

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**KÜLTÜREL MİRASIN TURİZM AMAÇLI
KULLANILMASINDA YEREL HALKIN ALGI VE
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ: İZNIK ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAAN UYSAL

Balıkesir, 2018

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**KÜLTÜREL MİRASIN TURİZM AMAÇLI
KULLANILMASINDA YEREL HALKIN ALGI VE
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ: İZNIK ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAAN UYSAL

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU**

Balıkesir, 2018

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

Enstitümüzün Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda 201512501016 numaralı Kaan UYSAL'in hazırladığı “**Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği**” konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 06.04.2018 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/ÖY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan (Danışman): Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU

İmza.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Muammer BEZİRGAN

İmza.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Serkan TÜRKMEN

İmza.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

03../05../2018

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. H. İbrahim ŞAHİN

ÖNSÖZ

Sürekli gelişmekte olan ve kendine has özellikleri içinde barındıran turizm sektörü, turizm hareketine katılan paydaşlar ile yoğun bir etkileşim halindedir. İnsanlar sıkıcı şehir hayatlarından kaçmak, çeşitli nedenlerden ötürü rahatlamak, stres atmaya da gerekli görülen iş seyahatleri gibi birçok nedenden ötürü turizmin içinde yer almaktadır. Olumlu geçen turizm hareketi kişilerin psikolojisi ve verimliliği açısından da olumlu etki göstermesiyle birlikte, arkasında bıraktığı maddi kaynaklar ile bu kaynaktan geçimini sağlayan, yararlanan birçok işletmeye katkı sağlamaktadır. Turizm bahsettiğimiz bu yararlarıyla, turizm hareketinin gerçekleştiği bölgenin kalkınmasına da yardımcı olmaktadır.

Bu çalışma Bursa'nın İznik İlçesinde, turizmin önemli unsurlarından olan kültürel mirasın, turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi konusu işlenmiş, kültürel mirasın ilçe turizmindeki önemi, yerel halkın kültürel miras farkındalığı ve turizmin bu unsurlar üzerindeki etkilerine yer verilmiştir. İlçedeki kültürel miras varlıklarının özelliklerini ön plana çıkartarak turizm amaçlı kullanılması ve korunmasında bir farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Yerel halkın görüşleriyle, yerel yönetim çalışmaları, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması hususunda önemli konuma sahip olduğundan bu çalışma ile bölgede yapılacak kültürel mirasların korunması hakkında girişimlere bilgi sağlanabilir.

Tezin hazırlanma aşamasında danışmanlığımı üstlenerek, eğitim başta olmak üzere hayatın her zorlu engelinde yanımda olan ve her konuda yol gösterici olarak; yardımını, ilgisini, sabrını, bilgisini ve desteğini benden esirgemeyen, daima minnettar kalacağım saygı değer hocam Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU'na sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bilgisini ve deneyimini benden esirgemeyen, tez aşamasının zorluklarında yol gösterici olan değerli hocam Sayın Arş. Gör. Musa OFLAZ'a teşekkürlerimi sunarım. Zorlu tez sürecinde yanımda olan, arkadaştan öte bildiklerim sevgili; Ahmet YAKUT, Eray SAVAŞ, Yakup TUNA ve Esra CESUR'a ve yardımlarını benden esirgemeyen Elif BAYGÜL'e çok teşekkür ediyorum.

Son olarak benim bugünlere gelmemi sağlayan bin bir zorluk ve cefa içinde eğitim almamı sağlayan değerli aileme, çok değer verdiğim İlayda, Tansu ve Elif TANSÖK'e teşekkürlerimi ve sevgimi sunuyorum.

KAAN UYSAL

Balıkesir, 2018

ÖZET

KÜLTÜREL MİRASIN TURİZM AMAÇLI KULLANILMASINDA YEREL HALKIN ALGI VE TUTUMLARININ BELİRLENMESİ: İZNIK ÖRNEĞİ

UYSAL, Kaan

Yüksek Lisans, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU

2018, 115 Sayfa

Turizmin içinde önemli bir yer tutan kültürel mirasın korunması, turizmde devamlılığının sağlanması için önem arz etmektedir. Kültürel mirasın koruma ve turizm amaçlı kullanılması gibi eylemler, turizmin getirdiği sorumluluklar dahilinde sayılabilir. Bu durumda kültürel mirasın korunup yaşatılmasında, önemli etkenler arasında yerel halk doğrudan etkin bir yer almaktadır. Kültürel mirasın korunması, yerel halkın turizm, turist, kültürel miras ve doğal çevre gibi turizm öğeleri hakkında farkındalığa sahip olması ile mümkündür. Bu çalışmada araştırma bölgesi olarak Bursa'nın İznik ilçesinin seçiminde kültürel miras varlığı, turizm potansiyeli, Antik Bithynia coğrafi bölgesinde bulunması, Bithynia, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi medeniyetlerin izlerini taşıması ve Dünya Mirasları geçici listesinde bulunması etkili olmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, Bursa'nın İznik ilçesinde bulunan kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesidir. İlçede bulunan kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında önem derecelerinin belirlenmesi ve yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel yönetim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi bu araştırmanın alt amaçlarındandır. Araştırma evreni Bursa'nın İznik ilçe merkezindeki yerel halktır. Araştırmanın evreni 42.616, örneklem grubu ise 420 kişiden oluşmaktadır. İznik ilçe merkezinde yaşayan yerel halka kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla anket tekniği uygulanmıştır. Toplamda geçerli sayılan 404 anketten elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Bursa'nın İznik ilçesi yerel halkının turizm ve kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında olumlu görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Ayrıca kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel yönetime ilişkin olumsuz yönde görüş belirttikleri de tespit edilmiştir.

Araştırmanın dayandığı kuramsal çerçeve içerisinde kültürel miras kavramı, kültürel mirasın önemi, korunması, turizm ilişkisi ve turizm amaçlı kullanılması, yerel halk ve turizm, yerel halk ve kültürel miras, kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimler ve yerel halkın turizmdeki önemi ele alınmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, araştırma problemi, amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar belirtilmiştir. İkinci bölümde, ilgili alan yazına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, yapılan araştırmanın süreci ve analizlerine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara, beşinci bölümde ise elde edilen sonuç ve ilişkili olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İznik, Kültürel Mirasın Korunması, Turizm, Kültürel Turizm, Yerel Halk.

ABSTRACT

DETERMINATION of THE PERCEPTION and ATTITUDES of THE LOCAL PEOPLE in CULTURAL TOURISM in İZNIK DISTRICT

UYSAL, Kaan

Master Thesis, Department of Tourism Management

Advisor: Assc. Prof. Dr. Ahmet KÖROĞLU

2018, 115 Pages

Saving cultural heritages which take an important place in tourism, have importance for its continuity. Saving and using the cultural heritages may have been within the responsibilities of tourism. In this case, local people have taken part directly and actively in the matter of saving and maintaining the cultural heritage. Preservation of cultural heritage is possible thanks to the fact that the local people have awareness about tourism, tourists, cultural heritages and natural environment. In this study, İznik is very rich with regards to its cultural heritage and has high potential of tourism in Bursa. This qualities have been effective to be chosen this city. In this study, there are so many reasons to choose İznik, Bursa for this study, these reasons are İznik is located in a place which is rich for cultural heritage ,it's tourism potential is high and it is located in Ancient Bithynia where contains İstanbul, Bursa, Sakarya, Kocaeli nowadays, it bears the stamp of Bithynia, Rome, Byzantium, Selqua, Ottoman Empires and mostly it takes place in World Heritage Transient List.

This study has been prepared with the aim of saving cultural heritage, usage of this heritage in tourism and its guiding for local people. The subgoals of this work are determining the degrees of usage cultural heritages with the aim of tourism and stating locals opinions about saving and usage of cultural heritage. This research area is made on the local people in İznik, Bursa. Research area has 42616 and sample group has 420 people in it. There have been used questionnaire technique about determining locals opinions on to usage of cultural heritage as tourism. Totally valid results of 404 survey has been made by using SPSS program. Obtained information with this study analysis there have been used supplementary statistic, factor analysis T test and one-way analysis of variance. In consequence of this work local people indicates both their favourable and adverse opinions about these subjects. This work of which origin in speculative frame approaches cultural heritage concept, the importance of it, it's relationship with tourism and usage about tourism, local people and tourism, local

people and cultural heritage, local government on saving cultural heritage and the importance of local people related to tourism.

The study consists of five sections. Section I covers the research problem, its aim and importance of the study, hypotheses, limitations and definitions. The literature review relevant to the study is explained in Section II. Section III includes the research model, population and sample, data collection tools and methods, and the research data analysis. Section IV involves the findings gathered from the study and interpretations, whereas the fifth section presents the conclusions that made in the light of the findings and recommendations made based on the conclusions.

Keywords: Íznik, Conservation of Cultural Heritage, Tourism, Cultural Tourism, Local People

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	xiii
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
2. İLGİLİ ALAN YAZIN	6
2.1. Kültürel Miras ve Tanımı	6
2.1.1. Somut Kültürel Miras	8
2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras.....	9
2.1.3. Kültürel Mirasın Önemi.....	12
2.1.4. Kültürel Mirasın Korunması.....	14
2.1.5. Kültürel Miras ve Turizm İlişkisi	21
2.1.6. Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılması	23
2.2. Yerel Halk ve Turizm İlişkisi	24
2.2.1. Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı	26
2.2.2. Yerel Halkın Turizmdeki Önemi	28
2.2.3. Yerel Halk ve Kültürel Miras	29
2.2.4. Yerel Yönetimler ve Kültürel Mirasın Korunması.....	30
2.3. İlgili Araştırmalar	35
3.YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler.....	42
3.2. Evren ve Örneklem.....	44
3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	47
3.4. Veri Toplama Süreci	48
3.5. Verilen Analizi	48
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	49
4.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halka İlişkin Demografik Bulgular	49

4.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Turizm Görüşleri.....	51
4.3. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Bölgedeki Kültürel Miras Kavramı Düşüncelerine İlişkin Bulgular.....	52
4.4. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular.....	52
4.5. Faktör Analizine İlişkin Bulgular.....	57
4.5.1 Faktör Boyutlarına Göre Güvenilirlik	60
4.5.1.1. Faktöre Göre Güvenilirlik, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	60
4.6. Hipotezleri Test Etmek Amacıyla Uygulanan T-Testi.....	63
4.7. Hipotezleri Test Etmek Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)	64
4.8. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular.....	69
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
5.1. Sonuçlar.....	71
5.2. Öneriler.....	75
EK 1 İznik Hakkında Bilgiler	83
EK 2 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi.....	98
EK 3 Anket Formu.....	111

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Dünya Miras Listesi'nde Yer Alan Türkiye Varlıkları.....	11
Çizelge 2. Dünya Geçici Miras Listesi'nde Yer Alan Türkiye Varlıkları	11
Çizelge 3. Dünya Miras Listesi Ülkeler Sıralaması.....	12
Çizelge 4. İlgili Araştırmalar	40
Çizelge 5. İznik İlçesi Kültürel Miras Varlıkları	45
Çizelge 6. 2011-2015 Yılları Arası İznik Kent ve Kır Nüfus Dağılımı.....	46
Çizelge 7. 2011-2017 Yılları Arası Cinsiyet Ayırımına Göre İznik Nüfus Dağılımı	46
Çizelge 8. İznik'te Turizm Belgeli ve Belediye Belgeli Otel İşletmeleri	46
Çizelge 9. Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örneklem Büyüklükleri	47
Çizelge 10. Yerel Halkın Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları.....	50
Çizelge 11. Ankete Katılan Yerel Halkın Turizm Görüşüne İlişkin Bulgular.....	51
Çizelge 12. Bölgedeki Kültürel Miras Kavramı ve Yerel Halk Görüşlerine İlişkin Bulgular	52
Çizelge 13. İznik'te Turizme Kazandırılması Önemli Olan Kültürel Miras Hakkındaki Yerel Halkın Düşünce Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi, Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	54
Çizelge 14. İznik Yerel Halkının Kültürel Mirası Turizm Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Algı Ve Tutum Ölçeğine İlişkin Verilerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	56
Çizelge 15. Barlett Testi ve KMO Yeterlilik Ölçütü Sonuçları.....	58
Çizelge 16. Yerel Halkın Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Algı ve Tutumları Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları (n=404).....	59
Çizelge 17. Faktöre Göre Güvenilirlik.....	60
Çizelge 18. Yerel Halkın Kültürel Miras ve Turizm Algısı Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	61
Çizelge 19. Yerel Halkın Yerel Yönetim ve Kültürel Miras Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	61
Çizelge 20. Yerel Halkın Kültürel Miras Tutumu Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	62
Çizelge 21. Yerel Halk ve Kültürel Miras Algısı Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	62
Çizelge 22. Cinsiyet Değişkeninin Faktörlere Göre 'T' Testi Sonuçları.....	64
Çizelge 23. Yaş Değişkeninin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	65
Çizelge 24. Eğitim Durumu Değişkeninin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	67
Çizelge 25. Meslek Değişkeninin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	68
Çizelge 26. Hipotezlerin Analiz Sonuçları	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Butler Turizm Alanlarında Yaşam Döngüsü Modeli	27
---	----

KISALTMALAR

UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
UNIDROIT	: Uluslararası Hukukun Birleştirilmesi Enstitüsü
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
ICCROM	: Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi
ICOM	: Uluslararası Müzeler Konseyi
WMF	: Dünya Anıtlar Fonu
UNWTO	: Dünya Turizm Örgütü
DMK	: Dünya Mirası Komitesi
DMA	: Dünya Miras Alanı
ÜED	: Üstün Evrensel Değer
DM	: Dünya Mirasları
SOKÜM	: Somut Olmayan Kültürel Miraslar
ÇEKÜL	: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
TKB	: Tarihi Kentler Birliği
TEMA	: Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
KENTGES	: Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
KUDEB	: Koruma Uygulama ve Denetleme Büroları

1.GİRİŞ

Turizm ülkelerin varlıklarını kendi sınırları içerisinde pazarlama imkanı verdiğiinden ve buna bağlı olarak ülkelere ekonomik faydalar sağladığıından dolayı önemli bir sektördür. Ülkeler turizmin getirilerinden faydalanmak, kalkınmayı hızlandırmak, uluslararası iyi bir prestij kazanmak için turizm odaklı yatırımlarına önem vermektedir. Nitekim bu yatırımlar turistlerin ilgi alanları, ülkedeki kültürel ve doğal değerler ile alakalıdır. Turistler stres atmak, iş hayatından uzaklaşmak, farklı kültürleri tanımak, doğal güzellikleri görmek gibi birçok nedenden dolayı seyahat edebilirler. Seyahatlerini planlarken bu ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikteki yerleri belirlemek önemlidir.

Turizm hareketi içinde yer almak isteyen bölgelerde, turizm yatırımları bölgenin fiziksel ve kültürel yapısına göre planlanmalıdır. Turizm hareketinin olduğu bölgede turizm planlamasının yapılması, kültürel değerlerin korunmasına katkı sağlayabilir. Bununla birlikte turizm planlaması bölgenin tercih edilebilir hale getirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bölgenin kaynaklarının korunması, taşıma kapasitesinin belirlenmesi, yatırımların planlanması, turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması gibi birçok unsuru turizm planlaması doğrudan etkilemektedir. Bölge kaynaklarının korunmadığı yerde uzun vadede turizmden söz edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu planlama yapılırken yerel halkın istek ve düşünceleri dikkate alınmalıdır. Çünkü turizm hareketinin ekonomik, kültürel, çevresel etkileri o bölgede yaşayanları doğrudan etkileyecektir. Bölge halkının turizme bakış açısı turizm devamlılığında etkilidir.

Bölgedeki kültürel ve doğal değerler ile bir arada yaşam sürdüren yerel halkın turizme bakış açısı, değerlerin yanlış turizm planlaması sonucunda zarar görmesiyle olumsuz yönde etkilenebilir. Kültürel miras ve diğer turistik çekim unsurlarının korunması, sürdürülebilir hale gelmesi için yerel halkın farkındalığının olması gerekmektedir. Bu nedenle turizm planlaması yapılırken yerel halkın düşünceleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda İznik ilçesi kültürel mirasının korunması, onarılması, kullanımı, devamlılığı ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi çok önemlidir. Yerel halkın düşüncelerini öğrenmek bölgedeki turizm planlamasını yapacak olan kişi, kurum ya da kuruluşlara bir yol gösterici olacaktır. Bilhassa turizm yatırımlarının yönlendirilmesinde, olası

zararlarının önüne geçilmesinde, turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yerel halkın düşünceleri belirleyici konumdadır.

1.1. Problem

Turizm, en önemli ekonomik sektörlerden biri olarak uluslararası toplumda kabul görmektedir. Turizm sektörünün geliştiği ve güçlendiği destinasyonlar aynı doğrultuda gelişmekte ve kalkınmaktadır. Kültürel miras ise turizm sektörü içerisinde çok önemli yere sahiptir. Bir bölgenin kültürel miras varlığı o bölge dışındaki insanlarda merak, araştırma, öğrenme isteklerini uyandırmakta, bu ise turizm için bir çekim etkisi yaratmaktadır. Kültürel mirasın korunması turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve turizmin getirilerinden yararlanabilmek için gereklidir. Kültürel mirasın bulunduğu bölgede yaşayan insanların olumsuz etkilenmemesi açısından da kültürel mirasın korunması bir zorunluluktur.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Dünya üzerindeki kültürel ve doğal değerlerin korunması amacıyla Dünya Mirasları (DM) isminde liste oluşturmuştur. DM listesinde üstün evrensel değer statüsüne sahip toplam 1073 değer bulunmakta bu değerlerin 17'si Türkiye'den listeye girmiştir. DM geçici listesinde ise toplam 1700 değer bulunmakta bu değerlerin 71'i Türkiye'den listeye girmiştir. DM geçici listesine İznik 15.04.2014 tarihinde dahil olmuştur (www.kulturvarliklari.gov.tr, 2018c). Bu bağlamda araştırma problemini İznik yerel halkının kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının yanında yerel halkın kültürel mirasın ve kültürel mirasın korunmasındaki görüşlerinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Araştırmada ilgili alan yazın oluşturulduktan sonra araştırma anketi hazırlanmış ve yerel halka uygulanmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek yerel halkın kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumları tespit edilerek öneriler sunulmuştur.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, Bursa'nın İznik ilçesinde bulunan kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Aynı zamanda kültürel değerlerin turizm amaçlı kullanılmasında önem derecelerinin belirlenmesi ve yerel halkın kültürel mirasın korunmasında yerel yönetim hakkında ki görüşlerini belirlemek bu çalışmanın alt amaçlarındandır. Bu çalışma ile İznik'teki kültürel miras varlıklarına dikkat çekmek, kültürel mirasın

korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında bilinç kazanmak adına şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. İznik'te kültürel mirasların önemi nedir?
2. İznik'te kültürel mirasın korunması için neler yapılmalıdır?
3. İznik'te kültürel mirası koruma ve geliştirme adına yapılan çalışmalar yeterli midir?
4. İznik'te kültürel mirası turizm amaçlı kullanmak için neler yapılmalıdır?
5. Yerel halkın kültürel miras varlığı hakkında ki düşünceleri nelerdir?
6. Yerel halkın turizm hakkında ki düşünceleri nelerdir?
7. Yerel halk kültürel mirasın korunmasına nasıl etki etmektedir?

1.3. Önem

Kültürel miras oluştuğu toplumun özelliklerini içinde barındıran, ait olduğu topluma, zamana, geçmişte yaşanan olaylara ışık tutan özgün ve yenilenemeyen varlıklardır. Günümüz ile geçmiş arasında bir köprü durumunda bulunan bu varlıkların çok iyi korunması ve yönetilmesi zorunluluktur. Kültürel mirasın yapısını koruyarak gelecek nesillere aktarmak, çağdaş yaşamın gereklerindedir (Kozak, Tören ve Demiral, 2012, 70). Kültürel mirasın korunması için turizm bir araç olarak görülebilir. Kültürel anlamda gerçekleştirilen turizm, büyük oranla gerçekleştirilen bölgenin özgünlüğü ile doğrudan ilişkilidir. Çok yönlü bir yapıya sahip olan turizm hareketi sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel birçok unsuru içinde barındırır. Bu açıdan doğru yönetilen bir turizm, kültürel mirasın korunmasının yanında bölge kalkınması açısından da olumlu gelişmelere katkı sağlayacaktır (Çetin, 2010, 181).

İznik geçmişte Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi devletlere başkentlik yapmış ve doğal güzellikleri ile birlikte, turizm adına önemli kaynaklar barındıran kültürel miras açısından zengin bir yerdir. M.Ö. 325'de muasır dünyanın temellerinin atıldığı, Hristiyanlığın dünyevi otorite ile birleştiren, Osmanlı döneminde medreseleri, hayat ve devlet işleri ile perçinlemiş bu yer, hiçbir din ve devlet dışında kalmaz (Ortaylı, 2005, 30). Bu bağlamda İznik ve turizm kavramları birbiri ile iç içe geçmiştir. Bu çalışma ile İznik'teki kültürel miraslar listelenerek, yerel halkın kültürel miras algı ve tutumlarını, kültürel mirasın korunmasına yönelik fikirlerini, turizm hakkındaki düşüncelerini tespit ederek, bölgedeki turizm planlamasına katkı sağlamak, turizm

altında yapılan yatırımların olası zararlarına engel olmak, turizmin devamlılığına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan anket formlarının, araştırmaya katılan yerel halk tarafından doğru bir şekilde, sorular anlaşılabilir, tarafsızca doğru bilgileri verdiği varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmada anket formu uygulanan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesi, ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklar ile ampirik uygulaması ise ankete katılan yerel halk ile sınırlıdır. Araştırma İznik ilçe merkezi ile sınırlıdır. Araştırma evrenini ve örneklemini oluşturan kişi sayısı fazla olduğundan anket tekniğinden yararlanılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kültürel Miras: Kültürel miras, insanların geçmişten bugüne kadar uzanan: sosyal yaşamları, çevre ile uyum sağlama çabaları, inşa ettikleri yapılar, kısaca tüm yaşantılarını içine alan, günümüze ulaşmayı başarmış değerlerin tümüdür (Atak, Tatar ve Tunaseli, 2017, 1398).

Somut Kültürel Miras: Kültürel değeri olan insan eliyle yapılmış fiziki bir yapısı bulunan somut varlıkların tümüdür. Saklanması, korunması gelecek nesiller için değer ve önem taşıyan unsurlardır (www.teftis.kulturturizm.gov.tr, 2017a).

Somut Olmayan Kültürel Miras: Kültürel değeri olan geçmişten bugüne insan yaşamı ile oluşmuş; gelenek ve görenekler, dil, el sanatları, törenler, müzikler, maniler vs. gibi unsurlar olarak tanımlanabilir (Öter ve Ünal, 2011, 4).

Yerel Halk: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde, yerel kelimesi ile ilgili tanımlardan biri "sınırlı bir yerle ilgili olan, lokal" halk kelimesi ile ilgili tanımlardan biri ise "aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk" olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda yerel halk sınırlı bir bölgede yaşayan aynı kültür özelliklerine sahip insan topluluğu olarak tanımlanabilir (www.tdk.gov.tr, 2018a).

Algı: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde, “Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak” olarak tanımlanır (www.tdk.gov.tr, 2018b).

Tutum: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde, “Tutulan yol, tavır” olarak tanımlanır (www.tdk.gov.tr, 2018c).

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Kültürel Miras ve Tanımı

Kültürel miras kavramının kapsamı, zaman içinde genişlemiş, sadece tarihi eserleri içine almayan, insanı, insana ait olan değerleri de kapsayan bir kavram olarak tanımlanmaya başlamıştır. Bunun nedeni ise, kültürün insanın yaşadıklarıyla birlikte oluşması, zaman içinde insanla şekillenmesidir. Kültürel miras geçmişten bugüne insan yaşantısının bir birikimidir de denilebilir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007, 33). Kültürel miras, insanların geçmişten bugüne kadar uzanan sosyal yaşamları, çevre ile uyum sağlama çabaları, inşa ettikleri yapılar, kısaca tüm yaşantılarını içine alan, günümüze ulaşmayı başarmış değerlerin tümüdür. Geçmişte insanların sosyal yaşamları boyunca inşa ettikleri, zamanın izlerini üzerinde taşıyarak, günümüze kadar ulaşmayı başarabilmiş tarihi kalıntılar, bize yapıldığı dönemle ilgili önemli bilgiler sunsa da tek başına kültürel miras olgusunu anlayabilmek için yeterli değildir. Çünkü kültürel miras tarihi kalıntılarla sınırlı olan bir kavram değildir. İnsanın yaptığı ya da değer atfettiği tüm varlıklar kültürel miras olarak isimlendirilebilir (Atak ve diğerleri, 2017, 1398).

İnsanlar yaşamları boyunca kültür üreticisi konumundadır. Yaşayış şekilleri, çevresel faktörler gibi birçok neden insanı etkilediğinden, kültürün şekillenmesinde de rol almaktadır. Bu yüzden kültür, zaman ve coğrafyalara göre farklılık gösterebilir. İnsanlar geçmişten bugüne uzanan yaşamlarında yaptıkları faaliyetlerde, bir kültürün üyesi olduklarının, kültürü oluşturduklarının farkında olmasalar da insan ve kültür kavramsal olarak birbirinden farklı ele alınamazlar (Öter ve Ünal, 2011: 3).

Kültürel miras oluştuğu dönemde toplum ile birlikte şekillenmiştir. Toplum yaşamındaki gündelik faaliyetler, sanatsal eylemler, törenler gibi unsurların izleri kültürel miras tarafından taşınmaktadır. Toplumun kendisiyle birebir ilişki içerisinde bulunan kültürel miras, toplumsal belleğin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu özellikleri ile kültürel miras geçmiş ile günümüz arasında bir köprü görevindedir. Kültürel mirasın günümüz ve gelecekteki toplum yapılarının temellerini oluşturdukları da söylenebilir (Nişancı, 2012, 1279).

Kültürel miras: sur, kale, mimari yapılar gibi tarihi eserlerle birlikte, dil, tören, gelenekler, dans, müzik gibi unsurları da içinde barındırmaktadır (Silverman ve Ruggles, 2007, 3). Kültürel miras toplumsal faaliyetler, yaşam, deneyim ile elde

edilmiş bilgiyi gelecek nesillere aktarma işlevi, toplumun oluşmasında önem taşımaktadır. Kültürel bir değerın miras olarak kabul edilebilmesi için ise toplum tarafından önemsenmesi, korunması, sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Çünkü kültürel bir değer ancak benimsenerek, tanıtılarak, toplumun bir parçası olarak ve sahiplenerek miras değeri kazanabilir (Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak ve Işkın, 2017, 87).

Kültürel mirasta söz konusu olan insan ve insanın geçmişten bugüne, yaşantısından kalan değerler olunca, çeşitlilikte bir o kadar fazla olmaktadır. Kültürel mirası tanımlamak, belirlemek ve korumak yerine getirilmesi gereken önemli bir görevdir. Çünkü kültürel miras bugünkü toplumların geçmişine uzanan bilgileri göstermesi ve oluştuğu toplumun özelliklerini taşımalarıyla önem arz etmektedir. Çelepi (2016, 16)'ye göre milletlerin temel yapı taşlarından birisi olan kültür toplumun davranışlarını, duyu ve düşüncelerini, faaliyetlerini, anlama, anlamlandırma ve sosyal sistemini çözümlemede bireyler için önemlidir. Toplumun kültürünü çözümlemede başarılı olmuş bir birey, topluma uyum sağlamakta sorun yaşamayacaktır. Kendini yaşadığı toplumun kültürüne ait ve güvende hisseden birey, sosyal yaşamında daha rahat eder.

Kültürel miras kavramının kapsamı zaman içinde değişim göstermiştir. Somut kültürel miraslar (camiler, kiliseler, müzeler, arkeolojik kazı alanları vs.) ve somut olmayan kültürel miraslar (SOKÜM) (törenler, gelenekler, müzik, maniler, el sanatları vs.) olarak irdelemek değerlerin önemini anlamak için önem kazanmıştır (Gunn ve Var, 2002, 62). Günümüzde farklı toplum yapılarının, farklı yaşayış şekillerinin, gelenek ve göreneklerinin oluşmasında, geçmişte yaşayan atalarımızın miras bıraktığı kültür değerleri etkili olmuştur. Bir toplumun ortak paylaşımları olan tarih, gelenekler, el sanatları gibi unsurların yaşatılması, geçmişten bugüne nesilden nesle aktararak mümkün olabilir. Ünsal ve Pulhan (2012) toplum belleğini bugüne kadar ulaştıran kültürel mirası şu şekilde gruplara ayırmıştır:

1. Somut Kültürel Miras

- Taşınabilir kültürel miras (tablolar, el yazmaları, arkeolojik eserler vs.)
- Taşınmaz kültürel miras (tarihi anıtlar, antik kentler vs.)

2. Sualtı Kültürel Mirası (batıklar, sualtı tarihi kalıntıları)

3. Somut Olmayan Kültürel Miras (törenler, maniler, gelenekler, el sanatları vs.)
4. Doğal Miraslar (kültürel değeri olan koruma alanları, kültürel peyzajlar vs.)

Aslan ve Çokal (2016, 54) çalışmalarında ülkemizdeki kültürel değerler sıralamasını aşağıdaki gibi ele almışlar:

- Bölgenin tarihini taşıyarak günümüze kadar ulaşmış tarihi eserler olarak: dini yapılar, han, hamam, anıtsal ağaçlar, saat kulesi, suyolları sayılabilir.
- Arkeolojik eserler: Nekropol, antik kent, tiyatro, hamam gibi arkeolojik çalışmalarla ortaya çıkarılmış eserlerdir.
- Müzeler: Taşınabilir kültürel mirasların sergilendiği ya da tarihi ve kültürel değeri olan yapıların sergilendiği yerlerdir.
- Yörede düzenlenen festivaller: Çeşitli tiyatro ve dansların sergilendiği yörenin özelliklerinin tanıtıldığı şölenlerdir
- Özel günler, geleneklerden, tarihi bir olaydan, inançtan dolayı olan günlerdir.
- El sanatları: Çinicilik, ahşap oyma, bakır işleme gibi el uğraşlarıdır.
- Folklor

2.1.1. Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras, kültürel değeri olan insan eliyle yapılmış fiziki bir yapısı bulunan somut varlıkların tümüdür. Saklanması, korunması gelecek nesiller için değer ve önem taşıyan unsurlardır (www.teftis.kulturturizm.gov.tr, 2017a). Somut kültürel miraslar genellikle mimari, arkeolojik yapılar olup, taşınabilir somut kültürel miraslar ve taşınamayan somut kültürel miraslar olmak üzere ikiye ayrılır. Taşınamayan somut kültürel miraslar: camiler, türbeler, hamamlar, tiyatrolar, kale, sur, sit alanları gibi eserlerdir. Taşınabilir somut kültürel miraslar ise, eski cam ve metal eşyalar, toprak kaplar, heykel, resim, çini, para, el yazması kitaplar gibi unsurlar olarak sıralanabilir (Ahunbay, 2007, 22).

Somut kültürel miraslar insanların sosyal yaşamları içerisinde dini, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için inşa ettikleri yapılardır. Somut kültürel mirasları korumak, zamanın gücüyle yıpranmasını önleyerek geleceğe taşımak, insanların geçmişleri ile bağlarını korumak için önemlidir.

2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Yirminci yüzyılın sonlarına kadar kültürel miras kavramı uluslararası toplum tarafından yeterince algılanabilmiş değildi. Kültürel mirasın korunmasına yönelik imzalanan antlaşmalarda özellikle savaş zamanında ya da barışta ülkelerce önem atfedilen kültürel miraslar, somut kültürel miraslar olmuştur. Batı dünyasında gelişen kültürel mirasın mimari, görsel, bilimsel, ekonomik değer, sanatsal, estetik, psikolojik, kültürel özelliklerinin tümüyle ele alınması, kültürel miras kavramının küresel anlamda değerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır (Lenzerini, 2011, 102).

SOKÜM gelenek ve görenekler, dil, el sanatları, törenler, müzikler, maniler vs. gibi örneklendirilebilir. Bu mirasların oluşmasında toplumca yaşanmış ortak anılar, olaylar, yaşam şekilleri, yaşanan bölge özellikleri etkili olmaktadır. SOKÜM olduğu toplumun ortak özelliklerini taşıdığından, o toplumun aidiyet hissini de güçlendirmektedir. Sürekli gelişen ve büyüyen dünya toplumlarında SOKÜM tehlike altındadır. Gelişim gösteren toplumların zamanla kültürleri, doğal alanları, değer yargıları değişip unutulmakta bu ise toplumdaki SOKÜM'ün değerini yitirmesine neden olmaktadır. İnsanların yaşadığı toplum içerisine aidiyet hissetmeleri, toplumda ve sosyal yaşamda yer edinmeleri, toplumla birlik ve beraberlik sağlamaları, topluma uyum sağlayarak yaşamaları SOKÜM'ün benimsenmesi ile doğru orantılıdır (Çelepi, 2016, 17-18).

SOKÜM; soyut, kaybolma riski olan, manevi ve depolanması güç değerlerdir. Somut kültürel mirasa göre SOKÜM'ü fark etmek daha güç olabilmektedir. Tarihi yapılar, binalar, mimari eserler, tablolar gibi somut mirasların yanında dil, el sanatları, törenler, geleneksel davranışlar, yöresel yemekler gibi unsurlar dikkatten kaçabilmektedir (Öter ve Ünal, 2011, 4).

UNESCO 17 Ekim 2003 tarihindeki Kültürel Mirasın Korunması sözleşmesinde, SOKÜM şöyle sıralanmıştır (www.ich.unesco.org, 2017):

- Sözlü gelenek ve anlatımlar, dil
- Gösteri sanatları
- Toplumsal uygulamalar, törenler, festivalleri ritüeller
- Doğa ile ilgili bilgi ve uygulamalar
- El sanatları

UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, geçmişten bugüne aktarılan kültürel değeri olan, kaybolma riski bulunan SOKÜM'ü tanımlama ve korumada uluslararası kabul gören bir metindir ve imzalayan ülkeler koruma çalışmalarında bu sözleşmeyi temel unsur olarak benimsemektedir (Aydoğdu Atasoy ve Arıoğlu, 2015, 113). Söz konusu sözleşme ek 2'de verilmiştir.

UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihindeki SOKÜM sıralaması, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından SOKÜM kavramının ülkemizde neleri kapsadığı şöyle yanıtlanmaktadır:

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar (destanlar, efsaneler, halk hikayeleri, atasözleri, masallar, fıkralar vb.)
- Gösteri sanatları (karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu vb.)
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler (nişan, düğün, doğum, nevruz, vb. kutlamaları)
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar (geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi vb.)
- El sanatları geleneği (dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi, vb.)

SOKÜM Türkiye Ulusal Envanteri oluşturulurken ise SOKÜM unsurları aşağıdaki kapsamda değerlendirilir (Karabaşa, 2009, 181):

- İnsan yaratıcılığı ve hayal gücüne dair izler taşıması
- Toplumsal kültürün içerisinde bir yer sahibi olması
- Belirli bir topluluğu temsil etmesi
- Kaybolma riski

UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'nde Türkiye'ye ait 17 varlık yer almaktadır. Dünya Miras Geçici Listesi'nde ise Türkiye'ye ait 71 varlık Dünya Miras Listesi'nde yer almaya aday olarak gösterilmektedir. Dünya Miras Listesi ülkelere göre sıralamasında Türkiye 17. sırada yer almaktadır. Dünya Miras Listesi Türkiye varlıkları çizelge 1'de, Dünya Geçici Miras Listesi Türkiye varlıkları çizelge 2'de, Dünya Miras Listesi ülkelere göre ilk 20 sıralaması çizelge 3'te gösterilmektedir.

Çizelge 1. Dünya Miras Listesi'nde Yer Alan Türkiye Varlıkları

1	İstanbul [1985]
2	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) [1985]
3	Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) [1985]
4	Hattuşa (Boğazköy) - Hitit Başkenti (Çorum) [1986]
5	Nemrut Dağı (Adıyaman - Kahta) [1987]
6	Pamukkale-Hierapolis (Denizli) [1988]
7	Xanthos-Letoon (Antalya - Muğla) [1988]
8	Safranbolu Şehri (Karabük) [1994]
9	Troya Antik Kenti (Çanakkale) [1998]
10	Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) [2011]
11	Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya) [2012]
12	Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) [2014]
13	Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) [2014]
14	Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri [2015]
15	Efes (İzmir) [2015]
16	Anı Arkeolojik Alanı (Kars) [2016]
17	Afrodiasias (Aydın) [2017]

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.kulturvarliklari.gov.tr, (17 Nisan 2018a).

Çizelge 2. Dünya Geçici Miras Listesi'nde Yer Alan Türkiye Varlıkları

1	Karain Mağarası (Antalya) [1994]	37	Kaunos Antik Kenti (Muğla) [2014]
2	Ahlat Eski Yerleşimi ve Mezar Taşları (Bitlis) [2000]	38	Korykos Antik Kenti (Mersin) [2014]
3	Alahan Manastırı (Mersin) [2000]	39	Arslantepe Arkeolojik Alanı (Malatya) [2014]
4	Alanya (Antalya) [2000]	40	Kültepe Arkeolojik Alanı (Kayseri) [2014]
5	Harran ve Şanlıurfa Yerleşimleri (Şanlıurfa) [2000]	41	Çanakkale ve Gelibolu 1. Dünya Savaşı Alanları (Çanakkale) [2014]
6	İshakpaşa Sarayı (Ağrı) [2000]	42	Eflatunpınar: Hitit Su Anıtı (Konya) [2014]
7	Konya Selçuklu Başkenti (Konya) [2000]	43	İznik (Bursa) [2014]
8	Mardin Kültürel Peyzaj Alanı (Mardin) [2000]	44	Mahmutbey Camii (Kastamonu) [2014]
9	Selçuklu Kervansarayları Denizli-Doğubayazıt Güzergâhı [2000]	45	Ahi Evran Türbesi (Kırşehir) [2014]
10	St. Nicholas Kilisesi (Antalya) [2000]	46	Vespasianus-TitusTüneli (Hatay) [2014]
11	St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Çevresi (Mersin) [2000]	47	Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup Kilisesi (Mardin) [2014]
12	Sümela Manastırı (Trabzon) [2000]	48	Anadolu Selçuklu Medreseleri (Erzurum, Sivas, Kayseri, Konya ve Kırşehir) [2014]
13	Güllük Dağı-Termessos Milli Parkı (Antalya) [2000]	49	Akdamar Anıt Müzesi (Kilisesi) (Van) [2015]
14	Kekova (Antalya) [2000]	50	Dağlık Frigya Vadisi (Kütahya, Afyon ve Eskişehir) [2015]
15	Likya Uygarlığı Antik Kentleri (Antalya ve Muğla) [2009]	51	Antik Aspendos Kenti Tiyatrosu ve Su Kemerleri (Antalya) [2015]
16	Perge Antik Kenti (Antalya) [2009]	52	Harşena Dağı ve Pontus Kral Kaya Mezarları (Amasya) [2015]
17	Sagalassos Antik Kenti (Burdur) [2009]	53	Yıldız Saray Kompleksi (İstanbul)[2015]
18	Göbeklitepe Arkeolojik Alanı (Şanlıurfa) [2011]	54	Stratonikeia Antik Kenti (Muğla) [2015]
19	Beyşehir, Eşrefoğlu Camii (Konya) [2011]	55	Uzunköprü (Edirne) [2015]
20	St. Pierre Kilisesi (Hatay) [2011]	56	Eshab-ı Kehf (Kahramanmaraş) [2015]
21	Aizanoi Antik Kenti (Kütahya) [2012]	57	Mudurnu Tarihi Ahi Kenti (Bolu) [2015]
22	Beçin Ortaçağ Kenti (Muğla) [2012]	58	İsmail Fakirullah Türbesi (Siirt) [2015]

Çizelge 2 Devamı			
23	Birgi Tarihi Kenti (İzmir) [2012]	59	Sultan II. Beyazıd Han Külliyesi (Edirne) [2016]
24	Gordion (Ankara) [2012]	60	Nuruosmaniye Külliyesi (İstanbul) [2016]
25	Hacı Bektaş Veli Külliyesi (Nevşehir) [2012]	61	Kibyra Antik Kenti (Burdur) [2016]
26	Hekatomnos Anıt Mezarı ve Kutsal Alanı (Muğla) [2012]	62	Van Kalesi (Van) [2016]
27	Niğde'nin Tarihi Anıtları (Niğde) [2012]	63	Yivli Minare Camii (Antalya) [2016]
28	Mamure Kalesi (Mersin) [2012]	64	Sivrihisar Ulu Camii (Eskişehir) [2016]
29	Odunpazarı Tarihi Kent Merkezi (Eskişehir) [2012]	65	Bodrum Kalesi (Muğla) [2016]
30	Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi (Gaziantep) [2012]	66	Silvan Malabadi Köprüsü (Diyarbakır) [2016]
31	Zeugma Arkeolojik Siti (Gaziantep) [2012]	67	Hacıbayram Camii (Ankara) [2016]
32	Laodikeia Antik Kenti (Denizli) [2013]	68	Kızılırmak Deltası (Samsun) [2016]
33	Sardes Antik Kenti ve Bintepeler Lidya Tümülsüleri (Manisa) [2013]	69	Assos Arkeolojik Alanı (Çanakkale) [2017]
34	Ceneviz Ticaret Yolu'nda Akdeniz'den Karadeniz'e Kadar Kale ve Surlu Yerleşimleri [2013]	70	Ayvalık Endüstriyel Peyzajı (Balıkesir) [2017]
35	Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanı [2013]	71	İvriz Kültürel Peyzajı (Konya) [2017]
36	Anavarza Antik Kenti (Adana) [2014]		

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.kulturvarliklari.gov.tr, (17 Nisan 2018b).

Çizelge 3. Dünya Miras Listesi Ülkeler Sıralaması

1	İtalya	53	11	İran (İslam Cumhuriyeti)	22
2	Çin	52	12	Brezilya	21
3	İspanya	46	13	Japonya	21
4	Fransa	43	14	Avustralya	19
5	Almanya	42	15	Kanada	18
6	Hindistan	36	16	Yunanistan	18
7	Meksika	34	17	Türkiye	17
8	Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda İngiltere	31	18	Polonya	15
9	Rusya Federasyonu	28	19	Portekiz	15
10	Amerika Birleşik Devletleri	23	20	İsveç	15

Kaynak: UNESCO, www.whc.unesco.org, (8 Nisan 2018).

2.1.3. Kültürel Mirasın Önemi

Kültürel miras geçmişteki toplum ile günümüz toplumu arasındaki ilişkiyi ifade ettiğinden önemlidir. İnsanlar, çevresindeki faktörlerden etkilenecek hareket eder ve yaşamına yön verir. Bu nedenle yaşam biçiminde yetişme şeklinin de etkili olduğu söylenebilir. İnsanlar yaş alırken, büyüklerinden duyduğu hikayelerin, kitaplarda okuduğu anıların ve içinde bulunduğu dini, sosyal yaşantının somut birer gerçeği toplumdaki kültürel mirastır. Yaşadığı hayatın bir kanıtı durumunda olan kültürel

miras, insanın değer atfettikleri kadar öneme sahip olmaktadır (Aksoy ve Enlil, 2012, 8). Kültürel miras gelecek nesillere daha önce yaşanmış olayları anlatan, toplumca etkilenen ve gerçekleştirilen faaliyetleri açıklayan kanıt niteliğindedir. Kültürel miras geçmişi daha kolay aktarabilme açısından, simgeleme ve gösterme yolu ile geçmişi somutlaştırır. Bu özelliği ile anlatım boyutunda tamamlayıcı olarak görülebilir. Kültürel değerin neden önemli olduğu ve korunması gerektiği de bununla ilgilidir (Sarıkaya Levent, 2011, 115). Kültürel miras insan yaşamı devam ettikçe çeşitlenmekte ve kapsamı da aynı şekilde genişlemektedir. Kültürel mirasın önemi kendi varlık değerinin olup olmadığından çok toplumun geçmişi ile kurduğu ilişkinin kültürel miras ile somutluk kazanıyor olması ile ilgilidir. Ancak kültürel mirasın çok çeşitli olması, bazı kültürel mirasların değerli görülmemesine neden olabilmektedir. Bunun nedeni ise toplum yaşantısındaki kültürel sistem, toplum hassasiyetleri ve toplum ilgisi ile kültürel mirasın değerinin belirlenmesidir (Aksoy ve Enlil, 2012, 8). Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün “Türk çocuğu ecdadını tanıdıa daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.” sözü Türk, devlet, askeri, toplumsal yapısı ile birlikte; gelenekleri, dili ve eserleri gibi kültürel unsurların tanınması gerektiğini Türk gençliğine bildirmektedir (elepi, 2016, 16). Bu bağlamda kültürel miraslar toplum geçmişinin elle tutulur birer gerçeği olarak, sosyal yaşantıyı belirleyen ve düzenleyen bir olgudur denilebilir.

Teknoloji, küreselleşme, endüstrileşme, hizmet sektörünün önem kazanması gibi kavramların yaygınlaşması, kırsal bölgelerdeki geçim kaynaklarının öneminin azalmasına ve ekonomik zorluğun artmasına neden olmuştur. Sanayi ve teknolojiyen geri kalmış kırsal bölgelerde koşulları iyileştirmek için yönetim birimleri ve yerel halk, turizmi bir araç olarak görmektedir. Bu nedenle bölgedeki turizm çekiciliğini arttırmak için kültürel mirası ve doğal güzellikleri turist çekmek amacıyla kullanabilmektedir (Bahçe, 2009, 1). Bununla birlikte kültürel miras değerleri, turizm sektörü ile farklı bir değer kazanmış, yalnız toplumlar arasındaki ortak özellikleri sunmasının ve geçmişe bugün arasında köprü görevi görmesinin yanında ekonomik bir boyut kazanmıştır. Ülkeler ise turizmin ekonomik getirilerinden yararlanmak, bölgesel kalkınmayı hızlandırmak, yaşam standartlarını yükseltmek gibi amaçlar doğrultusunda turizmin her eşitinden faydalanmayı görev edinmişlerdir (Golzardi, Sarvaramini, Sadatasılan ve Sarvaramini, 2012, 863).

Yönetim birimlerinin ve yerel halkın, kültürel miras farkındalığı ile bölgeye gelen turist sayısı artarken, turizm tesisi yatırımları, ulaşım ve altyapı gelişimi, bölge işletmelerinin gelir artışı da sağlanacaktır (Karaca Yılmaz ve diğerleri, 2017, 86). Kültürel miras, turizm sektörünün ekonomik gücünden pay almak, kendine bir imaj yaratmak ve küresel rekabette kendine yer edinmek isteyen kentler için önemli bir yatırım alanı olarak değer kazanmaktadır.

Kültürel mirasın öneminden bahsederken kime ve hangi topluma ait olduğu ile ilgili temel iki görüş ortaya çıkmaktadır. Bunlardan evrensellik görüşüne göre kültürel miras tek bir ulus ya da devlete ait değildir. Kültürel mirasın insanlığın ortak mirası olduğunu savunan bu görüş kültürel mirasın daha iyi korunup, sergilenebilecekleri ülkelere taşınmasının gerektiğini de savunmaktadır. Bu görüşü savunan ülkeler ekonomik olarak güçlü, kültür varlığı açısından zayıf olan ülkelerdir. Kültürel miras ithal eden ülkeler de denilebilir. Diğer bir görüş olan milliyetçi görüşe göre ise, kültürel miras olduğu ulusun özelliklerini, milli karakterini yansıttığından o ulusun ya da devletin kendisine aittir. Bu görüşe göre kültürel miras olduğu coğrafya, tarih ve sosyal yaşam ile bir bütün halindedir. Bu nedenle kültürel miras bulunduğu ülkede muhafaza edilmeli ve korunmalıdır (Ünsal ve Pulhan, 2012, 35).

UNESCO ise kültürel mirasın kime ait olduğu ile ilgili milliyetçi görüşü benimsediği, 1970 yılında kültürel mirasın yasa dışı ithalatının önlenmesi ve yasaklanmasına ilişkin bir sözleşmeyi kabul etmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu sözleşme ile kültürel mirasın hangi ülkeye ait olduğunun tespitlerinin yapılması ve ülkelerin yasa dışı kültürel miras ihracatı nedeniyle kültürel miras varlıklarından yoksun kalmasının önüne geçmek amaçlanmıştır.

2.1.4. Kültürel Mirasın Korunması

Binlerce yıllık ortak tarih, yaşam ve eylemlerin birikimi ile oluşan kültürel mirası, her toplum kendi gelecek nesillerine aktarıp korumayı ve sürekliliğini sağlamayı amaçlar. Toplumlar kendi kültürel kimliğine sahip çıkarak, farklı medeniyetler arasında kendine özgü yerini koruyabilir ve diğer medeniyetlerin kendi toplumuna karşı farkındalığını arttırabilir. Böylece binlerce yıllık kültür birikim korunarak, toplumsal bir kimlik oluşturulmuş ve toplumun geleceğini şekillendirmek daha kolay hale getirilmiş olur (Çelepi, 2016, 16).

Dünyada hızla büyüyen ve gelişimi sürekli devam eden bir sektör olan turizm, yapısı gereği doğal ve kültürel varlıklarla sürekli etkileşim halindedir. Aynı zamanda kültürel varlıklara sürekli ihtiyaç duyan bir sektördür. Dolayısıyla doğal ve kültürel varlıkların zarar gördüğü bir bölgede uzun vadede turizmden söz edilemez. Turizm hareketinin yaşandığı bölgede alt yapının güçlenmesi, ticaretin gelişmesi ve çeşitlenmesi, istihdamın artması gibi olumlu etkiler ortaya çıkmaktadır (Güneş, 2014, 23). Ancak turizmin bu bölgelerdeki olumsuz etkilerini de göz ardı etmemek gerekir. Çünkü olumsuz etkiler için önlem alınmadığında hem yerel halk hem turist hem de bölge kaynakları güç durumda kalabilir. Bu nedenle bölgedeki kültürel, doğal, tarihi mirasın bu olumsuz etkilerden en az şekilde zarar görmelerini ve varlıklarının devamlılığını sağlamak, turizm hareketinin sürekliliğini de garanti altına almak demektir (Çelikkanat, 2015, 30).

Kültürel mirasın korunması hakkında uluslararası birçok sözleşme bulunmaktadır. Bu sözleşmelerin gerçekleştirilmesi, kültürel mirasın korunması ve uluslararası dikkatlerin çekilmesinde, 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa kentlerinin yaşadığı büyük yıkımlar rol oynamaktadır. Savaş sırasında sivil yapıların yanında basit mimari eserlerin de büyük zararlar alması ve bu yapılar üzerindeki tahribat savaş sona erdikten sonraki yıkım onarım, kentsel dönüşüm çalışmaları halka ve yaşam şekillerine zarar vermiştir. Savaştan sonra doğan bu sonuçla birlikte yalnızca anıt eserlerin değil, tarihte yer alan kültürel bir değer kazanmış sivil ve basit yapıların da korunması gerektiği anlaşılmıştır (Şahin, 2013, 17-20). Bu sivil yapıların korunması 1964 yılında Venedik Tüzüğü ile somut hale getirilmiştir. Bu tüzük ile kentsel yerlerin sit alanı olarak ilan edilerek tamamının korunmasının önü açılmıştır. Kültürel mirasın korunmasında başka önemli değişiklik ise 1972 yılında UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Hakkındaki sözleşmedir. Bu sözleşmeye dahil olup imza atan ülkeler, sözleşmenin gereklerini yerine getirmek zorundadır. Sözleşme ile ülkeler doğal ve kültürel mirasları tespit edip, korumak, onarmak, sürekliliklerini daim kılmak gibi görevler üstlenmişlerdir. Sözleşme aynı zamanda, bir yerin doğal fiziksel özellikleri, peyzaj alanları, doğal oluşumlarla insan eliyle yapılmış yapıların birleşmesiyle ortaya çıkan ören yerleri gibi değerleri kültürel miras kavramı kapsamına almıştır (Aksoy ve Enlil, 2012, 5).

Birleşmiş Milletler Teşkilatının bir alt kolu olan UNESCO bilindiği üzere eğitim, bilim, kültür gibi etkenleri kullanarak toplumlar arasındaki bağlantıyı

güçlendirmek ve uluslararası dostluğu pekiştirmeyi amaçlamaktadır (Tan, 2013, 94). Teknolojinin gelişmesi, iletişimin kuvvetlenmesi gibi unsurlar küreselleşmeyi hızlandırmasıyla, kültürel çeşitliliğin yıprandığını belirten UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Miraslar Sözleşmesi ile toplumların geçmişten bugüne sahip oldukları ve gelecek nesillere aktardıkları gelenekleri, görenekleri, el sanatları, dilleri, dini törenleri gibi SOKÜM değerlerini korumak ve devamlılığını sağlamayı hedeflemiştir (Çelepi, 2016, 20). Sözleşme ile SOKÜM'ün, milletlerin kültürel çeşitliliğini sağladığı, kültürlere ait bilgi, beceri ve faaliyetlerin bu çeşitliliğin bir parçası olduğu üzerinde durulmuştur. Bu çeşitliliğin devamlılığı ve gelişmesini sağlamanın ise korunarak mümkün olabileceği aktarılmaktadır.

Kültürel mirasın korunmasına yönelik önemli anlaşmaların başında gelenler ise (Ünsal ve Pulhan, 2012, 38):

- Lahey Sözleşmesi (Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlıkların Korunması Sözleşmesi, 1954)
- UNIDROIT Sözleşmesi (Kanunsuz İthal Edilen Kültürel Mirasların İade Sözleşmesi, 1995)
- Sualtı Kültürel Mirasların Korunmasına Yönelik Sözleşme (2001)
- Somut Olmayan Kültürel Mirasların Korunmasına Yönelik Sözleşme (2003)
- Avrupa Kültür Sözleşmesi (1954)
- Avrupa Mimari Mirasın Korunmasına Yönelik Avrupa Sözleşmesi'dir. (1975)

Yukarıda belirtilen bu anlaşmaların yürütücülüğünü yapan iki temel kurum ise UNESCO ve Avrupa Konseyi'dir. Kültürel mirasların korunması, restore edilmesi, sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli uluslararası kuruluşlar ise: UNESCO, Avrupa Konseyi (Council of Europe), ICOMOS, ICCROM, ICOM, WMF, Europa Nostra (Bizim Avrupamız), Aga Khan Trust for Culture (Ağa Han Kültür Vakfı), Getty Conservation Institute (Getty Koruma Enstitüsü) şeklinde sıralanabilir.

İnsanın yaşam sürdüğü ve bulunduğu her bölgede kültürel mirastan söz etmek mümkündür. Milletlerarası kültür, bilim, eğitim konularında iş birliğini amaçlayan ve uluslararası nitelikte bir kuruluş olan UNESCO, DM'nin korunması hakkındaki sözleşmesi ile Üstün Evrensel Değer (ÜED) taşıyan mirasların, tüm insanlığa ait

olduğunu ve sonraki kuşaklara aktarılmasını öngörmüştür. Bu konuda kültürel varlıkların ÜED taşıyıp taşımadığı, Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenip, DM listesine eklenmektedir. DMK araştırmaları sırasında bazı bölgeleri Dünya Miras Alanı (DMA) olarak ilan edilebilir. DMA alanı olarak ilan edilmiş bölgelerde ise bütün kültürel varlıklar DM olarak nitelendirilmeyebilir. Ancak DM niteliğinde olan ve tespit edilmiş varlıkların ise devamlılığı sağlanacak şekilde korunması amaçlanmaktadır (Öter ve Ünal, 2011, 6).

UNESCO'nun kültür sektörüyle ilişkili toplam on iki sözleşmesi bulunmaktadır. Sözleşmelerden özellikle; Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (2005), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003), Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi (2001), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme (1972), Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme (1970), Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (1954) olmak üzere altısı UNESCO'nun temel kültür sözleşmeleri olarak anılmaktadır. Türkiye, bu sözleşmelerden Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme (1972), Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili Sözleşme (1970), Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (1954) olmak üzere toplam dördünde taraf bulunmaktadır (www.unesco.org.tr, 2017).

Kültürel mirasın korunmasında uluslararası yasal düzenlemeler ve yaptırımların yanında ülkelerin yönetim birimleri, sivil toplum kuruluşları, çeşitli kurum ya da kuruluşlar da etkili olabilir. Kültürel değerlerin varlıklarının tespiti, korunması, onarılması gibi eylemler tek bir kurum ya da kuruluş ile yapılması çok güçtür. Kamu yönetimlerinin kültürel mirası korumadaki strateji ve eylemleri buldukları ülkelerin hükümet politikaları ve kanunlarına göre belirlenmiştir.

Türkiye'de kültürel miras korunmasının, tespitinin, kural ve yöntemini belirleyen kanun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunudur. 1983'te kabul edilen bu kanunda 2004 yılında değişiklik yapılarak yeni kavramlar tanımlanmıştır. Kanunda yer alan maddelere göre kanunun amacı; taşınabilen ve taşınamaz, kültürel

değerlerin, tabiat varlıklarının tespitinde uygulanacak eylemlerin ve bunları yönetecek kurum ve kuruluşların görevlerini tespit etmektir. Taşınır veya taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını belirlemek diğer bir amaçtır. Kanun da yapılan değişiklikle kültür varlıkları, tabiat varlıkları, sit, ören yeri gibi kavramlar eklenip şöyle tanımlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2017):

- Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihi devirlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.
- Tabiat varlıkları; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.
- Sit, tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.
- Ören yeri; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun da korunması gereken kültür ve tabiat varlıkları şu şekilde sıralanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2017):

- Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19. yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,

- Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evler,
- Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar,
- Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgâhlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, sitler, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir. Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir.

Türkiye'de Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kültürel mirasların korunmasında temel yasal düzenleme olmasıyla birlikte; kültürel, tarihi, milli, doğal, turistik alanları araştırıp tespit etmek, geliştirmek, korumak, tanıtmak bu hususta

kamu, kurum ve kuruluşları desteklemek görevi olan üst kademedeki kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır (www.teftis.kulturturizm.gov.tr, 2017b). Bu amaçlar doğrultusunda Türkiye'de faaliyet gösteren diğer kuruluşlar:

- Vakıflar Genel Müdürlüğü
- Yerel Yönetimler
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Sivil Toplum Kuruluşlarıdır (ÇEKÜL, TKB, TEMA vb.).

2010 yılında kabul edilen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (2010-2023) kentleşme, yerleşme, mekânsal planlamayla ilgili bir strateji planıdır. KENTGES Türkiye'de kültürel mirasın korunmasında karşılaşılan bazı sorunları ise şu şekilde sıralamıştır (www.csb.gov.tr, 2017):

- Doğal ve kültürel varlıkların korunmasına ilişkin kavramlar kurumların beklenti ve isteklerine göre farklı yorumlanması,
- Son dönemde miraslar üzerindeki düzenlemelerin korumadan çok yenilenip kullanmak amaçlı olması bunun ise kamu yararının yerine yatırımcıların istekleri doğrultusunda gerçekleşmesi,
- Mevcut kaynakların kullanımında politik tercihlerin önem kazanması,
- Koruma alanında çok çeşitli bir yönetim varlığının bulunması, tek bir tanım ve yönetimin benimsenmemesi,
- Ülke genelini kapsayan belli bir standartta, yenilenebilir kültürel miras envanterinin tamamlanmaması,
- Düzenleme ve proje uygulamalarında sivil hayatın göz ardı edilip, alan dışına çıkarılması, kentsel tarihi bölgelerin zamanla yıpranması, yoksul kişilerin bu alanlara yerleşmesidir.

TMMOB 2005 yılında KENTGES'in sıraladığı bu sorunlara ek olarak bahsedebilecek bir yayında bulunmuştur. Bu yayında, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin tespiti, tanımlanması, onarılması, korunmasının altında yatan sorunlar; miraslarımızın üzerindeki yoğun yapılaşma, bölge insanın göz ardı edilmesi, sit alanlarının tanımı ve tespitinde eksiklikler, hızlı ve etkili koruma tedbirlerinin alınmaması, kaynakların bu doğrultuda yönlendirilememesi, koruma alanındaki yetki görev ve sorumlulukların karmaşık bir durumda olmasına dikkat çekilmiştir.

2.1.5. Kültürel Miras ve Turizm İlişkisi

Kültür varlıkları, belirli bir toplumun yaşam deneyimleri ile yarattığı ve oluştuğu topluma ait özellikleri içinde barındırması ile benzersiz eserlerdir (Külcü, 2015, 28). Kültür ve turizm ilişkisine değinirken kültür turizmi kavramından söz etmek gerekir. Kültür turizmi farklı kültürleri tanıma, merak etme ve farklı toplumlar ile kültür etkileşiminde bulunma esasına dayanır. Faaliyet alanı kültür ile ilgili olan seyahatler de bu kapsama dahil edilebilir. Gerçekleştirilen bu seyahatler ile turistler farklı kültürleri, dini inanışları, mimari yapıları, tarihi eserleri, farklı yerleşim biçimleri ve doğal güzellikleri tanıyarak, becerilerini keşfederken kendilerini de bilgi, estetik bakış, kültürel olarak geliştirme imkanı bulurlar. Aşağıdaki faaliyetler bu kapsam içinde yer alabilir (Vatan ve Zengin, 2015, 636):

- Festivaller ve fuarlar (müzik, dans, komedi, görsel sanatlar, sanatsal miras),
- Gösteriler ve konserler (tiyatro, opera, bale gösterileri, konserler),
- Müzeler ve sanat galerileri,
- Sanat ve zanaat atölyeleri,
- Tarihi yerler, binalar, kültürel miras ve anıtları ziyaretlerdir.

Turizm kültürel çeşitliliğin korunması, devamlılığının sağlanması için bir araç olarak kullanılabilir. Böylece bölgesel kalkınma ve bölge halkının yaşam kalitesinin yükselmesi sağlanabilir (Çetin, 2010, 181). Turizm potansiyelinin ve talebinin olduğu ya da turizmin gelişmiş bir hareket haline geldiği bölgede fiziksel çevre önemli bir rol oynamaktadır. Turizm hareketinin gerçekleştiği bölgenin coğrafi konumu, kıyıya uzaklığı, iklimi, ulaşımı, doğal güzellikleri, tarihi yapıları, kültürel değerleri ile turizm yakından ilişkilidir. Turistlerin seyahatleri boyunca gidecekleri yerleri, yapabilecekleri aktiviteleri, konaklama süreleri gibi unsurları belirlemesinde bölgedeki kültürel miras değerleri etkilidir (Güneş, 2004, 13). Ayrıca turizm üretimi, tüketimi ve gerçekleşmesinden oluşan aşamaların hepsi sosyal ortamda gerçekleşir. Turizmin gerçekleştiği bu sosyal ortam kültürü ve insanları turizm ürününün bir parçası haline getirir (Burns ve Novelli, 2006, 7). Kültürel mirasın içinde barındırdığı özelliklerinden dolayı toplumun yaşayış şeklini, tarihini ve önemli olaylarını ifade etmektedir. Çoğu turist ise farklı toplumlara ya da eski medeniyetlere ait kültürel zenginliği tanımak, öğrenmek ve anlamak ilgisini çektiği için seyahat etmektedir. Bu bağlamda kültürel miras ve turizm ilişkisi birbiriyle ayrılmaz bir bütündür.

Kültürel amaçla yapılan turizm hareketi, bölgeye sağlayacağı ekonomik gelirle birlikte kültürel değerlerin korunmasına da katkı sağlar. Çünkü kültür turizmi ile birlikte turistik bir değer kazanan kültürel mirasın, korunması ve devamlılığının sağlanması bu değerle birlikte gelecektir. Ayrıca SOKÜM'ün de canlanmasında ve gelişmesinde etkili olacaktır. Bu durumun sağlanması için doğru bir turizm planlaması yapılmalıdır (Vatan ve Zengin, 2015, 636).

Turizmin alt kollarından biri olan kültür turizmi, doğal ve turistik kaynakları sınırlı olan bir bölgede varlık gösterebilir. Bölgede kültürel değer olarak merak uyandıran, ilgi çeken, yaşayan bir kişi, yapı ya da yerin bulunması, bölgede ziyaretçilerin varlık göstermesine neden olabilir. Bu ise kaynaklar bakımından zayıf olan bir bölgenin turizme açılmasını sağlar (Öter ve Ünal, 2011, 6).

Her ülkenin, milletin ve bölgenin kültürel mirası korunması gereken, çok önemli değerlerdir. Bu değerlerin tespit edilmesi, onarılması ve korunması eksiksiz, doğru bir şekilde yapıldığı sürece devamlılığını kaybetmezler. Kültürel mirasın devamlılığının korunması turizmin sürdürülebilir nitelik kazanmasına katkı sağlayabilir. Turizmin kontrolsüz, planlama olmadan gelişmesi bu değerlerin taşıma kapasitelerinin zorlanmasına ve zarar görmesine neden olabilmektedir (Giritlioğlu, Armutçu, Düzgün, 2016, 127).

Turizmin olumlu ya da olumsuz etkilerini anlık olarak tespit etmek zordur. Çünkü turizm, turistik ürün mal ve hizmetleri zamanla tüketir ve tükettiği bölgede kalıcı etkiler bırakır. Bu nedenle turizm belirli bir alandaki etkisini zamanla göstermektedir (Spanou, 2007, 145). Turizm hareketinin olduğu bölgede doğal varlıkların ve çevre kalitesini arttırmaya yönelik insan yapımı inşaların olması bir gereklilik sayılabilir. Turizmin gelişmesini sağlamak, bölgesel kalkınmayı, yerel halkın yoksulluk oranının düşmesini, yaşam standartlarının iyileşmesini de sağlayacaktır. Turizmin yerel yaşantıyı, kültürel değerleri, doğal çevre yapısını olumsuz etkilememesi için yerel halk turizme aktif olarak dahil edilmeli ve turizme katkı sağlaması konusunda teşvik edilmelidir. Turizmin topluluk hayatına yönelik etkilerinin anlaşılması için yerel halkın turizm algıları sürekli olarak değerlendirilmelidir. Bu şekilde bölgedeki turizmi sürdürülebilir hale getirmek kolaylaşacaktır (Lo, Ramayah, Hui, 2014, 84-85). Turizmin gerçekleştiği bölgeye

desteği ve yararı da ev sahibi konumunda bulunan yerel halkın turizm algıları belirlenerek tespit edilebilir (Andriotis, 2005, 67).

Turizm hareketinin olduğu bölgede, turizmin olumsuz etkilerinin çevredeki doğal ve kültürel değerlerine, yerel halkına zarar verebileceği gibi doğru bir strateji ve planlama ile ortaya çıkacak olumlu etkileriyle, kültürel değerleri koruyup topluma kazandırabilir. UNWTO, “Küresel Turizm Etiği İlkeleri” ile turizmin kültürel miraslar ve çevresel olumsuz etkilerini en aşığıda tutabilmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda bilgilendirme çalışması, ilgili paydaşlara aktarılmıştır. Belirlenen ilkelere göre somut kültürel miraslar ve SOKÜM, turizmin olumsuz etkilerinden zarar görmemesi sağlanarak, doğru bir planlama ile turizmin bu değerleri zenginleştirip aynı zamanda yerel halkın da turizmin olumsuz etkilerinden en az şekilde zarar görmeleri sağlanacaktır (Vatan ve Zengin, 2015, 636). Kısaca turizm doğru yönlendirilebilir ve planlanırsa, kültürel mirası korumada bir araç niteliğinde kullanılabilir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007, 14)

2.1.6. Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılması

Turizmin alt kollarından biri olan kültür turizmi her geçen gün daha da önem kazanmaya devam etmektedir. Tarihi yapı, gelenek ve görenekler, farklı el sanatları, sualtı kültürel mirası, taşınır ya da taşınmaz kültür varlıkları gibi birçok unsuru tanımak ve görmek isteyen insanlar kültür turizmüne ilgi göstermektedir. İnsanların bilgi ve birikimlerini, kültürel deneyimlerini geliştirme fırsatı ve farklı toplumları tanıma merakı kültürel mirası turizm kapsamında önemli hale getirmektedir. Kültürel mirasın oluştuduğu yer ve toplum bakımından taşıdığı özellik uyum sağladığından, bulunduğu yerde ziyaret etmenin, görmenin ve incelemenin daha verimli olacağından şüphe yoktur (Kozak ve diğerleri, 2012, 73).

İnsanlar gerçekleştirdikleri kültür turizmi sayesinde bahsedilen farklı kültürleri tanıma fırsatını bulmaktadır. İnsanlar gittikleri bölgede katılım gösterdikleri festivaller, spor aktiviteleri, el sanatları gibi etkinliklerle farklı kültürlerin içine girerek tanımaya ve öğrenmeye çalışırlar. Ancak bir bölgenin kültür turizmi potansiyelini sürdürerek gelişim göstermesi, bölgeye gelen kişilere sunulan hizmet ve ürünlerin bölgesel nitelik kazanmış olması ve kalitesine bağlıdır (Bahçe, 2009, 5).

Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması yoğun olan Fransa'da kültürel miras politikası kapsamında 3 sorun üzerinde durulmaktadır. Kültürel miras ve turizm arasında gerçekleşen bu sorunlar bayağılaşma, fosilleşme ve aşırı turistik tüketim olarak belirtilmiştir. Bayağılaşma sorunu kültürel mirasın çeşitli ve yayın bir yapıda olmasından kaynaklanan ve kültürel değeri olmayan varlıkların kültürel miras olarak değerlendirilmesidir. Fosilleşme ise kültürel değerlerin oluştuğu toplumdan soyutlanarak koruma altına alınmasıdır. Örnek olarak müzeleme çalışmaları gösterilebilir. Aşırı turistik tüketim ise kültürel mirasın taşıma kapasitesinin zorlandığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Kültürel değerlerde bu nedenden dolayı bozulmalar meydana gelebilir (Öter ve Ünal, 2011, 5).

Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması Fransa kültürel miras politikasında belirtildiği üzere bazı sorunlara yol açabilmektedir. Kültürel miras bu sorunlar sonucunda özgün yapısını ve kültürel bir değer olma özelliğini yitirebilir. Bu nedenle kültürel mirası turizm amaçlı kullanırken bu mirası oluşturan yerel halkın yapısını ve düşüncelerini dikkate almak gerekir. Bölgede gelişen turizmi yerel halkın yapısına göre şekillendirmek kültürel mirası korumada etkili olacaktır (Sheldon ve Abenoja, 2001, 435). Çünkü kültürel, doğal ve turistik tesisler gibi yerel halk da turizm arz kaynakları arasında yer almaktadır. Turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinde de diğer turistik kaynaklar gibi etkilenmektedir. Bu bağlamda yerel halkın bir bölgede gelişen turizm hakkındaki planlamaya dahil edilmesi ve belirli zaman aralıkları ile düşüncelerinin kıyaslanması turistik kaynakları korur ve devamlılığını sağlar (Akova, 2006, 3). Yerel halkın turizm gelişimi hakkındaki düşüncelerinin tespit edilmesi turizm planlamasında önemli bir yer tutar. Turizm planlamasına yerel halkın dahil edilmesi turistik arz kaynakları üzerinde turizmin olumsuz etkilerinin azalmasını sağlar. Bu durumda yerel halk kültürel mirası korumada ve turizm gelişimine destek olur (Özaltın Türker ve Türker, 2014, 83).

2.2. Yerel Halk ve Turizm İlişkisi

Turizm olayı gerçekleştiği yerde kültürel ve sosyal alanı etkiler. Turizm hareketiyle başlayan fiziksel genişleme (arazi hazırlığı, yeni turizm altyapı tesisleri), kirlilik, peyzaj değişikliği, ekosistem bozulmasını tetikler (Felsenstein ve Fleischer, 2003, 386). Turizm hareketinin gerçekleştiği bölgede yerel halkın konuksever bir yapıda olabilmesi, turizmin yerel halkı sosyal ve kültürel olarak ne yönde etkilendiğine bağlıdır. Turizmin etkilerine sosyokültürel olarak uzun bir dönem maruz kalan yerel

halkın, turizme bakışı olumsuz olabilmektedir (Brunt ve Courtney, 1999, 493-510). Özellikle ev sahibi yerel nüfusun az olduğu durumlarda turizm, bölge halkı için sorun olabilmektedir. Ev sahibi konumundaki yerleşik nüfus, turistlerin ihtiyaçları doğrultusunda yön alabilir ve bu durumlarda öz ekonomik faaliyetlerini (tarım, hayvancılık gibi) bırakıp, turizm sektöründeki istihdam olanaklarına yoğunlaşabilir. Bu durum yerel halkın yoksul olan kesimini, varlıklı birey ya da şirketlere bağlılığını arttırmaktadır. Bu nedenle turizm sektörü hakkında yerel halk birbiriyle veya turistler ile görüş ayrılıkları içerisinde olabilir (Chambers, 1997, 95). Yerel halk bölgeye ziyaret için gelen turistlerle etkileşim içindedir. Sosyal aktivitelerde, alışveriş mekanlarında, yöresel eğlencelerde, hizmet sektörü içerisinde vb. durumlarda yerel halk ile turistler iletişim kurma imkanı bulur. Turistlerin ekonomik, kültürel ve görünüş açısından yerel halktan farklı olması yerel halkın rahatsızlık duymasına neden olabilir. Bu durumu en düşüğe çekmek için yerel halk, turizm konusunda bilinçlendirilebilir, turizme aktif olarak katılması sağlanabilir ve turizm alanında istihdam edilerek ekonomik olarak pay sahibi yapılabilir (Goelner ve Ritchie, 2009, 306-307).

Turizmin etkili olduğu bir bölgede yerel halk, turistler, çevre kaynakları, kültürel değerler, girişimciler, yerel yönetimler gibi birçok unsurun önemi büyüktür. Bu nedenle turistlerin bölgeyi tercih etme nedenleri yalnızca o yörenin kaynaklarıyla ilgili değildir. Turizm bir etkileşim hareketi olduğundan, turizmin gerçekleştiği yörede turist yerel halk ile sürekli bir ilişki halindedir. Turizm endüstrisinin etkin olduğu bir bölgede turizmin hem olumlu hem olumsuz etkilerinin olması kaçınılmazdır. Turizmi çoğu ülke ya da bölge sadece bir kalkınma aracı olarak görmektedir. Turizm ekonomik getirisinin yanında gerçekleştiği bölgede alt yapının ve ulaşım olanaklarının gelişmesini sağlar. Ancak bu olumlu ekonomik ve fiziksel getirilerinin yanında turizmin manevi ve öznel getirileri de vardır. Turizmi yalnızca ekonomik yönden ele alan yönetimlerin, kültürel ve manevi değerlerin korunmasında bir planlama yapmaması, yerel halkın çevresel ve kültürel değişimlere karşı turizme bakış açısının olumsuz olmasına neden olabilmektedir (Miller, 2004, 5). Pek çok alanda, sosyal ve ekonomik yararı olan turizm, aşırı doğal kaynak kullanımı, yanlış yatırım tercihleri gibi nedenlerle çevreye ve yerel halka telafisi çok güç olan zararlar verebilmektedir. Yerel halkın düşünceleri, turizmden doğrudan etkilenmeleri nedeni ile turizme yön vermede en önemli faktör konumundadır. Turizmi analiz etmek ve olumlu etkilerinden

üst seviyede yararlanmak için yerel halkı turizme dahil etmek yararlı bir adımdır (Özdemir ve Kervankıran, 2011, 4).

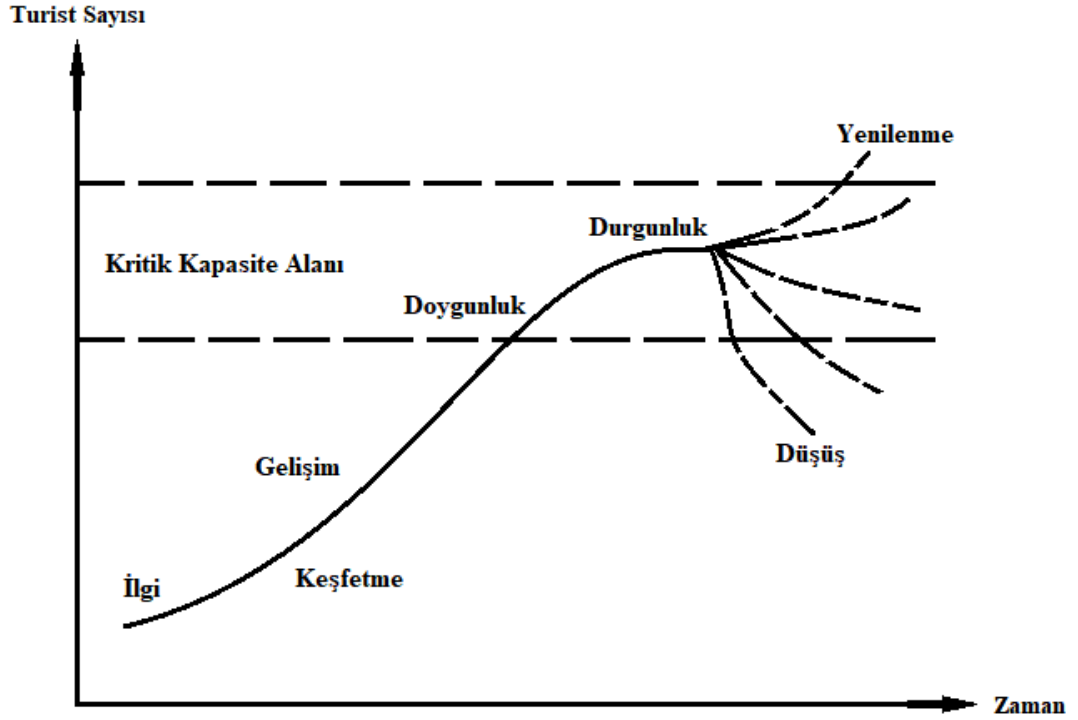
Turizm olumlu etkileriyle bölgesel kalkınma hızı, kültürel değerlerin korunması, istihdam gibi unsurların pozitif yönde gelişmesini sağlayabilir. Ancak turizm olumsuz etkileriyle de sosyal, kültürel ve çevresel değerlerin bozulmasına yol açabilir. Bu yüzden, bir bölgedeki turizm hareketi ve gelişimi, bölgenin yerel halkıyla doğrudan ilişkilidir. Yerel halkın turizme karşı olumlu ya da olumsuz yaklaşımı o bölgedeki turizm hareketini doğrudan etkileyecektir (Özaltın Türker ve Türker, 2014, 83). Buradan hareketle turizmin yalnızca bir ekonomik faaliyet olarak değerlendirilmemesi, toplumsal yönleriyle ele alınması gerektiği söylenebilir (Özdemir, Gürkan, Kıral, 2000, 79).

2.2.1. Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı

Turistin tercih ettiği bölgenin toplumsal yapısı ve kültürü, turistin nasıl bir davranış ile karşılaşacağını temel göstergesidir. Olumlu davranışlar, olumlu tutumlardan kaynaklanmaktadır. Buna göre yerel halkın ve turistin birbirlerine karşı tutumları olumlu olduğu sürece ilişkileri olumlu devam edecektir. Turist ve yerel halk ilişkisinde, bölgedeki turizmin yoğunluğu ve süresi, turistler ile yerel halkın arasındaki kültürel benzerlik bu ilişkiyi etkileyen önemli faktörlerdir (Özmen, 2007, 25).

Yerel halkın turizme bakış açısı, turizmin olumlu etkilerinden yararlanmak ve turizmin gelişmesini sağlamak amacıyla önem arz etmektedir. Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması, bölgenin kalkınması, yeni yatırım girişimlerinin artması, istidamın sağlanması gibi birçok neden kültürel mirasın önemi arasında sayılabilir. Turizmin geliştiği bölgelerde yaşanan çevresel sorunlar, trafik sıkışıklığı, alt yapı sorunları, kültürel ve doğal bozulmalar yerel halkın turizme bakışını olumsuz yöne çevirmektedir. Yerel halkın turizme karşı olumsuz tutumu, bölgede ki turizmin gelişmesini de olumsuz etkileyebilir (Avcıkurt, 2015, 124).

Şekil 1’de görüldüğü gibi Butler (1980)’ın turizm alanlarında yaşam döngüsü modeline göre turizmin gelişmeye başladığı bir bölgede, yerel halkın turizmin ekonomik getirileri sayesinde, turizme bakış açısı olumlu olmaktadır. Ancak zaman geçtikte artan trafik, çevresel düzenleme maliyetleri, kültürel bozulma gibi olumsuz etkiler, turizme bakış açılarını olumsuz yönde değiştirdiği gözlemlenmektedir.

Şekil 1. Butler Turizm Alanlarında Yaşam Döngüsü Modeli

Kaynak: Butler, R.W. (1980). The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. Canadian Geographer, 24(1),9.

Yerel halkın yaşam standartlarının korunması ya da iyileştirilmesi turizmin bölgede sürdürülebilirliğini sağlayabilir. Turizmi sürdürülebilir hale getirme ve turizmden olumlu yararlanabilmek için turizm doğru planlanmalı, iyi bir turizm stratejisi geliştirilmelidir (Kurgun ve Yumuk, 2011, 28).

İyi bir turizm planlaması ile turizmin yerel halk üzerindeki etkileri dengelenebilir. Bölgedeki turizm planlaması sorumluluğunu üstlenmiş kurum ya da kişiler bu planlamaya yerel halkı da etkin bir şekilde dahil etmelidirler. Bu bağlamda yerel yönetimler ve hükümetin yanında, kamu ve özel sektör ilişkisi, turizm planlamasında ve geliştirilmesinde giderek önem kazanmaktadır (Dredge, 2004, 1). Yerel halk ile kurulacak düzenli bir iletişim, bilgi alışverişi, turizmin bölge ve yerel halk üzerindeki etkilerinin hangi yönde olduğu konusunda önemli bilgiler verebilir. Böylelikle turizm planlamasında sorumluluğu üstlenmiş kurum ya da kişiler, olumsuz etkileri en aza indirmekte daha başarılı olabilir. Gelecekteki zararlar için turizm planlaması önceden tedbirlerin alınabilmesine zemin hazırlanmış olacaktır (Varnacı Uzun ve Somuncu, 2011, 22).

2.2.2. Yerel Halkın Turizmdeki Önemi

Turizm ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel yapı gibi birçok unsuru doğrudan etkilediğinden çok boyutludur. Bu nedenle yerel halk ile turist arasında bir etkileşim yaratmaktadır. Etkileşim sonucu ortaya çıkan sonuçların olumlu olması için yerel halkın turizmde aktif bir şekilde yer alması gerekmektedir (Çetin, 2010, 181).

Turizm etkinlik gösterdiği bölgede ekonomik, fiziksel ve sosyo-kültürel alanda etkiler göstermektedir. Turizm etkin olduğu bölgede hızlı bir şekilde gelişmekte bölge kapasitesi zorlandığı durumlarda da aynı hızda düşüş göstermektedir. Bu nedenle turizmin etkilerini kontrol altında tutmak çok önemlidir (Filiz ve Yılmaz, 2017, 1800). Belli bir bölgedeki turistik değer varlığının yanında yerel halkın turizme yaklaşımı da turizmin gelişmesi açısından önemlidir. Bölgeye turistlerin gelmesi, turizmin gelişmesi ya da gerilemesi bölgedeki doğal, kültürel kaynakların ve turizm yatırımlarının olmasının yanında, en büyük etkenlerden biri olan yerel halkla ilgilidir. Bölgedeki varlığını sürekli sürdüren ticari, sosyal ve kültürel yaşantısının bölge ile bağdaştırmış olan yerel halk turizmin faaliyetlerinin gelişiminden doğrudan etkilenmektedir. Bu nedenle yerel halkın turizm hakkındaki düşünceleri, yaklaşımları belirlenmeli ve yönetilmelidir (Vatan ve Zengin, 2015, 635).

Turizmin gelişmekte olduğu bir bölgede turizm planlamasının amacı, turizm hareketinin olumlu yönlerini en üst düzeyde tutarak, olumsuz yönlerini en aza indirmek olmalıdır. Planlanan bu düşünce ise ancak yerel halkın da plana aktif bir şekilde katılmasıyla gerçekleşebilir. Turizmdeki iyi ya da kötü gelişmelerden doğrudan yerel halk etkileneceği için yerel halkın dışarıda bırakıldığı, yalnızca yeni turizm yatırımlarının yapıldığı, çevresel maliyetlerin arttığı bir plan başarılı olamaz. Yerel halkın düşünceleri, istekleri, demografik özellikleri, tutum ve davranışları gibi özellikler turizmin nasıl şekil alması gerektiği hakkında önemli bilgiler verir. Turizm planlamasında yerel halk dikkate alınmaz ise sosyal, kültürel, ekonomik ve doğal değerler gibi birçok alanda hem yöre halkı hem bölge zarar görebilir. Turizm planlaması ve politikası oluşturulurken yerel halkı da buna dahil etmek gelecekte bu planlamanın başarıya ulaşmasını sağlayacaktır. Başarılı bir planlama sonraki turizm projelerine de yön verip, zararın en aza indirilmesini sağlar (Ap, 1992, 665). Turizm işletmelerinin ve hedeflenen turizm yatırımlarının sekteye uğraması da bölge halkının düşüncelerinin ve isteklerinin iyi analiz edilmesi ile sağlanabilir. Yerel halkın tutum

ve davranışları bölge turizminin gelişimi ve sürekliliği bakımından çok önemlidir (Altıntaş, 2010, 1).

2.2.3. Yerel Halk ve Kültürel Miras

Kültürel miras oluştuğu dönemki toplumların ve günümüz toplumlarının özelliklerinin yanında coğrafi ve iktisadi gibi bölge özelliklerini de üzerinde taşır. İnsanla birlikte oluşan kültürel değerler insana ait birçok özelliği barındırmaktadır. Bu sebeple kültürel mirası korumak sadece yönetim birimlerinin değil yerel halkın görev ve sorumluluğundadır (Sarıkaya Levent, 2011, 121).

Kültürel mirasın korunmasında bilgi sahibi olmak, bu konuda farkındalık kazanmak, kültürel değerler açısından hayati önem teşkil etmektedir. Kültürel değerlerin oluşmasında, korunmasında ve yaşatılmasında, değerler ile iç içe bir hayat sürdüren yerel halk başta gelmektedir. Yerel halkın kültürel miras konusunda farkındalık kazanması, kültürel mirasın sürdürülebilirliğinin korunmasında etkin rol almaktadır. Yerel halk kültürel değerler konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığında yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. SOKÜM'ün kaybolma riski, bilgisiz ve farkındalığı olmayan bir yerel halk ile artacaktır. Somut olan kültürel miraslar da yeterli ilgi olmadığı ve korunmadığından tahrip olacaktır. Kültürel mirasın hak ettikleri değeri görmeleri ve turizmde yer alabilmeleri yerel halkın bu konuda bilgi düzeylerinin geliştirilmesine bağlıdır (Karaca Yılmaz ve diğerleri, 2017, 87).

Turizm yalnızca eğlence ve dinlenme amacı ile yapılan ya da konaklama sektörü ile ilgili bir eylem değildir. İş, kongre, spor ve yeni kültürleri tanımak gibi birçok farklı nedeni olabilir. Bu nedenle turizm bir sistem haline getirilirken çeşitli alanları kapsamalıdır. Turizm planlaması yapılırken her düzeyde ve her alanda etkili olması amaçlanmalıdır. Çoğu alanda etkili olan ve kalkınma amacı olan bölgelerde öncelik verilen turizm en çok bölgede yaşayan halkı etkilemektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel olarak etkilenen yerel halk, kendi öz kültürünü ve yaşam şeklini kaybetmekle karşı karşıya kalabilir. Bu durum kültürel mirasın korunmasını zora sokabilir. Kültürel özelliğini zamanla yitiren bir bölgenin turizm çekiciliği azalacağından turizmin olumlu etkilerinden de yararlanabilmesi zorlaşacaktır. En büyük istihdam yaratıcılarından biri olan turizmin doğru planlanması turizmin sürdürülebilirliği, yerel halkın olumsuz etkilenmemesi, kültürel ve doğal değerlerin korunması açısından önemlidir (Zaei ve Zaei, 2013,12).

Bir bölgede turizm hareketi oluşmasının etkenlerinden biri olan çekicilik, turizm hareketinin gelişmesi ve varlığını sürdürmesi için gereklidir. Varlığını sürdürdüğü bölge ve yerel halkının özellikleri ile bölgesel nitelik kazanmış kültürel değerler, bu bölgenin turizm çekiciliği yönünden etkili bir durumda olmasına öncülük yapabilmektedir. Farklı kültürleri tanıma ve keşfetme amacı içerisinde olan turistler, kültürel olarak zengin bölgeleri tercih etmekte bu ise o bölgede turizm hareketini canlı tutmaktadır. Kültürel değerler bakımından zengin olan bölgeler, bölgeye özgü turistik ürünler üreterek, kültürlerinin tanınmasına katkıda bulunur. Bu durum ise turizm çekiciliğinin artmasını sağlamaktadır (Vatan ve Zengin, 2015, 635).

2.2.4. Yerel Yönetimler ve Kültürel Mirasın Korunması

Kültürel miras kendini yenileyemeyen, yok olduğu takdirde yeri doldurulamayan, tekrardan aynı şekilde yapılması mümkün olmayan özgün değerdir. Oluştugu toplumun insanlarına ait özellikleri, bahsettiğimiz yapısı ile aktarabilmekte ve günümüz toplumlarının tanıma, anlama imkanlarını ulaşılır hale getirmektedir. Başka bir örneği olmayan bu özgün değerlerin korunması, tanıtılması, toplum tarafından farkındalığının artması ve bu çalışmaların doğru bir şekilde yönetilmesi çok önemlidir (Ay, 2014, 68).

Kültürel mirasın korunması, onarılması özel bilgi ve deneyim isteyen bir eylemdir. Restorasyon çalışmaları ile kültürel mirasın özelliğini kaybetmesinin ve tahrip olmasının önüne geçilerek sürekliliğinin sağlanması amaçlanır. SOKÜM'ün korunması ise yerel halkın kültürel eylemlerini gerçekleştirmesi ve canlı tutması ile mümkün olabilir. Yönetim birimlerinin ise bu kültürel çeşitliliği kayıt altına alarak, tanıtım faaliyetlerini arttırması sorumluluğu kapsamındadır (Kozak ve diğerleri, 2012, 72).

Turizm sektörü ülkeler için yüksek gelir ve kalkınma sağlanması bakımından önemlidir. Bu nedenle üzerine düşünülmesi ve planlanması gerekmektedir. Turizm sektörü genel anlamda ülkeleri ilgilendirdiği kadar özellikle ekonomik getirileriyle yerel bölgeleri de ilgilendirmektedir. Turizmin mevsimsel olarak gerçekleştiği bölgelerde turizmin getirilerinden daha fazla yararlanabilmek için yönetimlerin amacı turizmi tüm yıla yaymaktır. Bunu yapabilmek için bölgedeki turizm çeşitliliğinin arttırılması gerekmektedir. Bu hususta turizmin sürekli hale getirmeye çalışılan bölgede bulunan kültürel miras, bölgedeki yönetim makamlarının bu amacına katkı

sağlayacaktır (Kurgun ve Yumuk, 2013, 27). Diğer yandan modern dünyanın getirilerinden olan küreselleşme ile turizm hareketinin bir araya geldiği bölgelerde kültürel değerleri olumsuz etkileyebilir. Kültürel değerlerin bu konuda da zarar görmesinin önüne geçmek önemlidir (Kutlu, 2009, 15).

Ülkemizde kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalar 1970 yılında başlamış, 1983 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile yürürlükte yerini almıştır. Kanunun yürürlüğe girmesi ile birçok kurum ve kuruluşa kültürel mirasların korunması ile ilgili görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Kanun ile korunması amaçlanan taşınır kültürel miraslar (tablo, çini, heykel vb.) ve taşınmaz kültürel miraslar (dini yapılar, anıt eserler, tabiat varlıkları, sit alanları vb.) kültür varlıkları belirtilmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koruma yetkileri genişletilmiştir. Kültürel mirasların korunması bu konuda oluşturulan yasaların yaptırım gücü ile uygulanması zorunludur. Yönetim birimlerinin koruma amaçlı çalışmaları yerel halkı bu hususta teşvik edecektir. Kültürel mirasların korunması ve yenileme çalışmaları bulunduğu bölgenin kültürel kimliğinin korunması bakımından önem arz etmektedir. Kültürel değerlerin korunması için bakanlık, valilik, belediyeler, bazı eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşları çeşitli çalışmalar yapmaktadır (Kozak ve diğerleri, 2012, 70).

Kültürel değerlerin çeşitli olması ve tek bir alanda bulunmaması gibi sebepler nedeni ile tek bir merkez yönetim tarafından korunması mümkün değildir. Korumaya öncülük eden kurum ve paydaşlarının yetki ve sorumluluklarını bu konuda paylaşmaları etkili bir koruma çalışmasını da beraberinde getirecektir. Türkiye' de bu hususta politik değişimler 2000'li yıllarda başlamıştır. Kamu idaresindeki kültür politikasında, yerelleşme hareketinin önemli unsurları ise; kültür alanında merkezi yetkilerin yerel birimlerine devredilerek yerel yönetimin daha etkin kılınması, kültürel yapıların işletilmesi ve kazanılmasında özel sektör girişimlerinin önünün açılması, özel sektörün kültürel konuda ki girişimlerinin artırılması için vergi indirimi uygulanmasıdır. Kültür politikasında gerçekleşen bu değişim ile kültürel miras yönetiminin yerel yönetimlere geçmesi yasalaştırılmıştır (Aksoy ve Enlil, 2012, 10).

Kültürel mirasların korunması ve geliştirilmesi amacıyla il özel idareleri ve belediyelerde Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) oluşturulmuş, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sorumluluğunun yanında yerel yönetimlerinde etkili olması

sağlanmıştır. KUDEB bünyesinde mimari, sanat tarihi, arkeoloji, şehir planlaması dallarında uzmanların bulunması zorunludur. Ayrıca oluşturulan Yerel Eğitim Birimleri ile restorasyon çalışmasında yer alabilecek ustaların yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Ünsal ve Pulhan, 2012, 60). KUDEB görevleri 2005 yılı resmî gazete yayında şöyle belirtilmiştir (www.resmigazete.gov.tr, 2017):

- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, tadilat ve tamiratların; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak gerçekleştirilmesini denetlemek, uygun bulunanlara onarım uygunluk belgesi düzenlemek
- Tadilat ve tamirat kapsamında başlanılan onarımlarda esaslı onarım gereğinin saptanması durumunda onarımı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletme
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlığı parseline bitişik parsellerde ve koruma alanlarında yer alan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere göre ruhsatı bulunan tescilsiz taşınmazlardaki tadilat ve tamirat uygulamalarına, varsa koruma amaçlı imar planı koşulları da dikkate alınarak izin vermek ve denetlemek
- Koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar planlarının plan hükümleri çerçevesinde uygulanmasını denetlemek
- Koruma bölge kurulları tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine ilişkin uygulamaları denetlemek, projesine uygun tamamlanan uygulamalar için kullanma izin belgesi düzenlemek
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları, koruma bölge kurulu kararlarına aykırı ve ruhsatsız olarak yapılan inşaatlar ile koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre gerekli işlemleri yapmak, uygulamayı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletme
- Tescilli kültür varlıklarının mail-i inhidam olmaları halinde can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli işlemleri yaparak durumu koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletme

- Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak mali yardımlar ile ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek
- Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak teknik eleman yardımında doğrudan görev almak ya da bu görevi üstlenenleri denetlemek

Yasalarca belirlenen görevler ile kültürel mirasın tespiti, restorasyonu, korunması ile ilgili kararlar Koruma Bölge Kurullarına bırakılmıştır. Koruma Bölge Kurulları arasında koordinasyonu, kültürel yapılardaki restorasyonla ilgili uygulanacak temel yöntemleri belirlemek ise Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na bırakılmıştır. Bu kurumlarda çalışan kişilerin, KUDEB birimlerindeki gibi mimari, sanat tarihi, şehir planlaması, arkeoloji gibi alanlarında uzman olması gerekmektedir (Kozak ve diğerleri, 2012, 81).

Belediyeler kendilerine verilen yetki ve sorumlulukla, etkin oldukları sınırlar içerisinde bulunan tarihi ve kültürel değeri olan varlıkların bakımlarını, restorasyonlarını yapabilirler. Korunması mümkün olmayan önemli derecede tahrip olmuş taşınmaz tarihi ve kültürel yapıları ise aslına uygun olarak yeniden inşa edebilirler. Belediyenin yapacağı bu çalışmalar ile bölgenin kültürel kimliği korunmuş olur. Yerel yönetimlerin ve bakanlığın yetki alanlarının, kültürel miras koruması hususunda kesişmesinin önüne 2004 yılında 5226 numaralı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile geçilmesi amaçlanmıştır. Bu kanunla birlikte bazı yetkiler yerel yönetimlere devredilmiştir. Bu görevler aşağıdaki gibidir (Ünsal ve Pulhan, 2012, 60):

1. **KUDEB oluşturulması:** Büyükşehir belediyelerinin bünyesinde kurulan KUDEB kültürel yapıların bulunduğu alanlar dışındaki bölgelerde yapı izni verilmesi ve denetlenmesinden sorumludur. Bununla birlikte, kurulan il özel idaresi, restorasyon çalışmalarında yer alacak kişilerin eğitiminden ve bu kişilerin kültürel değerleri koruma hususunda nitelik kazanmasından sorumludur.
2. **Kamulaştırma:** Belediyeler ve il özel idarelerince, özel mülk alanında bulunan taşınmaz malların kamu yararı ilkesi gereğince, verilen bedel karşılığı devlete devredilmesidir.

3. **Yönetim Alanıyla İlgili Görev ve Yetkiler:** Kanunla birlikte yönetim alan ve planlama yetkisi belediyelere verilmiş, birden çok belediye yetki alanında ise büyükşehir belediyesine planlama yetkisi verilmiştir.
4. **Taşınmaz Kültür Varlıklarının Restorasyonuna Katkılar:** İl sınırları içerisinde özel mülk sahiplerinden alınan emlak vergisinin %10'luk kısmı kültürel mirasları korumak için kullanılacaktır. İl genelinde toplanan bu katkılar vali denetiminde belediyelere aktarılır.

Kültürel miras koruma mevzuatına göre kültürel bir taşınmaz yapıya, tespit ve tanımlama işlemlerinin arkasından planlama ve proje geliştirilerek koruma uygulaması gerçekleştirilir. Koruma Bölge Kurulu ilgili planlama ve proje kapsamını değerlendirdikten sonra koruma işlemi hakkında karar verir. Bu projelerin denetlenmesinden ise il özel idaresi ve belediyeler sorumludur. Ancak tespit, koruma işlemleri, kültürel değerlerin özel mülk sınırları içerisinde olduğu durumlarda zarara uğrayabilmektedir. Kültürel değerleri koruma politikasında yer alan kamu yararı ilkesi, özel mülk sahibinin mülkiyet haklarını sınırlamakla birlikte mülk sahibine maliyet olarak geri dönmektedir. Özel mülk alanında bulunan kültürel değeri koruma kaynakları ve işlemlerin maliyeti kamu tarafından paylaşılması gerekirken bu maliyet genellikle mülk sahibine yüklenmektedir. Böyle durumlarda mülk sahipleri koruma kanunlarını nasıl etkisiz bırakabileceğinin yollarını aramakta ve süreç boyunca tespit edilen kültürel değerler zarar görebilmektedir (Sarıkaya Levent, 2011, 121).

Ülkemizin zengin kültürel miraslarına sahip çıkmak, kültürel kimliklerin korunmasını, toplum birlikteliğinin güçlenmesini, geleceğe yön verme konusundaki kararların etkisini arttıracaktır. Ayrıca dünya toplumları içerisinde bir kültürel kimliğe sahip olmak, uluslararası bağlamda kurulan iletişimin güçlü olmasını ve farklı medeniyetler arasında ki rekabete ortak olmayı sağlar. Keşfetme, bilgilenme ve kültürel gelişim sağlama isteği içinde olan tüm insanlar adına her toplumun kendi kültürüne sahip çıkması, insanlık adına bir görevdir (Külcü, 2015, 30).

2.3. İlgili Araştırmalar

İzник ilçe merkezi ile ilgili yapılan çalışmalar genellikle, tarih, biyoloji, güzel sanatlar, mimari, din ve coğrafya alanlarındadır. İzник'in Roma, Bizans, Osmanlı, Selçuklu devletlerine başkentlik yapması ve bu medeniyetlerin izlerini taşıması, geçmişte önemli şahsiyetlerin yaşaması tarih alanında çalışmalara konu olmaktadır. Sahip olduğu gölün faunasının çeşitliliği biyoloji, el sanatı olarak çiniciliğin var olması ve tarihi yapıların bulunması güzel sanatlar ve mimari alanlarına konu olmaktadır. Bir başka alana konu sağlayan özelliği ise Hristiyanlığın temellerinin atıldığı İzник konsiline ev sahipliği yapması, önemli dini kararların alındığı ve dini açıdan önemli tarihi yapıların bulunması din alanında konu olmasını sağlamaktadır. İzник'in deprem bölgesinde bulunması ve fay hattına yakın olması gibi sebeplerden dolayı coğrafya araştırmalarına konu olmaktadır. Turizm alanında yerel halk üzerine yapılan bazı çalışmalar çizelge 4'te verilmiştir. Yerli literatürde yer alan çalışmalar ile ilgili sonuçlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

İzник yerel halkı ve turizm alanındaki çalışmaları incelediğimizde ise, Usta (2005) çalışmasında inanç turizmi açısından İzник'i değerlendirmiş, uluslararası alanda inanç turizmi arzını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda İzник halkı uluslararası turizm alanında İzник'in isminin duyulması konusunda istekli olduğu, yabancı turistlerin inanç turizminde İzник'in mutlaka görülmesi gereken bir yer olduğunu düşündüğü, seyahat acentalarının ise tur programlarına İzник'i katma eğiliminde olduğu ancak talep ve konaklama imkanlarının yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Akova (2006) tarafından Bursa ilinin Cumalıkızık köyünde yerel halk üzerine yapılan çalışmada, yerel halkın turizm etkileri karşısında algı ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada 2001 ile 2003 yılları elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu Cumalıkızık köyünde yaşayan yerel halkın içindeki 80 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda 2001 ve 2003 yıllarında da yerel halkın turizm hakkındaki tutumları olumlu yöndedir. Yerel halkın turizm algıları 2003 yılındaki verilerin önceki verilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Mansuroğlu (2006) tarafından yapılan çalışmada, Antalya'nın Akseki ilçesi yerel halkının bölgedeki turizm gelişimine yaklaşımları incelenmiştir. Araştırmanın

örneklem grubu Akseki ilçe merkezinde yaşayan 90 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda bölgenin özelliklerine uygun ekoturizmin gelişmesi gerektiğine ve ilgili kurum ve kişiler ile yerel halkın ortak hareket etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uslu ve Kiper (2006) Ankara'nın Beypazarı ilçesinde yerel halk üzerine yaptıkları çalışmada, turizmin kültürel miras ve yerel halk üzerine etkilerini ve yerel halkın turizm farkındalığını araştırmışlardır. Araştırmanın örneklem grubu tesadüfi örnekleme ile belirlenmiş ve yerel halktan 130 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yerel halkın turizmi desteklediği ancak bölgede turizm gelişirken bölgenin özgün özelliklerinin korunmasının daha önemli olduğu ortaya koyulmuştur.

Çalışkan ve Tütüncü (2008) Kuşadası ilçe merkezindeki yerel halk üzerine yaptıkları çalışmada, insanların turizme bakış açılarını ve turizm hakkındaki beklentilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem grubu Kuşadası yerel halkından rastlantısal örnekleme belirlenmiş ve 340 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yerel halkın turizm hakkında olumlu görüşe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayat (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Iğdır halkının turizmin olumlu yöndeki etkilerini algılama düzeylerini belirlemek ve yerel halkın turizm hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubu Iğdır merkezindeki 500 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin olumlu etkileri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda yerel halkın algı düzeylerinin yüksek seviyede gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halkın demografik özellikleri eğitim ve medeni durumu ile turizmin olumlu etkilerini algıları arasında farklılıklar bulunmuştur. Meslek, yaş ve cinsiyet değişkenleri arasında farklılık tespit edilmemiştir.

Altıntaş (2010) tarafından yapılan çalışmada, Alanya'da yaşayan yerel halkın yaşam kalite algısına turizmin etkileri incelenmiştir. Çalışmada yerel halkın yaşam kalitesi ve sürdürülebilir turizm tutumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma evreni 18 yaş üstü Alanya merkezde yaşayan yerel halktan oluşmaktadır. Araştırma tabakalı örnekleme seçimi yapılarak, araştırma kapsamında 777 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda yerel halkın yaşam kalitesi ile sürdürülebilir turizm tutumu arasında ise negatif yönde ilişki tespit edilmiştir.

Özdemir ve Kervankıran (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Afyonkarahisar yerel halkının turizme yaklaşımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan yerel halkın turizm algısı, tatil alışkanlıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Örneklem grubu Afyonkarahisar ili ve çevresinde rastlantısal örnekleme ile yaşayan yerel halktan 1025 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yerel halkın turizm gelişimi konusunda olumlu görüşe sahip olduğu ancak turizm gelişiminin olumsuz çevresel etkilere neden olduğu tespit edilmiştir.

Okuyucu (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Osmaneli ilçesi kültürel miras varlıklarını turizme kazandırmada yerel halkın düşüncelerini tespit etmek amaçlanmıştır. Örneklem grubu Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halktan olasılıklı örnekleme yöntemi ile 193 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada yerel halkın cinsiyet, yaş, ikamet süresi, eğitim, meslek gibi bireysel özellikleri ile turizme ilişkin tutumları arasında ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda yerel halkın turizmi desteklediği ve turizm hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları belirlenmiştir.

Selvi ve Şahin (2012) Batı Karadeniz Bölgesinde, yerel yönetimler ve sürdürülebilir turizm ilişkisini incelemiştir. Akçakoca, Seben, Amasra ve Safranbolu ilçelerinde belediye ve kaymakamlık yöneticileri ile mülakat yöntemi ile görüşerek veri elde etmişlerdir. Araştırma sonucunda yerel yönetimlerin sürdürülebilir turizm konusunda sınırlı kaynaklara rağmen çalışmaları yürüttükleri ortaya konmuştur. Bölgedeki turistik tesis yoksunluğu, bölge tanıtımında eksiklikler olması ve yerel halkın sürdürülebilir turizm konusunda bilinçlendirilmesinde sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Küçük ve Güneş (2013) Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde turizmin kalkınmaya etkisi ile yerel sivil toplum kuruluşlarının bu konudaki görüşlerini incelemiştir. Mülakat yöntemi ile 6 sivil toplum kuruluşu ile yaptıkları görüşme sonucunda gelirinin çoğunu turizmden sağlayan yerel halkın turizm konusunda bilgisinin yeterli olmadığı, turistik tesislerin yeterli kaliteye sahip olmadığı ve turizmin bütün bir yılı kapsamadığı sorunlarına ulaşılmıştır.

Ay (2014) araştırmasında, Edirne ili yerel halkının turizm etkilerine karşı algı ve beklentilerini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmada yerel halkın demografik ve kişisel özellikleri ile turizm etkilerine karşı yerel halkın algı ve beklentileri arasındaki ilişkiyi

araştırmıştır. Örneklem grubu Edirne’de yaşayan yerel halkın içindeki 750 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yerel halkın turizm etkileri ile ilgili algılarının beklentilerinden daha düşük olduğu ve yaş, gelir, eğitim durumları ile algı ve beklentileri arasında farklılık tespit edilmiştir.

Çalışkan ve Özer (2014) tarafından Kuşadası yerel halkı üzerine ve 2003 yılı veri sonuçları ile karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada yerel halkın turizme karşı tepkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu 384 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yerel halkın mutluluk düzeyi ile demografik özellikleri arasında ilişkiler tespit edilmiş ayrıca yerel halkın turizm planlamasındaki görüşünün turizmin ekonomik etkilerinden daha çok turizm planlamasında sosyal ve çevresel etkileri üzerinde durulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güneş (2014) tarafından Antalya il merkezinde yapılan çalışmada, yerel halkın turizm gelişimi etkileri algısı ve turizme verdiği destek incelenmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulan örneklem 570 kişiden oluşmaktadır. Çalışmada turizmin gelişim, sosyokültürel, ekonomik ve çevresel etkileri ile yerel halkın bireysel özellikleri arasında ilişki aranmıştır. Araştırma sonucunda yerel halkın turizmin etkileri algısı ile yerel halkın cinsiyet, yaş, doğum yeri, eğitim, ikamet süresi arasında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Özaltın Türker ve Türker (2014) yaptıkları araştırmada, Dalyan ilçesi yerel halkının turizm etkilerini algılama düzeyleri ile bu etkilerden ön plana çıkkanı belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubu 594 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda turizmin sosyokültürel etkilerinin ön plana çıktığı ve turizm sektöründen gelir sağlayanların gelir sağlamayanlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Kavak (2015) tarafından Edremit yerel halkı üzerine yapılan araştırmada, yerel halkın ekoturizm algı ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu Edremit ilçe merkezinde yaşayan 390 kişiden oluşmaktadır. Çalışmada yerel halkın yaş, cinsiyet, medeni durum gibi bireysel özellikleri ile ekoturizm algı ve tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda Edremit yerel halkının yaş, eğitim durumu, meslek ve ikamet süreleri ile ekoturizmin olumlu etkilerini algılama düzeyleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

Çelikkanat (2015) tarafından Bodrum ilçesinde gerçekleştirilen araştırmada, yerel halkın turizme ilişkin algı ve tutumları ile turizm etkileri arasındaki ilişki belirlenmesi amaçlanmıştır. Örneklem grubu Bodrum ilçe merkezindeki yerel halktan basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile 469 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmada turizmin ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkileri ile yerel halkın cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu gibi bireysel özellikleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda yerel halkın bireysel özelliklerine göre ile turizm etkileri arasında farklılıklar bulunmuştur.

Bulut (2015) Gaziantep il merkezinde yerel halk üzerine yaptığı çalışma kapsamında, Gaziantep il merkezinde sürdürülebilir turizm adına yapılabilecekler hakkında yerel halkın algılarını incelemiştir. Örneklem grubu Gaziantep il merkezinde yaşayan yerel halktan 424 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada yerel halkın cinsiyet, eğitim ve meslek durumları ile turizmi algılamalarının arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda yerel halkın Gaziantep ili turizmine karşı olumlu yönde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Filiz ve Yılmaz (2017) Mazı Köyü ve Türkbükü karşılaştırmalı analiz çalışmalarında, yerel halkın turizme yönelik algı ve tutumlarını incelemiştir. Araştırma nitel özelliklere sahip olup araştırmaya katılan 30 kişiye 10 adet soru sorulmuştur. Araştırma sonucunda Mazı Köyü ve Türkbükü yerel halkının turizm hakkındaki algı ve tutumlarında farklılık tespit edilmiştir.

Erdem (2017) Kayseri ili yerel halkının turizmin ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkilerini nasıl değerlendirdiğini araştırmıştır. Örneklem grubu 522 kişiden oluşan çalışma sonucunda turizmin ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkileri ile yerel halkın demografik özelliklerinden cinsiyet, medeni durum, gelir durumu, meslek, yaş ve eğitim durumunun doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4. İlgili Araştırmalar

İlgili Araştırmalar			
YIL	Yazar	Örneklem Grubu	Kapsamı
1992	John Ap	ABD' nin Texas eyaletinde yerel halka uygulanmış	Yerel halkın turizm algı ve tutumları ile sosyal değişim teorisi karşılaştırılmıştır.
1993	Allen, L. R. ve diğerleri	ABD' nin Colorado eyaletinde yerel halka 642 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm algı ve tutumları karşılaştırılmıştır.
1995	Robert Madrigal	ABD'nin Arizona eyaletindeki Sedona kentinde yerel halktan 514 kişiye uygulanmış	Yerel halkın turizm algıları ile turizm gelişiminin etkileri karşılaştırılmıştır.
1999	Brunt ve Courtney	İngiltere'nin Dawlish bölgesinde yerel halka uygulanmış	Yerel halkı algıları ile turizmin sosyo-kültürel etkileri karşılaştırılmıştır.
2006	Orhan Akova	Bursa Cumalıkızık köyünde yerel halktan 80 kişiye uygulanmış	Yerel halkın turizm etkileri algı ve tutumları 2001 ve 2003 yılları verilerine göre karşılaştırmış.
2006	Uslu ve Kiper	Ankara Beypazarı ilçesinde yerel halktan 130 kişiye uygulanmış	Turizmin kültürel miras ve yerel halk üzerine etkileri ile yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmıştır.
2006	Sibel Mansuroğlu	Antalya Akseki ilçesinde yerel halktan 90 kişiye uygulanmış	Yerel halkın bölge turizmine yaklaşımları incelenmiştir.
2008	Çalışkan ve Tütüncü	Kuşadası İlçesinde yerel halktan 340 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm etkileri karşılaştırılmıştır.
2010	Gülşen Bayat	İğdır il merkezinde yerel halktan 466 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ve tatile çıkış sayısı ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2010	Volkan Altıntaş	Alanya ilçe merkezinde 777 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizm algıları karşılaştırılmış.
2011	Ayşe Okuyucu	Osmaneli ilçe merkezinde 193 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2011	Özdemir ve Kervankıran	Afyonkarahisar ilinde yerel halktan 1024 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri turizm görüşleri ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2011	Renda ve diğerleri	Portekiz'in Loule şehrinde yerel halktan 1050 kişiye uygulanmış	Yerel halkın turizm etkileri algılarını ve turizmin yerel halkın yaşam kalitelerindeki etkisi incelenmiştir.

Çizelge 4 Devamı

2014	Çalışkan ve Özer	Kuşadası ilçesi yerel halkından 384 kişiye uygulanmış	Yerel halkın turizme karşı algıları demografik özelliklerine göre karşılaştırılmıştır.
2014	Aydemir Ay	Edirne il merkezinde yerel halktan 750 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm etkileri ile ilgili beklenti ve algıları karşılaştırılmıştır.
2014	Özaltın Türker ve Türker	Dalyan ilçesinde yaşayan yerel halktan 594 kişiye uygulanmış	Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyleri demografik özelliklerine göre karşılaştırılmıştır.
2014	Nilgün Güneş	Antalya il merkezinde 570 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin etkileri algıları karşılaştırılmıştır.
2015	Nazik Çelikkanat	Bodrum ilçesinde yerel halktan 469 kişiye uygulanmış	Yerel halkın bireysel özellikleri ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2015	Elmas Bulut	Gaziantep il merkezinde yerel halktan 424 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2015	Melike Kavak	Edremit körfezi kuzey kıyılarındaki yerel halktan 390 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile eko-turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2017	Ahmet Erdem	Kayseri il merkezinde yerel halktan 522 kişiye uygulanmış	Yerel halkın demografik özellikleri ile turizm algıları karşılaştırılmıştır.
2017	Filiz ve Yılmaz	Mazı köyü ve Türkbükü'nde yerel halktan 30 kişiye uygulanmış	Yere halkın demografik özellikleri ile turizm algı ve tutumları karşılaştırılmıştır.

3.YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve teknikleri, veri toplama süreci ve elde edilen verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Araştırmanın amacı, İznik ilçesi yerel halkının bölge kültürel mirası turizm amaçlı kullanılmasına yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma, amacına göre araştırma gruplarından keşfedici araştırma grubuna girmektedir. Araştırmada kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halk demografik özellikleri ile algı ve tutumları, turizm ve yerel yönetim ile ilgili görüşlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket formu hazırlandıktan sonra 30 kişiye 10 Temmuz 2017 – 20 Temmuz 2017 tarihleri arasında ön test uygulaması yapılmıştır. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra, anket formunun son hali 10 Ağustos 2017 – 10 Eylül 2017 tarihleri arasında, yerel halkın algı ve tutumlarını belirlemek için ilçe merkezi kapsamında 420 kişiye kolayda örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Anket ile ankete katılan yerel halkın demografik özellikleri, turizm hakkındaki görüşleri, turizmde çalışıp çalışmadıkları, bölgedeki turist yoğunluğu düşünceleri, bölgedeki kültürel miras kavramı ve kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında önem derecelerinin belirlenmesine ilişkin veriler toplanmıştır. Bu veriler yerel halkın kültürel miras algı ve tutumları ile yerel yönetim ve turizm hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

İlgili alanyazında turizm alanında yerel halk algı ve tutumları üzerine yapılan bazı çalışmalar incelenmiştir. Çalışmalarda bireysel özelliklere göre yerel halkın algı ve tutumlarının farklılık gösterdiğini belirten çalışmaların yanında farklılık olmadığını belirten çalışmalarda mevcuttur. Cinsiyet değişkenine göre yerel halkın algı ve tutumlarını inceleyen çalışmalarda bir farklılık bulunduğu sonucu ortaya koyulsa da (Güneş, 2014; Özaltın Türker ve Türker, 2014; Bulut, 2015; Erdem, 2017) bu sonucun dışında Kavak (2015), Bayat (2010) ve Çelikkanat (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda yerel halkın algı ve tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında farklılık bulunmamıştır. Yaş değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarının farklılık gösterdiğini ileri süren çalışmaların (Güneş, 2014; Özaltın Türker ve Türker, 2014; Kavak, 2015; Erdem, 2017) yanında Çelikkanat (2015) ve Bayat (2010) tarafından

gerçekleştirilen çalışmalarda turizmin sosyal ve ekonomik etkileri ile yaş değişkeni bakımından yerel halkın algılarının farklılık göstermediği belirtilmiştir. Eğitim değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarının farklılık gösterdiğini ortaya koyan çalışmaların (Akova, 2006; Güneş, 2014; Kavak, 2015) yanında Erdem (2017) tarafından yapılan çalışmada turizmin sosyal ve çevresel etkileri ile eğitim durumları arasında farklılık bulunmamıştır. Meslek değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarının farklılık gösterdiğini belirten çalışmaların (Güneş, 2014; Kavak, 2015; Özalpın Türker ve Türker, 2014) yanında Bulut (2015) tarafından yapılan çalışmada yerel halkın sürdürülebilir turizm bakış açısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun birlikte Bayat (2010) tarafından yapılan çalışmada da yerel halkın meslekleri ile turizmin olumlu etkilerini algılamaları arasında fark bulunmamıştır.

Araştırma ile ilgili alan yazın incelenerek, araştırma problemi tanımlanmış ve hipotezleri belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H1: Yerel halkın kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: Yerel halkın kültürel miras tutumu ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5: Yerel halkın kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H6: Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H7: Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H8: Yerel halkın kültürel miras tutumu ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H9: Yerel halkın kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H10: Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H11: Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H12: Yerel halkın kültürel miras tutumu ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H13: Yerel halkın kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H14: Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H15: Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H16: Yerel halkın kültürel miras tutumu ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonucunda elde edilen verilerin, bir bütün olarak işlenmesi ile ortaya çıkan genel sonuçtur (Kozak, 2015, 111). Diğer bir deyişle araştırmanın çalışma alanını oluşturan, içinden belirli sayıda denek seçtiği, varılan sonuçları genelleştireceği bir bütündür. Örneklem ise çalışma için grup (evren) içerisinden, grubu temsil edebilecek şekilde seçilen belirli sayıda denegin oluşturduğu alt gruptur (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2015, 132-133).

Bu araştırmanın evrenini Bursa'nın İznik ilçesi merkezindeki yerel halk oluşturmaktadır. İznik ilçesinin uygulama alanı olarak seçiminde UNESCO dünya mirasları geçici listesinde bulunması, Antik Bithynia coğrafi bölgesinde bulunması, Prehistorik döneme ait höyüklerin bölgedeki varlığı, Bithynia, Roma, Bizans,

Selçuklu, Osmanlı dönemlerine ait kültür değerlerini gibi faktörler etkili olmuştur. İznik'in sahip olduğu kültürel değerler ile ilgili temel bilgiler çizelge 5'te ayrıntılı bilgiler ise EK 1'de verilmiştir.

Çizelge 5. İznik İlçesi Kültürel Miras Varlıkları

Kültürel Durumu	Bölgenin tarihini taşıyarak ünümüze kadar ulaşmış tarihi eserler olarak: dini yapılar, han, hamam, anıtsal ağaçlar, saat kulesi, suyolları sayılabilir.
Kültürel Değer	Sansarak Kanyonu, Tacir Kanyonu, İnikli Evleri, İznik Gölü, İznik Zeytini, Anıtsal Ağaçlar, Elmalı Köyü Cami, Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami), Hagios Tryphonos Kilisesi, Koimesis Kilisesi, Eşrefzade Cami ve Türbesi, Hacı Özbek Cami, Mahmut Çelebi Cami, Orhan Gazi İmaret Cami, Şeyh Kudbeddin Cami ve Türbesi, Yakup Çelebi Cami, Yeşil Cami Berber Kaya Anıtı Mezar Odası, Beştaş (dikilitaş, obelisk), Böcek Ayazması, Su Yolları, Surlar ve Kapılar, Taş Köprü, Teknekaya, II.Murat Hamamı, İsmail Bey Hamamı, Süleyman Paşa Medresesi. Abdulvahab Sancaktari Türbesi, Afyon Dede Türbesi, Alaeddin-i Mısıri Türbesi, Kırgızlar Türbesi, Sarı Saltuk Türbesi, Huysuzlar Türbesi, Davud-i Kayseri Türbesi ve Tarihi Çınar Ağacı, Çandarlı Halil Paşa Türbesi, Çandarlı Halil Hayrettin Paşa ve Ali Paşa Türbeleri, Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi, Eşref Baba Türbesi, Musa Baba Türbesi
Kültürel Durumu	Arkeolojik eserler: nekropol, antik kent, tiyatro, hamam gibi arkeolojik çalışmalarla ortaya çıkarılmış eserlerdir.
Kültürel Değer	Üyücek Höyük, Çakırca höyük, Karadin Höyük, Köristan Höyük, Roma Tiyatrosu, Yer Altı Mezar Odası (Hipoje), I.Murat Hamamı, Çini Fırınları, Bazilika.
Kültürel Durumu	Müzeler: taşınabilir kültürel mirasların sergilendiği ya da tarihi ve kültürel değeri olan yapıların sergilendiği yerlerdir.
Kültürel Değer	Nilüfer Hatun İmareti (İznik Müzesi)
Kültürel Durumu	Yörede düzenlenen festivaller: çeşitli tiyatro ve dansların sergilendiği yörenin özelliklerinin tanıtıldığı şöenlerdir
Kültürel Değer	İznik Ultra Maratonu, İznik Triatlon Yarışları, Uluslararası İznik Festivali
Kültürel Durumu	Özel günler, geleneklerden, tarihi bir olaydan, inançtan
Kültürel Değer	İznik'in Kurtuluşu, Hıdırellez Şenlikleri
Kültürel Durumu	El sanatları: çinicilik, ahşap oyma, bakır işleme gibi el uğraşlarıdır.
Kültürel Değer	İznik Çinisi

Tarafımızdan derlenmiştir.

İznik İlçesi toplam nüfus sayısının kent ve kır yerleşimindeki dağılımı, yarı yarıya yakındır. Ancak köy ve beldelerin 6330 sayılı 12.11.2012 tarihinde kabul edilen kanunla birlikte şehir merkezine bağlanarak nüfusun tamamı kent nüfusunda toplanmıştır (www.tbmm.gov.tr, 2017). Kent ve kır yerleşimine ilişkin nüfus dağılımı çizelge 6'da verilmiştir. İznik 2011-2015 yılları arası cinsiyet ayrımına göre nüfus

dağılımı ise çizelge 7’de verilmiştir. Çizelge 7’ye göre kadın erkek nüfus dağılımı da kent ve kır yerleşimindeki gibi yarı yarıya yakındır. İznik ilçesi Kültür ve Turizm Bakanlığı işletme belgeli ve belediye belgeli işletme sayısı çizelge 8’de yer almaktadır.

Çizelge 6. 2011-2015 Yılları Arası İznik Kent ve Kır Nüfus Dağılımı

Yıllar	Kent	Kır	Toplam
2011	22.661	21.349	44.010
2012	22.507	20.918	43.425
2013	43.287	-	43.287
2014	42.727	-	42.727
2015	42.467	-	42.467
2016	42.530	-	42.530
2017	42.616	-	42.616

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2018.

Çizelge 7. 2011-2017 Yılları Arası Cinsiyet Ayırımına Göre İznik Nüfus Dağılımı

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
2011	22.278	21.732	44.010
2012	21.978	21.432	43.425
2013	21.860	21.427	43.287
2014	21.573	21.154	42.727
2015	21.416	21.051	42.467
2016	21.411	21.119	42.530
2017	21.536	21.080	42.616

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2018.

Çizelge 8. İznik’te Turizm Belgeli ve Belediye Belgeli Otel İşletmeleri

İznik	Adet	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Turizm Belgeli Otel İşletmesi	1	39	79
Belediye Belgeli Otel İşletmesi	9	174	386

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <http://www.bursakulturturizm.gov.tr> (08 Nisan 2018).

Örneklem büyüklüğünün kabul edilebilir düzeyde olması ile ilgili evren ve örneklem sayıları çizelge 9’da verilmektedir. Çizelgeye göre bu çalışmanın örneklem sayısı en az 380 olmalıdır (Altunışık ve diğerleri, 2015, 137). Araştırma evreni Bursa’nın İznik ilçe merkezindeki yerel halktır. Araştırmanın evreni 42.616, örneklem grubu ise 420 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anket formu 10 Ağustos 2017- 10 Eylül 2017 tarihleri arasında ilçe merkezinde, kolayda örnekleme yöntemi ile yerel halkla yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Ankete katılan yerel halkın yaş alt sınırı 15 olarak belirlenmiştir. Eksik ve hatalı doldurulan 16 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplamda 404 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Çizelge 9. Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örneklem Büyüklükleri

N	S	N	S	N	S	N	S
10	10	190	127	1 100	285	5 000	357
20	19	200	132	1 200	291	6 000	361
30	28	250	152	1 300	297	7 000	364
40	36	300	169	1 400	302	8 000	367
50	44	350	185	1 500	306	9 000	368
60	52	400	196	1.600	310	10 000	370
70	59	450	212	1 700	313	15 000	375
80	66	500	217	1 800	317	20 000	377
90	73	550	226	1 900	320	30 000	379
100	80	600	234	2 000	322	40 000	380
110	86	650	242	2 200	327	50 000	381
120	92	700	248	2 400	331	75 000	382
130	97	750	254	2 600	335	100 000	384
140	103	800	260	2 800	338	1 000 000	384
150	108	850	265	3 000	341	10 000 000	384
160	113	900	269	3500	346		
170	118	950	274	4000	351		
180	123	1000	278	4500	354		

Kaynak: Sekeran, 1992, s. 253'ten aktaran Altunışık ve diğerleri, 2015, 137)

3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmada verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Ankette bulunan sorular daha önce yapılmış çalışmalardan (Altıntaş, 2010; Bayat, 2010; Okuyucu, 2011; Ay, 2014; Güneş, 2014; Kavak, 2015; Çelikkanat, 2015; Bulut, 2015; Erdem, 2017) yararlanılarak oluşturulmuştur.

Araştırmanın anketi dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılan yerel halkın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, gelir durumu, ikamet süresi) ile ilgili 7 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde yerel halkın turizm ile ilgili düşüncelerini kapsayan 4 soru bulunmaktadır. Bu sorular turizm sektörü hakkında genel görüşleri, turizm sektöründe çalışıp çalışmadıkları, gelirlerinin turizmden olup olmadığı ve bölgedeki turist yoğunluğu hakkındaki düşüncelerini içermektedir.

Üçüncü bölümde yerel halkın bölgedeki kültürel miras görüşleri ile ilgili sorular yer almaktadır. İlk soru bölgedeki kültürel miras kavramının neleri kapsadığı ikinci soru ise bölgedeki kültürel miraslardan bazılarını turizme kazandırmada önem derecesine göre değerlendirmeleri yer almaktadır. Bu bağlamda 5'li likert soru ölçeği

kullanılmıştır. Likert ölçeği, 34 ifadeden oluşmakta ve 1=Çok Önemsiz, 2=Önemsiz, 3=Ne Önemli Ne Önemsiz, 4=Önemli, 5=Çok Önemli olarak derecelendirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise yerel halkın kültürel mirasları turizme kazandırmada algı ve tutumlarını belirlemek ve kültürel mirasların korunması ve turizme kazandırmada yerel yönetim etkisiyle ilgili görüşlerini ölçmek amacıyla 5'li likert soru ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Ayrıca anket formu sonunda görüş ve önerilerini belirtmek isteyen yerel halk için 1 adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu hazırlandıktan sonra 30 kişiye 10 Temmuz – 20 Temmuz 2017 tarihleri arasında pilot uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında anket formunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır, anket formunun son hali 10 Ağustos 2017 – 10 Eylül 2017 tarihleri arasında ve gerekli izinler ilgili makamlardan alındıktan sonra İznik ilçe merkezinde kolayda örnekleme yöntemi ile yerel halk ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Araştırmanın evreni 42.616, örneklem grubu ise 420 kişiden oluşmaktadır.

3.5. Verilen Analizi

Uygulanan anket sonrası elde edilen veriler SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Science) programı ile bilgisayara işlenmiş ve analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ve araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezler test edilmiştir. İlk olarak ankete katılan yerel halkın demografik özelliklerinin ve turizm ile ilgili görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Yerel halkın bölgeye ait kültürel miras kapsamı ile ilgili görüşlerinin frekans ve yüzde değerleri verilmiş, bölgedeki kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında, önem derecelerini ölçmek amacıyla oluşturulmuş ölçekte yer alan 34 ifadenin aritmetik ortalaması, standart sapma değerleri verilmiştir. Yerel halkın kültürel mirası turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarını belirlemek için oluşturulmuş ölçekte yer alan 31 ifadenin aritmetik ortalama, standart sapma değerleri verilmiştir. Bu testler ile birlikte faktör analizi ve hipotezleri test etmek amacıyla T testi ve One-Way Anova testi uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ankete katılan yerli halka ait demografik bilgilere, bölgeye ait kültürel miras algılarına, kültürel miraslar ile ilgili tutumlarına, bölgedeki turizm görüşlerine ve turizmde ön planda tutulması gereken kültürel miraslar ile görüşlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halka İlişkin Demografik Bulgular

Araştırma bölgesi İznik'te yaşayan yerel halktan ankete katılanların demografik bilgilerine ilişkin bulgular çizelge 10'da verilmiştir.

Araştırma bölgesinde yapılan anket uygulamasında çizelge 10'de gösterildiği gibi ankete katılan yerli halkın 181'i (%44,8) kadınlardan, 223'ü (55,2) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında 38'i (%9,5) 50 yaş ve üzeri, 44'ü (%10,9) 40-49 yaş arası, 64'ü (%15,8) 30-39 yaş arası, 87'si (%21,5) 20 yaş ve altı, 171'i (%42,3) 21-29 yaş arasında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların medeni durumlarına bakıldığında 155'i (%38,4) evli, 249'u (%61,6) bekar olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında 4'ü (%1,0) okur-yazar, 10'u (%2,5) lisansüstü, 24'ü (%5,9) ilkokul, 41'i (%10,1) ortaokul, 67'si (%16,6) ön lisans, 96'sı (%23,8) lisans, 162'si (%40,1) lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yerel halkın mesleklerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise 29'u (%7,2) memur, 35'i (%8,7) diğer, 43'ü (%10,6) serbest meslek, 46'sı (%11,4) çiftçi, 52'si (%12,9) işçi, 54'ü (%13,4) çalışmıyor, 145'i (%35,9) öğrenci olduğu görülmektedir. Diğer cevabı verenler meslek olarak emekli, şoför, taksici, balıkçı, özel sektör çalışanı olduklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan yerel halkın gelir durumuna baktığımızda 14'ünün (%3,5) 3001-3500 TL arası, 21'inin (%5,2) 3501 TL ve üstü, 49'unun (%12,1) 2501-3000 TL arası, 95'inin (%23,5) 1801-2500 TL arası, 225'inin (%55,7) 1800 TL ve altı gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların ikametgâh sürelerini incelediğimizde 13'ünün (%3,2) 26-30 yıl arası, 15'inin (%3,7) 31 yıl ve üstü, 17'sinin (%4,2) 5 yıl ve altı, 18'inin (%4,5) 11-15 yıl arası, 23'ünün (%5,7) 6-10 yıl arası, 27'sinin (%6,7) 21-25 yıl arası, 30'unun (%7,4) 16-20 yıl arası, 261'inin (%64,6) doğduğundan beri araştırma bölgesinde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

Çizelge 10. Yerel Halkın Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

<i>Değişkenler</i>	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	181	44,8
Erkek	223	55,2
<i>Yaş</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
15-20 yaş arası	87	21,5
21-29 yaş arası	171	42,3
30-39 yaş arası	64	15,8
40-49 yaş arası	44	10,9
50 yaş ve üzeri	38	9,5
<i>Medeni Durum</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Evli	155	38,4
Bekar	249	61,6
<i>Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Okur-Yazar	4	1,0
İlkokul	24	5,9
Ortaokul	41	10,1
Lise	162	40,1
Önlisans	67	16,6
Lisans	96	23,8
Lisansüstü	10	2,5
<i>Meslek</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
İşçi	52	12,9
Memur	29	7,2
Çiftçi	46	11,4
Serbest Meslek	43	10,6
Öğrenci	145	35,9
Çalışmıyor	54	13,4
Diğer	35	8,7
<i>Gelir Durumu</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
1800 TL ve altı	225	55,7
1801-2500 TL arası	95	23,5
2501-3000 TL arası	49	12,1
3001-3500 TL arası	14	3,5
3501 TL ve üstü	21	5,2
<i>İkamet süresi</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Doğduğundan Beri	261	64,6
5 yıl ve altı	17	4,2
6-10 yıl arası	23	5,7
11-15 yıl arası	18	4,5
16-20 yıl arası	30	7,4
21-25 yıl arası	27	6,7
26-30 yıl arası	13	3,2
31 yıl ve üstü	15	3,7

4.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Turizm Görüşleri

Bu bölümde araştırmaya katılım sağlayan yerel halkın turizm ilişkisi ve turizm ile ilgili genel görüşlerine yer verilmiştir. Turizm sektörü hakkındaki genel görüşleri, turizm sektörünün gelirlerindeki payı, bölgedeki turist yoğunluğu, turizm sektöründe çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Cevaplara ilişkin bulgular çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11’de araştırmaya katılan yerel halkın turizm sektörü hakkındaki genel görüşleri incelendiğinde 4’ü (%1,0) turizme karşı, 27’si (%6,7) turizme ne karşı ne destekliyor, 373’ü (%92,3) turizmi destekliyor. Katılımcıların gelirleri arasındaki turizmin payını incelediğimizde 50’si (%12,4) gelirlerinin tümünün turizm sektöründen, 62’si (%15,3) gelirlerinin bir kısmının turizm sektöründen, 292’si (%72,3) ise gelirlerinin turizm sektöründen olmadığını belirtmişlerdir. Yerel halkın bölgedeki turist yoğunluğu hakkındaki görüşleri incelendiğinde 7’si (%1,8) turist yoğunluğu azalmalı, 13’ü (%3,2) yoğunluk değişmemeli, 384’ü (%95,0) turist yoğunluğu yükselmeli şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların turizm sektöründeki iş durumlarına bakıldığında 46’sı (%11,4) turizm sektöründe dolaylı çalışıyorum, 51’i (%12,6) turizm sektöründe doğrudan çalışıyorum, 177’si (%43,8) turizm sektöründe çalışmıyorum, 130’u (%32,2) şu an çalışmıyorum şeklinde durum belirtmiştir.

Çizelge 11. Ankete Katılan Yerel Halkın Turizm Görüşüne İlişkin Bulgular

<i>Turizm Sektörü Genel Görüşleri</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Turizme Karşı	4	1,0
Turizme Ne Karşı Ne Destekliyor	27	6,7
Turizmi Destekliyor	373	92,3
<i>Gelirleri İçerisinde Turizmin Katkısı</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Gelirlerinin Tümü	50	12,4
Gelirlerinin Bir Kısmı	62	15,3
Gelirleri Turizmden Değil	292	72,3
<i>Bölgedeki Turist Yoğunluğu Düşünceleri</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Yoğunluk Azalmalı	7	1,8
Yoğunluk Değişmemeli	13	3,2
Yoğunluk Yükselmeli	384	95,0
<i>Turizm Sektöründe İş Durumu</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Doğrudan Çalışıyorum (Otel, Restoran, Yeme-İçme ve Eğlence Sektörü)	51	12,6
Dolaylı Çalışıyorum (Hediyelik eşya satan yerler, alışveriş işletmeleri)	46	11,4
Turizm Sektöründe Çalışmıyorum	177	43,8
Şu an Çalışmıyorum	130	32,2

4.3. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Bölgedeki Kültürel Miras Kavramı Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan yerel halkın bölgedeki kültürel miras kavramının neleri kapsadığına ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla, bölgeye özgü genel önermeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Bu önermeler tarihi eserler, el sanatları, yöresel yemekler, zeytin ve zeytinyağı kültürü, geleneksel şenlikler ve diğer olmak üzere 6 önerme verilmiştir. Bu önermelere ait bulgular çizelge 12’de verilmiştir.

Yerel halkın kültürel miras kavramının bölgede neleri kapsadığı ile ilgili görüşleri çizelge 12’ye göre incelendiğinde 400’ü (%99,0) tarihi eserleri, 320’si (%79,2) el sanatlarını, 283’ü (%70,0) zeytin ve zeytinyağı kültürünü, 235’i (%58,2) geleneksel şenlikleri, 142’si (%35,1) yöresel yemekleri, 106’sı (%26,2) diğer grubunu kültürel miras kavramı kapsamında görmektedir. Diğer cevabını verenler İznik Gölü, türbeler, balıkçılık, doğal çevre, bazilika ve su yollarının kültürel miras kapsamında olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 12. Bölgedeki Kültürel Miras Kavramı ve Yerel Halk Görüşlerine İlişkin Bulgular

<i>Bölgede Kültürel Miras Kavramının Neleri Kapsadığı ile ilgili Katılımcı Görüşleri</i>				
	<i>Evet (N)</i>	<i>%</i>	<i>Hayır (N)</i>	<i>%</i>
Tarihi Eserler	400	99,0	4	1,0
El Sanatları	320	79,2	84	20,8
Yöresel Yemekler	142	35,1	262	64,9
Zeytin ve Zeytinyağı Kültürü	283	70,0	121	30,0
Geleneksel Şenlikler	235	58,2	169	41,8
Diğer	106	26,2	298	73,8

4.4. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

Güvenilirlik bir araştırmanın farklı bir zamanda tekrar uygulanması durumunda aynı sonucu verme olasılığının değerlendirilmesidir. Özellikle algı ve tutum ölçeğinde geçerli olan güvenilirlik analizi için kullanılan ölçüt Cronbach’s Alpha değeridir. Cronbach’s Alpha sayısı 0 ile 1 arası değerler almaktadır. Aldığı değer 0,60 ile 0,80 arasında ise ölçek güvenilir, 0,80 ile 1,00 arasında ise yüksek derecede güvenilirdir (Kozak, 2015, 146). Ancak bu değerlerin kabul edilebilirliğinin en az 0,70 olması arzu edilmektedir. Bazı çalışmalar için ise araştırmacılar 0,50 değerine kadar kabul edilebileceğini öngörmektedir (Altunışık ve diğerleri, 2015, 126).

Araştırmada İznik'te turizm amaçlı kullanılması önemli olan kültürel miras hakkındaki yerel halkın düşüncelerinin belirlenmesinde kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's Alpha yöntemi kullanılmıştır. Cronbach's Alpha katsayısı 0,91 olarak tespit edilmiştir. Cronbach's Alpha yöntemine göre İznik'te turizm amaçlı kullanılması önemli olan kültürel miras hakkındaki yerel halkın düşüncelerinin belirlenmesinde kullanılan ve 34 önermeden oluşan ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. Çizelge 13'te ölçeğe ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve Cronbach's Alpha değerleri verilmektedir.

Çizelge 13 incelendiğinde önermelere katılım düzeyi aritmetik ortalamasının 3,42 ile 4,87 arasında değiştiği görülmektedir. Kültürel miras genel ortalamalarının 4,28 olması yerel halkın kültürel mirasları turizme kazandırılmasında, genel düşüncesinin "önemli" olduğunu göstermektedir. Kültürel miraslar içerisinde en yüksek aritmetik ortalamalar 23. önerme ($\bar{x}=4,87$) "İznik Gölü", 24. önerme ($\bar{x}=4,84$) "İznik Çinisi", 15. önerme ($\bar{x}=4,81$) "Surlar ve Tarihi Kapılar", 1. önerme ($\bar{x}=4,78$) "Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami)", 2. önerme ($\bar{x}=4,76$) "İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmareti)" olarak belirlenmiştir. Kültürel miraslar içerisinde en düşük aritmetik ortalamalar ise 27. önerme ($\bar{x}=3,42$) "Yöresel Yemekler", 7. önerme ($\bar{x}=3,70$) "Koimesis Kilisesi", 31. önerme ($\bar{x}=3,70$) "Hıdırellez Şenlikleri", 29. önerme ($\bar{x}=3,71$) "İznik Panayırı", 8. önerme ($\bar{x}=3,74$) "Hagios Tryphonos Kilisesi" olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak önermeler arasından, yerel halka göre bölgedeki turizme kazandırılması önemli olan kültürel miraslar; İznik Gölü, İznik Çinisi, Surlar ve Tarihi Kapılar, Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami), İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmareti) olarak belirtilmiş, bu konuda önemi en düşük kültürel miraslar ise; Yöresel Yemekler, Koimesis Kilisesi, Hıdırellez Şenlikleri, İznik Panayırı, Hagios Tryphonos Kilisesi olarak belirtilmiştir.

Çizelge 13. İznik'te Turizme Kazandırılması Önemli Olan Kültürel Miras Hakkındaki Yerel Halkın Düşünce Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kültürel Mirasın Turizme Kazandırılmasında Önem Derecesine Göre Dağılımı		
<i>Kültürel Miras Önergeleri</i>	<i>Aritmetik Ortalama (\bar{x})</i>	<i>Standart Sapma (s.s)</i>
İznik Gölü	4,87	0,41
İznik Çinisi	4,84	0,47
Surlar ve Tarihi Kapılar	4,81	0,51
Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami)	4,78	0,60
İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmaret)	4,76	0,52
Yeşil Cami	4,75	0,53
Eşrefzade Cami ve Türbesi	4,50	0,71
Hacı Özbek Cami	3,94	0,96
Mahmut Çelebi Cami	3,90	0,94
Aziz Neophytos Bazilikası	4,66	0,64
Abdolvahab Sancaktarı Türbesi	4,65	0,61
Çandarlı Halil Hayreddin Paşa Türbesi	4,07	0,92
Kırgızlar Türbesi	4,08	0,89
Böcek Ayazması (Vaftizhane)	4,25	0,83
Roma Tiyatrosu	4,71	0,66
Süleyman Paşa Medresesi	4,61	0,65
I.Murat Hamamı (Sultan Hamamı)	4,51	0,70
II. Murat Hamamı	4,17	0,88
İsmail Bey Hamamı	3,76	1,05
Berber Kaya Anıtı	3,85	1,08
Dikilitaş (Beştaş, Obelisk)	4,28	0,87
Dörttepeliler Tümülüsü (Yer altı mezarı)	4,33	0,78
Çini Fırınları ve Kazı Alanı	4,48	0,74
İznik Zeytin ve Zeytin Yağı	4,39	0,75
Tabiat Varlıkları (Yayla, Kanyon vb.)	4,41	0,81
Uluslararası İznik Festivali	4,35	0,95
İznik Kurtuluş Günü Etkinlikleri	3,75	1,31
İznik Ultra Maratonu	4,46	0,79
Diğer Kültürel Değerler	4,49	0,75
Yöresel Yemekler	3,42	1,19
Koimesis Kilisesi	3,70	1,28
Hıdırellez Şenlikleri	3,70	1,12
İznik Panayırı	3,71	1,16
Hagios Tryphonos Kilisesi	3,74	1,33

Genel Aritmetik Ortalama: 4,28

Genel Standart Sapma: 0,83

Cronbach's Alpha: 0,91

Araştırmada İznik'te yerel halkın kültürel mirası turizme kazandırmada algı ve tutumlarının belirlenmesinde kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's Alpha yöntemi kullanılmış ve Cronbach's Alpha katsayısı 0,87 olarak tespit edilmiştir. Çizelge 14'te ölçeğe ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve Cronbach's Alpha değerleri verilmektedir. Buna göre önermeler içerisinde en yüksek aritmetik ortalama ($\bar{x}=4,58$) Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını arttırır 11. Önermede, en düşük aritmetik ortalama ise ($\bar{x}=2,20$) Kültürel mirasların korunmasında yalnızca yerel yönetim sorumludur 15. Önerme olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 14. İznik Yerel Halkının Kültürel Mirası Turizm Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Algı ve Tutum Ölçeğine İlişkin Verilerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Güvenilirlik Sonuçları

	İFADELER	\bar{x}	s.s
1	Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.	3,82	0,870
2	Bölgedeki kültürel miraslar yerel halkın övünç kaynağıdır.	4,15	0,873
3	Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.	4,54	0,672
4	Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.	4,40	0,798
5	Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.	4,40	0,770
6	Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.	4,40	0,703
7	Kültürel miraslar bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunur.	4,51	0,662
8	Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.	4,54	0,634
9	Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras varlığı ön plandadır.	4,52	0,695
10	Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.	4,55	0,613
11	Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.	4,58	0,626
12	Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.	4,49	0,651
13	Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi, kültürel dokuyu korur.	4,50	0,662
14	Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.	4,02	1,225
15	Kültürel mirasların korunmasında yalnızca yerel yönetim sorumludur.	2,20	1,247
16	Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.	3,95	1,102
17	Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.	2,38	1,157
18	Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yönetim iş birliği içindedir.	2,56	1,247
19	Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.	2,97	1,308
20	Bölgede kültürel mirası koruma amaçlı çalışmalar yeterlidir.	2,41	1,170
21	Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma, tespit çalışmaları yeterlidir.	2,43	1,206
22	Bölgedeki kültürel mirasları tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.	2,41	1,201
23	Yerel halka kültürel mirasları koruması, tanıtmaya için fırsat verilmektedir.	2,71	1,276
24	Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.	3,99	0,900
25	Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılırım.	3,94	0,899
26	Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.	4,23	0,793
27	Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlarım.	4,23	0,815
28	Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.	4,22	0,841
29	Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.	4,22	0,861
30	Bölgede yapılan sergi, spor, festival gibi kültürel etkinliklerde görev alarak, turizmi destekliyorum.	3,79	1,066
31	Bölgesel nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum.	3,92	1,011

Genel Aritmetik Ortalama: 3,80

Genel Standart Sapma: 0,92

Cronbach's Alpha: 0,87

4.5. Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Araştırma analizinde parametrik testler kullanmak, analiz sonucunu istatistiksel olarak daha güçlü yapmaktadır. Parametrik testler aralık ya da oran ölçeği kullanılmış verilere uygulanabilmekte ve ana kütle dağılımı hakkında varsayımlara dayanmaktadır. Parametrik testlerin uygulanabilmesi için örnek sayısının $n > 30$ üzerinde olması gerekmektedir (Orhunbilge, 2000, 245). Toplumdan rastgele alınan örnek sayısı arttıkça uygulanan testin gücü ve güvenilirliği artar. Örnek sayısı 30'dan küçük olduğunda parametrik olmayan testler uygulanmalı çünkü örnek sayısının 30'dan küçük olduğu araştırmalarda uygulanacak parametrik testlerin bozulma olasılığı yüksektir (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2007, 52). Bu çalışmada parametrik testler uygulanmıştır.

Faktör analizi, bir çalışmada bulunan çok sayıdaki değişkenlerin birbirlerine yakın olanları, bir araya getirip faktör olarak ifade edilebilir duruma getirebilmeyi sağlayan bir analizdir (Kozak, 2015, 150). Değişkenler arasında faktörlere uymayanlar tespit edilip çıkarılırken birbirlerine yakın olanlar faktör olarak yorumlanabilir. Korelasyon analizinde ise değişkenlerin korelasyon katsayısı dikkate alınır. Değişkenler +1 ile -1 arası değer almaktadır. Değişkenlerin katsayısı +1 ya da -1 değerlerine yakın olması aralarında mükemmel bir doğrusal ilişki olduğunu göstermektedir. Değişkenlerin faktör oluşturamaması ve faktör analizi için uygun olmaması, değişkenlerin aldığı korelasyon katsayısı sifıra yakın ya da küçük olması durumunda gerçekleşmektedir (Altunışık ve diğerleri, 2015, 264).

Faktör analizi sonuçlarının geçerliliğinin sağlanması için örneklem sayısı değişken sayısından en az beş kat fazla olmalıdır. Bu hususta genel anlamda kabul edilen örneklemin değişken sayısından on kat fazla olmasıdır (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2009). Faktör analizinin geçerliliğinin anlaşılmasında kullanılan yöntemlerden biri Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testidir. Faktör analizi için örneklem büyüklüğü yeterliliğinin anlaşılmasında kullanılan bu testin sonucunda KMO değerine bakılır (Kozak, 2015, 150). KMO değeri 0 ile 1 arası değer almaktadır. Bu değer yorumlanırken 0,5-1,0 arası değerler kabul edilebilir olarak görülür ve 0,5 altında bir değer alması sonucunda ölçeğin veri seti için uygun olmadığı anlamı çıkmaktadır. KMO aldığı değer 0,8 ve üzerinde ise yüksek, 0,7 ve üzeri orta, 0,6 ve üzeri vasat, 0,5 ve üzeri zayıf, 0,5 altında bir değer ise kabul edilemezdir. Genel anlamda 0,7 ve üzeri değer tatminkâr olarak değerlendirilmektedir. Faktör analizinde, korelasyon matrisinin

oluşturulması ve Barlett küresellik testinin uygulanması, değişkenlerin arasındaki benzerliklerin yani ilişkilerinin tespiti ya da değişkenler arasında ilişkinin olmadığını tespitinde kullanılır (Altunışık ve diğerleri, 2015, 267).

Yerel halkın algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla 31 ifadeden oluşan ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için KMO testi yapılmıştır. KMO değeri %95 güven aralığında 0,90 olarak tespit edilmiştir. Çizelge 16'da verilen faktör analizi sonucunda, 4 ifade çıkarılmış ve 27 ifadeden oluşturulan ölçeğin KMO değerleri çizelge 15'te verilmiştir. KMO değeri %0,95 güven aralığında 0,90 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli ve uygun olduğunu göstermektedir. Barlett küresellik testinin ise sig. değeri ,000 olması küresellik değerinin de anlamlı olduğunu göstermektedir.

Çizelge 15. Barlett Testi ve KMO Yeterlilik Ölçütü Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	0,90	
Bartlett's Test of Sphericity (Barlett'in Küresellik Testi)	Approx. Chi-Square (Yaklaşık Ki Kare)	7740,384
	Df (sd)	351
	Sig. (Anlamlılık)	,000

Çizelge 16'da verildiği gibi faktör analizi sonucunda toplam değeri (öz değeri) 1'den büyük 4 boyut belirlenmiştir. Ölçekteki 31 ifadeden 2 tanesinin faktör yükünün düşük, 2 tanesinin ise binişik madde olması sebebiyle ölçekten çıkarılmıştır. Faktör yükü düşük olanlar ifade 1 ve ifade 16, binişik madde olanlar ifade 14 ve ifade 15'tir. Bu değişkenler çıkarıldıktan sonraki Cronbach's Alpha değeri 0,88 olarak tespit edilmiştir. Cronbach's Alpha analizine göre İznik'te yerel halkın kültürel mirasın korunması hakkındaki algı ve tutumlarının belirlenmesinde kullanılan 27 ifadeden oluşan ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. Faktör analizi sonucunda belirlenen 4 boyutun toplam varyans oranı %66,529'dir. Toplam varyans % değeri toplamının minimum %50'nin üzerinde olması gerekmektedir. Sosyal bilimlerde bu değer %60 ve üstü olursa çok iyi olarak nitelendirilmektedir (Altunışık ve diğerleri, 2015, 294). Çizelge 16'ya bakıldığında değişkenler arası korelasyonların tamamının 0,5'ten büyük olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla bu korelasyon matrisinde yer alan değişkenler setine faktör analizinin uygulanabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 16. Yerel Halkın Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Algı ve Tutumları Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları (n=404)

Değişkenler	Faktör Yükleri	Varyans Yüzdesi
Faktör 1: Kültürel Miras ve Turizm		33,415
Kültürel mirası turizme kazandırmak turist sayısını artırır	,836	
Kültürel miras bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir	,821	
Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar	,811	
Kültürel miras bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunur	,808	
Kültürel mirası turizme kazandırmak istihdamı artırır	,771	
Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras varlığı ön plandadır	,768	
Kültürel mirası turizme kazandırmak tarihi, kültürel dokuyu korur	,752	
Kültürel miras toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur	,687	
Faktör 2: Yerel Yönetim ve Kültürel Miras		18,589
Bölgede kültürel mirası koruma amaçlı çalışmalar yeterlidir	,908	
Yerel yönetimin kültürel mirası araştırma, tespit çalışmaları yeterlidir	,892	
Bölgedeki kültürel mirası tanıtmaya çalışmaları yeterlidir	,888	
Yerel halka kültürel mirası koruması, tanıtması için fırsat verilmektedir	,833	
Kültürel mirasın korunmasında yerel halk ve yönetim iş birliği içindedir	,821	
Kültürel mirasın korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir	,786	
Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir	,733	
Faktör 3: Kültürel Miras Tutumu		9,628
Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum	,785	
Kültürel mirası bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlarım	,776	
Bölgenin kültürel mirasının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum	,771	
Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılıyorum	,758	
Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum	,711	
Bölgesel nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum	,707	
Bölgede yapılan sergi, spor, festival gibi kültürel etkinliklerde görev alarak, turizmi destekliyorum	,696	
Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm	,687	
Faktör 4: Kültürel Miras Algısı		4,898
Bölgedeki kültürel miras yerel halkın övünç kaynağıdır	,747	
Kültürel miras yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur	,743	
Kültürel miras sosyal yaşantıyı etkiler	,650	
Kültürel miras gelecek nesiller için önemlidir	,615	
Toplam Açıklanan Varyans		66,529

4.5.1 Faktör Boyutlarına Göre Güvenilirlik

Faktör güvenilirliğini tespit etmek için Cronbach's Alpha değerleri incelenmiştir. Çizelge 17'de İznik yerel halkının kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması algısı faktör-1 (kültürel miras ve turizm) Cronbach's Alpha katsayısı 0,933, İznik yerel yönetimi ve kültürel miraslar faktör-2 (yerel yönetim ve kültürel miras) Cronbach's Alpha katsayısı 0,929, İznik yerel halkının kültürel miraslara yönelik tutumları faktör-3 (kültürel miras tutumu) Cronbach's Alpha katsayısı 0,898, İznik yerel halkının kültürel mirasa yönelik algısı faktör-4 (kültürel miras algısı) Cronbach's Alpha katsayısı 0,807 olarak güvenilirlik analizi sonucunda tespit edilmiştir. Buna göre her faktör yüksek derece güvenilirliktedir.

Çizelge 17. Faktöre Göre Güvenilirlik

<i>Faktörler</i>	<i>N(sayı)</i>	<i>Cronbach's Alpha</i>
Faktör-1 Kültürel Miras ve Turizm	404	0,933
Faktör-2 Yerel Yönetim ve Kültürel Miras	404	0,929
Faktör-3 Kültürel Miras Tutumu	404	0,898
Faktör-4 Kültürel Miras Algısı	404	0,807

4.5.1.1. Faktöre Göre Güvenilirlik, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

Çizelge 18'de yerel halkın kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması algısına ilişkin faktör olan kültürel miras ve turizm faktörü 8 önermeden oluşmaktadır. Kültürel miras ve turizm faktörüne ait 8 önermenin aritmetik ortalamaları 4,40 ile 4,58 arası değer almıştır. Kültürel miras ve turizm faktörünün aritmetik ortalaması 4,51 olarak tespit edilmiştir. Standart sapmalar ve aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ankete katılan yerel halk, kültürel mirasın turizme kazandırılmasına genel olarak katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Çizelge 18. Yerel Halkın Kültürel Miras ve Turizm Algısı Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

Kültürel Miras ve Turizm Faktörü	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.	4,40	0,703
Kültürel miraslar bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunur.	4,51	0,662
Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.	4,54	0,634
Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras varlığı ön plandadır.	4,52	0,695
Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.	4,55	0,613
Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.	4,58	0,626
Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.	4,49	0,651
Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi, kültürel dokuyu korur.	4,50	0,662
Genel Ortalama	4,51	0,542

Çizelge 19’da yerel yönetim ve kültürel mirasa ilişkin faktör 7 önermeden oluşmaktadır. Yerel yönetim ve kültürel miras faktörüne ait 7 önermenin aritmetik ortalamaları 2,38 ile 2,97 arası değer almıştır. Yerel yönetim ve kültürel miras faktörünün aritmetik ortalaması 2,55 olarak tespit edilmiştir. Standart sapmalar ve aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ankete katılan yerel halk, yerel yönetim ve kültürel mirasa ilişkin önermelere genel olarak katılmıyorum cevabı vermişlerdir.

Çizelge 19. Yerel Halkın Yerel Yönetim ve Kültürel Miras Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

Yerel Yönetim ve Kültürel Miras Faktörü	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.	2,38	1,157
Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yönetim iş birliği içindedir.	2,56	1,247
Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.	2,97	1,308
Bölgede kültürel mirası koruma amaçlı çalışmalar yeterlidir.	2,41	1,170
Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma, tespit çalışmaları yeterlidir.	2,43	1,206
Bölgedeki kültürel mirasları tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.	2,41	1,201
Yerel halka kültürel mirasları koruması, tanıtması için fırsat verilmektedir.	2,71	1,276
Genel Ortalama	2,55	1,025

Çizelge 20’de kültürel miras tutumuna ilişkin faktör olan kültürel miras tutumu faktörü 8 önermeden oluşmaktadır. Kültürel miras tutumu faktörüne ait 8 önermenin aritmetik ortalamaları 3,79 ile 4,23 arası değer almıştır. Kültürel miras tutumuna ilişkin faktörün aritmetik ortalaması 4,07 olarak tespit edilmiştir. Standart sapmalar ve aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ankete katılan yerel halk, kültürel miras tutumuna genel olarak katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Çizelge 20. Yerel Halkın Kültürel Miras Tutumu Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

Kültürel Miras Tutum Faktörü	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.	3,99	0,900
Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılıyorum.	3,94	0,899
Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.	4,23	0,793
Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlıyorum.	4,23	0,815
Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.	4,22	0,841
Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.	4,22	0,861
Bölgede yapılan sergi, spor, festival gibi kültürel etkinliklerde görev alarak, turizmi destekliyorum.	3,79	1,066
Bölgesel nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı olurum.	3,92	1,011
Genel Ortalama	4,07	0,689

Çizelge 21’de verilen yerel halkın kültürel miras algısına yönelik faktör olan kültürel miras algısı faktörü 4 önermeden oluşmaktadır. Kültürel miras algısına ait 4 önermenin aritmetik ortalamaları 4,15 ile 4,54 arası değer almıştır. Kültürel miras algı faktörünün aritmetik ortalaması 4,37 olarak tespit edilmiştir. Standart sapmalar ve aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ankete katılan yerel halk, kültürel miras algısına genel olarak katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Çizelge 21. Yerel Halk ve Kültürel Miras Algısı Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

Kültürel Miras Algı Faktörü	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Bölgedeki kültürel miraslar yerel halkın övünç kaynağıdır.	4,15	0,873
Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.	4,54	0,672

Çizelge 21 Devamı

Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.	4,40	0,798
Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.	4,40	0,770
Genel Ortalama	4,37	0,622

4.6. Hipotezleri Test Etmek Amacıyla Uygulanan T-Testi

Hipotezleri test etmek amacıyla kullanılan testlerden biri olan t testi, bağımsız değişken değerlerinin bağımlı değişkene göre değişimini araştırmak için kullanılır. T testi bağımlı değişken sayısının en fazla iki olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Örneğin; cinsiyet ve medeni durum gibi (Kozak, 2015, 152).

Çizelge 22’de yerel halk cinsiyetleri bakımından 4 boyutta incelenmiştir. Yerel halkın cinsiyetlerinin faktör bakımından anlamlı olup olmadığını tespit etmek için T testi sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda 4 boyuttan yalnızca 1’inde yerel halkın cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çizelge 22’de yerel halktan kadın ve erkek katılımcılar ile kültürel miras algı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($t=1,495$, $p=0,136$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 1 reddedilmiştir.

Yerel halktan kadın ve erkek katılımcılar ile kültürel miras ve turizm boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($t=-0,520$, $p=0,604$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 2 reddedilmiştir.

Yerel halktan kadın ($\bar{x}=2,42$) ve erkek ($\bar{x}=2,66$) katılımcılar ile yerel yönetim ve kültürel miras boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($t=-2,322$, $p=0,021$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 3 kabul edilmiştir.

Yerel halktan kadın ve erkek katılımcılar ile kültürel miras tutum boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($t=-0,126$, $p=0,900$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras tutumu ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 4 reddedilmiştir.

Çizelge 22. Cinsiyet Değişkenin Faktörlere Göre ‘T’ Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	n	\bar{x}	s.s	t	p
Kültürel Miras Algı	Kadın	181	4,42	,652	1,495	,136
	Erkek	223	4,33	,595		
Kültürel Miras ve Turizm	Kadın	181	4,50	,624	-0,520	,604
	Erkek	223	4,53	,465		
Yerel Yönetim ve Kültürel Miras	Kadın	181	2,42	1,018	-2,322	,021
	Erkek	223	2,66	1,020		
Kültürel Miras Tutum	Kadın	181	4,06	,719	-0,126	,900
	Erkek	223	4,07	,666		

*0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

4.7. Hipotezleri Test Etmek Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (One- Way Anova)

T testi yalnızca iki grup arasındaki farklılıkları analiz etmek için kullanılır. Varyans analizi (Anova) ise ikiden daha fazla gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek için kullanılır. Ancak Anova testi hangi gruplar arasında farklılık olduğunu göstermez bu nedenle Tek Yönlü Varyans (One-Way Anova) testi uygulanır (Altunışık ve diğerleri, 2015, 199). Araştırma anketinde yerel halkın eğitim durumu değişkeni sayı dağılımları arasında farkın büyük olması nedeni ile analiz için birleştirilmiştir. Çizelge 24’te eğitim durumu değişkeni faktörlere göre test edebilmek için 3 grup altında toplanmıştır.

Çizelge 23’te yerel halk yaşları bakımından 4 boyutta incelenmiştir. Yerel halkın yaşlarının faktör bakımından anlamlı olup olmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans (One-Way Anova) testi sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda 4 boyuttan yalnızca 1’inde yerel halkın yaşları bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çizelge 23’te yerel halkın yaşları ile kültürel miras algı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($F=0,519$ $p=0,722$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 5 reddedilmiştir.

Yerel halkın yaşları ile kültürel miras ve turizm boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($F=1,483$, $p=0,207$) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras ve*

turizm algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır. ' şeklindeki Hipotez 6 reddedilmiştir.

Yerel halkın yaşları ile yerel yönetim ve kültürel miras boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. (F=0,231, p=0,921) Bu nedenle '*Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 7 reddedilmiştir.

Yerel halktan 15-20 yaş grubunda olanlar ($\bar{x}=3,89$) ve 21-29 yaş grubunda olanlar ($\bar{x}=4,17$) ile kültürel miras tutum boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. (F=3,004, p=0,018) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras tutumu ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 8 kabul edilmiştir.

Çizelge 23. Yaş Değişkenin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Faktörler	Yaş	n	\bar{x}	s.s	F	P
Kültürel Miras Algı	15-20 yaş arası	87	4,34	,687	,519	,722
	21-29 yaş arası	171	4,39	,626		
	30-39 yaş arası	64	4,30	,682		
	40-49 yaş arası	44	4,41	,450		
	50 yaş ve üzeri	38	4,46	,520		
Kültürel Miras ve Turizm	15-20 yaş arası	87	4,42	,547	1,483	,207
	21-29 yaş arası	171	4,58	,546		
	30-39 yaş arası	64	4,46	,632		
	40-49 yaş arası	44	4,48	,429		
	50 yaş ve üzeri	38	4,57	,433		
Yerel Yönetim ve Kültürel Miras	15-20 yaş arası	87	2,53	,960	,231	,921
	21-29 yaş arası	171	2,52	1,060		
	30-39 yaş arası	64	2,53	,901		
	40-49 yaş arası	44	2,62	1,042		
	50 yaş ve üzeri	38	2,68	1,207		
Kültürel Miras Tutum	15-20 yaş arası	87	3,89	,737	3,004	,018
	21-29 yaş arası	171	4,17	,672		
	30-39 yaş arası	64	3,97	,714		
	40-49 yaş arası	44	4,08	,620		
	50 yaş ve üzeri	38	4,17	,608		

*0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Çizelge 24'te yerel halk eğitim durumları bakımından 4 boyutta incelenmiştir. Analiz sonucunda 4 boyuttan 2'sinde yerel halkın eğitim durumları bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çizelge 24'te yerel halkın eğitim durumları ile kültürel miras algı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($F=2,171$, $p=0,115$) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 9 reddedilmiştir. Farklılık çıkmamasına rağmen aritmetik ortalamalar dikkate alındığında eğitim seviyesi yükseldikçe kültürel miras algı düzeyinin yükseldiği söylenebilir.

Yerel halkın eğitim durumları ile kültürel miras ve turizm boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumu ilköğretim ($\bar{x}=4,27$) ile lise ($\bar{x}=4,52$) olanlar arasında ve eğitim durumu yükseköğrenim ($\bar{x}=4,61$) ile lise ($\bar{x}=4,52$) olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($F=9,970$, $p=0,000$) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 10 kabul edilmiştir.

Yerel halkın eğitim durumları ile yerel yönetim ve kültürel miras boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($F=2,751$, $p=0,065$) Bu nedenle '*Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 11 reddedilmiştir. Farklılık çıkmamasına rağmen aritmetik ortalamalar dikkate alındığında eğitim seviyesi yükseldikçe yerel yönetim ve kültürel miras algı düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Yerel halkın eğitim durumları ile kültürel miras tutum boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumu ilköğretim ($\bar{x}=3,90$) ile yükseköğrenim ($\bar{x}=4,16$) olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($F=3,841$, $p=0,022$) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras tutumu ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 12 kabul edilmiştir.

Çizelge 24. Eğitim Durumu Değişkeninin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Faktörler	Eğitim	n	\bar{x}	s.s	F	P
Kültürel Miras Algı	İlköğretim (okur-yazar ve ortaokul)	69	4,25	,797	2,171	,115
	Lise	162	4,37	,623		
	Yükseköğrenim (önlisans, lisans, lisansüstü)	173	4,43	,532		
Kültürel Miras ve Turizm	İlköğretim (okur-yazar ve ortaokul)	69	4,27	,761	9,970	,000
	Lise	162	4,52	,487		
	Yükseköğrenim (önlisans, lisans, lisansüstü)	173	4,61	,451		
						2>1
						3>1
Yerel Yönetim ve Kültürel Miras	İlköğretim (okur-yazar ve ortaokul)	69	2,74	1,143	2,751	,065
	Lise	162	2,61	1,053		
	Yükseköğrenim (önlisans, lisans, lisansüstü)	173	2,42	,933		
Kültürel Miras Tutum	İlköğretim (okur-yazar ve ortaokul)	69	3,90	,832	3,841	,022
	Lise	162	4,04	,694		
	Yükseköğrenim (önlisans, lisans, lisansüstü)	173	4,16	,607		
						3>1

*0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Çizelge 25'te yerel halk meslekleri bakımından 4 boyutta incelenmiştir. Analiz sonucunda 4 boyuttan 1'inde yerel halkın meslekleri bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çizelge 25'te yerel halkın meslekleri ile kültürel miras algı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. (F=0,634, p=0,703) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 13 reddedilmiştir.

Yerel halkın meslekleri ile kültürel miras ve turizm boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. (F=0,303, p=0,935) Bu nedenle '*Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*' şeklindeki Hipotez 14 reddedilmiştir.

Yerel halkın meslekleri ile yerel yönetim ve kültürel miras boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. (F=2,419, p=0,026) Mesleği öğrenci (\bar{x} =2,44) ile çiftçi (\bar{x} =3,01) olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu nedenle ‘*Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 15 kabul edilmiştir.

Yerel halkın meslekleri ile kültürel miras tutum boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. (F=1,295, p=0,258) Bu nedenle ‘*Yerel halkın kültürel miras tutumu ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.*’ şeklindeki Hipotez 16 reddedilmiştir.

Çizelge 25. Meslek Değişkeninin Faktörlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Faktörler	Meslek	n	\bar{x}	s.s	F	P
Kültürel Miras Algı	İşçi	52	4,43	,477	,634	,703
	Memur	29	4,25	,556		
	Çiftçi	46	4,34	,573		
	Serbest Meslek	43	4,27	,728		
	Öğrenci	145	4,43	,636		
	Çalışmıyor	54	4,35	,583		
	Diğer	35	4,36	,784		
Kültürel Miras ve Turizm	İşçi	52	4,55	,446	,303	,935
	Memur	29	4,57	,455		
	Çiftçi	46	4,45	,432		
	Serbest Meslek	43	4,53	,669		
	Öğrenci	145	4,53	,502		
	Çalışmıyor	54	4,48	,503		
	Diğer	35	4,47	,854		
Yerel Yönetim ve Kültürel Miras	İşçi	52	2,72	1,084	2,419	,026
	Memur	29	2,39	,846		
	Çiftçi	46	3,01	1,141		
	Serbest Meslek	43	2,46	,934		
	Öğrenci	145	2,44	,962		
	Çalışmıyor	54	2,44	1,044		
	Diğer	35	2,60	1,111		
Kültürel Miras Tutum	İşçi	52	4,13	,585	1,295	,258
	Memur	29	4,16	,570		
	Çiftçi	46	4,02	,646		
	Serbest Meslek	43	3,97	,767		
	Öğrenci	145	4,02	,731		
	Çalışmıyor	54	4,03	,591		
	Diğer	35	4,32	,809		

*0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Çizelge 26’de hipotezlere ilişkin toplu analiz sonuçları verilmektedir.

Çizelge 26. Hipotezlerin Analiz Sonuçları

H	HİPOTEZ	SONUÇ
H1	Yerel halkın kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H2	Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H3	Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H4	Yerel halkın kültürel miras tutumu ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H5	Yerel halkın kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H6	Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H7	Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H8	Yerel halkın kültürel miras tutumu ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H9	Yerel halkın kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H10	Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H11	Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H12	Yerel halkın kültürel miras tutumu ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H13	Yerel halkın kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H14	Yerel halkın kültürel miras ve turizm algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H15	Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras algısı ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H16	Yerel halkın kültürel miras tutumu ile meslekleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED

4.8. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada uygulanan anket formunun sonunda yerel halka konu ile ilgili görüşlerini ve önerilerini belirtebilecekleri bir bölüm ayrılmıştır. Katılımcılardan 47 kişinin görüş ve öneride bulunduğu tespit edilmiştir. Bu görüş ve öneriler özetlenerek değerlendirilmiştir.

Yerel halkın görüşlerine göre İznik’in ilçesinin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel değerler, turizm ve bölgenin kalkınması açısından önem taşımaktadır. Ancak yerel halk kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmaları yetersiz bulmakta ve bölgede turizmin arzulanır şekilde gelişmesini engellediğini düşünmektedir. Kültürel mirasın temizliği ve tanıtımı konularında yetersiz kaldığını ve yerel halkın ise

kültürel miras ve turizm konusunda bilinçsiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bölgeye gelen turistlerin konaklama sayısını arttırmak ve bölgenin turizm konusunda ön plana çıkmasını sağlamak için; çeşitli faaliyetlerin yapılması ve turizm yatırımlarının çeşitlendirilmesi konusunda yerel yönetimlerin ve ilgili kişilerin daha çok çalışmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Yerel halkın görüşüne göre bu konudaki en büyük sorumluluğun yerel yönetimlerde olduğudur. Yerel yönetimlerin kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yeterli bilinç ve çabaya sahip olmadıkları düşünülmektedir. Ayrıca ilçedeki uzun süredir devam eden alt yapı çalışmalarının turizm ile birlikte yerel halkın ekonomik ve sosyal yaşantısına zarar verdiğini ifade etmişlerdir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın amacı, kültürel, doğal değer bakımından zengin ve DM geçici listesinde bulunan Bursa'nın İznik ilçesinde kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma ile yerel halkın bölgedeki kültürel miras ve turizm hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada uygulanan anket çalışmasına katılanların çoğunluğu erkek, 21-29 yaş grubu, bekar, öğrenci ve lise mezunu yerel halktan oluşmaktadır. Anket çalışmasına en az katılım gösteren meslek grubu memurlardır. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu 1800 TL ve altı gelir grubuna dahildir. Yine anket çalışmasına katılanların büyük çoğunluğu doğduğundan beri İznik'te ikamet etmektedir.

Araştırmada yerel halkın turizm ile ilgili genel görüşleri incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun turizmi desteklediği ve turist yoğunluğunun yükselmesi gerektiğini savunduğu görülmektedir. Turizmi destekleyen kişi sayısı 373, bölgedeki turist yoğunluğunun yükselmesi gerektiğini belirten kişi sayısı 384'tür. Katılımcılarının çoğunluğunun gelirinin turizmden olmadığı ve turizm sektöründe çalışmadığı tespit edilmiştir. Gelirlerinin turizmden olmadığını belirten katılımcı sayısı 292, turizm sektöründe çalışmayan katılımcı sayısı 177 kişiden oluşmaktadır.

Bölgenin kültürel mirası ile ilgili sorulan sorular incelendiğinde ilk olarak bölgedeki kültürel miras kavramının kapsamı hakkında soru yer almaktadır. Yerel halkın bölgedeki kültürel miras kavramı içinde yer aldığını düşündükleri kültürel değerler en yüksek katılımdan en düşüğe sıralandığında; tarihi eserler, el sanatları, zeytin ve zeytin yağı kültürü, geleneksel şenlikler, yöresel yemekler, diğer olarak tespit edilmiştir. Diğer seçeneği için katılımcılar İznik Gölü, türbeler, balıkçılık, doğal çevre, bazilika ve su yollarının kültürel miras kavramının kapsamında olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada, yerel halkın bölgede bulunan kültürel mirası, turizm amaçlı kullanılması konusunda önem derecesi bakımından değerlendirilmesinin istendiği 34 önermeden oluşan ölçekte, en yüksek aritmetik ortalama ile turizme kazandırılması önemli bulunan 5 kültürel miras şöyle tespit edilmiştir;

- İznik Gölü

- İznik Çinisi
- Surlar ve Tarihi Kapılar
- Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami)
- İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmaretı)

İznik Gölünün, bölgede turizm amaçlı kullanımda önem derecesinin en yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bunun nedenleri arasında bir çok unsur sayılabilir; İznik Gölünün spor faaliyetlerinin yapıldığı bir etkinlik alanı olması, manzarası ile fotoğrafçılık kulüplerinin uğrak noktası olması, Türkiye'nin beşinci Marmara Bölgesinin en büyük gölü olması, İstanbul gibi büyük bir destinasyona yakın olması, göl sahilinin yerel halk tarafından sosyalleşme alanı olarak görülmesi, gölde çeşitli balık ve kuş türlerinin yaşaması, yerel halkın bir kısmının geçim kaynağı olan balıkçılığın yapılabilmesi, şehir ile tüm bu özelliklerinin iç içe geçmiş bir bütün olması ve tüm bunlar ile bir turist çekme aracı olması ortalamasının yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. İznik Çinisi ise sadece bölgede değil dünyaca ün kazanmış bir el sanatı olarak tanınması, geçmişte ve günümüzde birçok önemli mimari yapıların süslemesinde kullanılması, hediyelik eşya olarak ve ilçede bulunan atölyelerde hala üretiminin yapıyor olması, turist çekme ve turizm unsuru olması ortalamasının yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Surlar ve tarihi kapılar İznik'i çevreleyen uzunluğu 5000 metreye yakın ve üzerinde Helenistik Dönem itibarıyla Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı devletlerinin izlerini taşıyan, günümüze kadar ayakta kalmayı başarmış bir kültürel değer olması ortalamasının yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami) kilise olarak inşa edilmiş bu yapı Orhan Gazi'nin İznik'i alması ile camiye çevrilmiştir. Günümüzde cami olarak kullanılan bu yapı bir dönem müze olarak hizmet vermiştir. Hristiyanlık açısından çok önemli olan İznik Konsili bu kilisede toplanmış ve Hristiyanlık dininin temelleri burada atılmıştır. Bu özellikleri ile yerel halk tarafından kültürel mirası turizme kazandırmada önem derecesi bakımından ortalamasının yüksek çıktığı söylenebilir. İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmaretı) ise tarihi önemi ile birlikte ilçedeki tek müze olma özelliği açısından ortalamasının yüksek çıktığı söylenebilir.

Bölgedeki kültürel miras hakkında turizm amaçlı kullanılması önem derecesi bakımından yüksek çıkan 5 kültürel değer bölge turizmi adına önemli yer tutmaktadır. Bu kültürel değerlerin turizme kazandırılması adına yapılması gereken ortak eylemler belirlenmelidir. Önem derecesi yüksek olan bu kültürel değerlerin bakım onarımları,

temizlik çalışmaları, kültürel faaliyetlere kazandırılması ve kitle iletişim araçları dahilinde tanıtımlarının yapılması ilk başta gelen eylemler içinde yer alabilir.

Bölgedeki kültürel mirasları turizme kazandırmada önem derecesi bakımından değerlendirildiği ölçekte, 34 ifadeden en düşük aritmetik ortalaması bulunan 5 kültürel miras şöyle tespit edilmiştir;

- Yöresel Yemekler
- Koimesis Kilisesi
- Hıdırellez Şenlikleri
- İznik Panayırı
- Hagios Tryphonos Kilisesi

Yerel halkın kültürel miras kavramı kapsamı içinde gördüğü en düşük ortalaması olan üç unsurun içinde yer alan yöresel yemekler ve geleneksel şenlikler, kültürel miras kapsamı içinde görülmediğinden, kültürel mirası turizm amaçlı kullanılmasında önem derecesi ortalamaları bakımından da düşük ortalama aldığı söylenebilir. Bölgeye ait yöresel bir yemeğin olmaması buna etken olabilir. Koimesis ve Hagios Tryphonos Kiliseleri yerel halk tarafından isim olarak bilinmediği yalnızca mesken olarak tanındığı görüşmelerde anlaşılmış ve bunun bu kültürel mirasların günümüzde sadece kalıntılarının ulaşması ve bakım konusunda eksik bırakılmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle ortalamalarının düşük olduğu söylenebilir. Bunların ölçekte düşük çıkmasının nedenleri katılımcıların söylemleri doğrultusunda belirtilmiş ve bu kültürel değerlerin aritmetik ortalamalarının $\bar{x}=3,42$ ile $\bar{x}=3,74$ arasında olması önemli derece grubuna yakın olduğunu göstermektedir. Bu sonuca bakarak bu kültürel değerlerinde turizm açısından önem taşıdığı söylenebilir. Ayrıca ölçeğin genel ortalamasının $\bar{x}=4,28$ olması yerel halkın kültürel mirasları turizme kazandırma görüşünün 'önemli' olduğunu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yerel halkın bölgedeki kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması algı ve tutumlarına yönelik oluşturulan 31 önermeden oluşan ölçeğin genel ortalaması 3,80 olması yerel halkın kültürel mirası turizme kazandırmada genel olarak olumlu oldukları sonucuna varılmaktadır. Önermeler içerisinde en yüksek değer $\bar{x}=4,58$ ortalama ile "Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır." önermesidir. İkinci en yüksek değer $\bar{x}=4,55$ ortalama ile "Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir." önermesidir. Ortalaması en düşük iki önerme ise

$\bar{x}=2,20$ ile “Kültürel mirasların korunmasında yalnızca yerel yönetim sorumludur.” ve $\bar{x}=2,38$ ile “Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.” önermeleridir. Bu sonuca göre yerel halkın kültürel miras ve turizm konusuna önem verdikleri ancak yerel halkın kültürel miras ve turizm konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada yerel halkın kültürel mirası turizme kazandırmada algı ve tutumlarını belirlemek için 31 ifadeden oluşturulan ölçeği, daha detaylı analiz edebilmek ve incelemek için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler 4 boyut altında toplanmıştır. Bu faktör boyutları kültürel miras algısı, kültürel miras tutumu, yerel yönetim ve kültürel miras, kültürel miras ve turizm faktörleridir. Yerel halkın kültürel miras algılarına ilişkin 4 ifadeden oluşan faktör boyutunun aritmetik ortalaması 4,37 olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda yerel halkın kültürel miras algısı faktör boyutuna ‘katılıyorum’ cevabı verdikleri sonucu çıkmaktadır. Yerel halkın kültürel miras ve turizm boyutuna ilişkin 8 ifadeden oluşan faktör boyutunun aritmetik ortalaması 4,51 olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda yerel halkın kültürel miras ve turizm faktör boyutuna ‘katılıyorum’ cevabı verdikleri sonucu çıkmaktadır. Yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras boyutuna ilişkin 9 ifadeden oluşan faktör boyutunun aritmetik ortalaması 2,55 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca dayanarak yerel halkın yerel yönetim ve kültürel miras faktör boyutuna ‘katılmıyorum’ cevabı verdikleri sonucu çıkmaktadır. Yerel halkın kültürel miras tutum boyutuna ilişkin 8 ifadeden oluşan faktör boyutunun aritmetik ortalaması 4,07 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca dayanarak yerel halkın kültürel miras tutumu faktör boyutuna ‘katılıyorum’ cevabı verdikleri sonucu çıkmaktadır. Araştırma sonuçları yerel halkın kültürel mirasları turizme kazandırmada etkili ve etkisiz gördüğü faktörleri ortaya koymaktadır.

Yerel halkın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, meslek ve eğitim durumu) kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesi ölçeği kapsamında oluşan 4 faktör ile ilişkisi incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni ile yerel yönetim ve kültürel miras faktörü arasında farklılık tespit edilmiştir. Erkeklerin yerel yönetim ve kültürel miras algısı kadınlardan daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Yaş değişkeni ile kültürel miras tutum faktörü arasında farklılık tespit edilmiştir. 21-29 yaş grubundakilerin kültürel miras tutumu 15-20 yaş grubundakilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim durumu ile kültürel miras ve turizm, kültürel miras

tutum faktörleri arasında farklılık tespit edilmiştir. İlköğretim grubundakilerin hem lise hem de yükseköğrenim grubundakilere göre yerel yönetim ve kültürel miras algıları daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ilköğretim grubundakilerin yükseköğrenim grubundakilere göre kültürel miras tutumlarının daha düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Meslek değişkeni ile yerel yönetim ve kültürel miras faktörü arasında farklılık tespit edilmiştir. Mesleği çiftçi olanların ile öğrenci olanlara göre yerel yönetim ve kültürel miras algıları daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Güneş (2014) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek değişkenlerine göre yerel halkın turizm algı ve tutumlarında farklılık bulunmaktadır. Erdem (2017) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek değişkenlerine göre yerel halkın turizm algı ve tutumlarında farklılık bulunmaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırma analizinde elde edilen bulgular ile yerel halkın turizmi desteklediği ancak turizm için önem taşıyan tarihi, doğal, kültürel değerlerin yeterince korunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu değerlerin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin eksikliği bölge turizmini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bölgedeki alt ve üst yapı sorunları turizmin gelişmesine ve yerel halkın yaşamına olumsuz yönde etki etmektedir.

Yerel Yönetime Yönelik Öneriler

Bölgenin turizm potansiyeli değerlendirilerek kapsamlı turizm planlaması yapılmalıdır. Yerel halk turizm ve turizm aktiviteleri konusunda bilgilendirilmeli, turizm alanındaki araştırma geliştirme faaliyetleri ile ilgili projelere destek sağlanmalıdır. Tarihi, doğal ve kültürel değerlerin turizme kazandırılmasında yerel yönetim ve yerel halk iletişimi üst seviyede tutulmalıdır. Kültürel mirasın korunmasına doğru bir turizm planlaması ve iletişim katkı sağlayabilir. Bölgede var olan turizm değerlerinin turizm çekicilikleri ön plana çıkarılmalı, ülke genelindeki turizm pazarına katkı sağlayacak şekilde uygun bir gelişme sağlanmalıdır. İznik'in İstanbul ve Bursa gibi büyük destinasyonlara yakın olması göz önüne alınarak ulaşım geliştirilmeli turizm açısından bu coğrafi konumun değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Bölgeye kolay ulaşımın sağlanmaması, yeterli tanıtımın yapılmaması, alt yapı ve kültürel değerlerin turizme katkı sağlayacak şekilde bakım onarımlarının yapılmaması bölgedeki kültürel değerlerin ne kadar zengin olursa olsun önemini kaybetmesine neden olabilir. İznik'te

düzenlenen ulusal ve uluslararası festivallerin tanıtım, pazarlama faaliyetleri ve organizasyonları geliştirilmeli, yerel halka çeşitli görev ve sorumluluklar vererek turizmin içinde yer almaları, turizm konusunda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Yerel halkın turizmde yer almasını sağlamak turizmin gelişmesi ve sürdürülebilmesi açısından önem taşımaktadır. Yerel halk tarafından bölgede turizm açısından önemli kültürel mirasların arasında gösterilen İznik müzesi faaliyete geçirilmeli, turistik, kültürel ve ekonomik bir ürün olan İznik çinisinin tanıtımı ve araştırma geliştirme faaliyetleri desteklenmelidir. Tarihi yapıların restorasyonu yapılarak turizm amaçlı kullanımının önü açılmalı yine önemli sorunlar arasında gösterilen alt yapı çalışmaları hızlı bir şekilde geliştirilerek sosyal yaşam, doğal çevre ve trafik gibi sorunlara yer açan çalışmalar sonlandırılmalıdır. Bölgede turizm yatırımları teşvik edilmeli ve çeşitlendirilmeli, bu yatırımlar ile turizm çeşitlenerek bölgeye gelecek olan turistlerin de geceleme sayılarının artırılması hedeflenmelidir. Bölge hakkında reklam ve tanıtım filmleri hazırlanarak, turizm konusundaki çalışmalara destek verilmeli, ilgili yayınlar ulusal ve uluslararası kitle iletişim araçlarında yayınlanarak bölgenin turizm çekiciliği arttırılmalıdır. Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halk tarafından yetersiz bulunan yerel yönetim faktörünün bu hususta etkinliğini arttırmalıdır. Yerel halkı kültürel miras ve turizm, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda bilinçlendirme ve teşvik çalışmaları yapılmalı, yerel yönetim ve yerel halk iş birliği içinde olmalıdır.

Akademisyenlere Yönelik Öneriler

İznik doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel değerleri ile doğal bir açık hava müzesi olarak görülmekte ve yerli yabancı turistler tarafından tercih edilmektedir. Turizm potansiyeli bakımından zengin bir varlığa sahip olan bölge hakkında turizm adına yapılacak çalışmalar kuşkusuz turizmin bölgede gelişmesine ve hız kazanmasına neden olacaktır. Bu çalışmalar turizm gelişirken ayrıca turizmin doğru yönlendirilmesine de katkı sağlayacaktır. Yapılan bu araştırmanın yerli ve yabancı çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamı içerisinde bu çalışma yerel halk üzerine uygulanmış ileride yapılacak çalışmalar yerli ve yabancı turistler üzerine yapıldığında turistik hizmet kalitesi ve turizm değerleri konusunda bölge turizmüne katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z. (2007). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. YEM Yayınları, İstanbul.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2, 1-34.
- Aksoy, A. ve Enlil, Z. (2012). Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. Aksoy, A. ve Ünsal, D. (Editörler). *Kültürel Miras Yönetimi*. (1. Basım). Eskişehir : Anadolu Üniversitesi, 2-29.
- Allen, L.R., Hafer, H. R., Long, P. T. ve Perdue, R. R. (1993). Rural Residents Attitudes Toward Recreation and Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 1, 27-33.
- Altıntaş, V. (2010). *Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Alanya.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı*. (8. Basım). Sakarya : Sakarya Kitabevi.
- Andriotis, K. (2005). Community Groups Perceptions of and Preferences to Tourism Development Evidence from Crete. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29(1), 67-90.
- Ap, J. (1992). Residents' Perceptions on Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 19, 665-690.
- Arioğlu, İ. E. ve Aydoğdu Atasoy, Ö. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(16), 109-126
- Aslan, Z. ve Çokal, Z. (2016). Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katkısına İlişkin Turist Algılamaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 53-69.
- Atak, O., Tatar, S. ve Tunaseli, A. (2017). Kültürel Miras Oluşumunda Festivallerin Yeri ve Önemi: Fethiye Müzik Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *The journal of International Social Research*, 52, 1397-1409.
- Avcıkurt, C. (2015). *Turizm Sosyolojisi*. (4. Basım). Ankara : Detay Yayıncılık.
- Ay, A. (2014). *Yerel Halkın Turizmin Etkileri ile İlgili Algı ve Beklentileri: Edirne İli Üzerine Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bahçe, A. S. (2009). Kırsal Gelişimde Kültür Mirası Turizm Modeli. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 1-12.
- Bayat, G. (2010). *Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Halkı Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kars.

- Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host Perception of Sociocultural Impacts. *Annals of Tourism Research*, 26, 493-515.
- Bulut, E. (2015). *Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik: Yerel Halk Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Burns, P. M. ve Novelli, M. (2006). Tourism and Social Identities: Introduction. *Annals of Tourism Research*, July: 1-11.
- Butler, R.W. (1980). The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. *Canadian Geographer*, 24 (1), 5-12.
- Chambers, E. (1997). *Tourism and Culture an Applied Perspective*. State University of New York Press, Albany.
- Çalışkan, U. ve Özer, Ö. (2014). Yerel Halkın Turizme Karşı Tutumu: Kuşadası İlçesinde Karşılaştırmalı Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 15(2), 117-133.
- Çalışkan, U. ve Tütüncü, Ö. (2008). *Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması*. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Antalya, 127-148.
- Çelepi, M. S. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 15-35.
- Çelikkat, N. (2015). *Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 87, 181-190.
- Dredge, D. (2004). Policy Networks and The Local Organisation of Tourism. *Tourism Management*, October, 1-12.
- Erdem, A. (2017). *Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Kayseri.
- Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure. *Journal of Travel Research*, May, 385-392.
- Filiz, A. ve Yılmaz, Ö. D. (2017). Turizm Gelişim Yaklaşımları Kapsamında Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumları: Mazı Köyü-Türkbükü Karşılaştırmalı Analizi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1799-1824.
- Giritlioğlu, İ., Armutçu, B. ve Düzgün M. (2016). Geleneksel Gaziantep Mutfağının Kuşaklararası Bilinirliğine Yönelik Bir Araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, 17: 126-138.
- Goelner, C. R., ve J.R. Brent Ritchie. (2009). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. Eleventh ed. Hoboken, N.J.: John Wiley, 306-307.

- Golzardi, F., Sarvaramini, S., Sadatasilan, K. ve Sarvaramini, M. (2012). Residents Attitudes Towards Tourism Development: A Case Study of Niasar,Iran. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 4(8), 863-868.
- Gunn, A. C. ve Var, T. (2002). *Tourism Plannig, Basics, Concepts, Cases*, (4thEd.). New York: Routledge Taylor&Francis Group.
- Güneş, N. (2014). *Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2009). *Multivariate Data Analysis*. Prentice Hall, New Jersey.
- <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14232/kultur-ve-turizm-bakanligi-teskilat-ve-gorevleri-hakkin-.html> (22 Temmuz 2017a)
- <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0> (22 Temmuz 2017a)
- <http://whc.unesco.org/en/list> (8 Nisan 2018)
- <http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR,111494/otellerle-ilgili-bilgiler.html> (08 Nisan 2018)
- http://www.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kentges_tr.pdf (24 Temmuz 2017)
- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html> (17 Nisan 2018a)
- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44395/dunya-miras-gecici-listesi.html> (17 Nisan 2018b)
- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44394/dunya-miras-listesinde-turkiye.html> (17 Nisan 2018c)
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863-20131008.pdf> (17 Temmuz 2017)
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050611-7.htm> (17 Temmuz 2017)
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aca04a8785265.45894780 (08 Nisan 2018a)
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aca03e1253209.79803856 (08 Nisan 2018b)
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aca03f060ade6.12744160 (08 Nisan 2018c)
- http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somutkulturel-miras/somut_kulturel_miras.pdf (24 Temmuz 2017)
- <http://www.unesco.org.tr/?page=11:0:5:turkce> (25 Temmuz 2017)

<https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> (24 Temmuz 2017)

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html> (10 Eylül 2017)

Karabaşa, S. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri. *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 7, 179-182.

Karaca Yılmaz, Ş., Akkuş, G., Şahbudak, E. ve Işkın, M. (2017). Kültürel Miras Farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama Çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9(16), 86-100.

Kavak, M. (2015). *Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Kozak, M. (2015). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. (2. Basım). Ankara : Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Tören, E., ve Demiral, G. N. (2012). Eskişehir'in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rolü. *Aksaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 69-88.

Kurgun, H. ve Yumuk, Y. (2012). Yöresel El Sanatlarının Kültürel Turizmin Gelişimindeki Rolü: Görece (Boncukköy) ve Nazarköy Örnekleri. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(1), 27-32.

Kutlu, M. M. (2009). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü Dersi. *Milli Folklor Dergisi*, 82, 13-18.

Küçük, M. ve Güneş, G. (2015). Yerel Kalkınmada Bir Etken Olarak Turizm: Yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının Görüşleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 4(22), 23-50.

Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel Miras Kavramının Eğitim Açısından Önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1, 27-32.

Lenzerini, F. (2011). Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples. *The European Journal of International Law*, 22, 101-120.

Lo, M., Ramayah, T., ve Hui, H. L. (2014). Rural Communities Perceptions and Attitudes Towards Environment Tourism Development. *Journal of Sustainable Development*, 7(4), 84-93.

Madrigal, R. (1995). Personal Values, Traveler Personality Type and Leisure Travel Style. *Journal of Leisure Research*, 27(2), 125-142.

Mansuroğlu, S. (2006). Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19, 35-46.

Meydan Uygur, S. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.

- Miller, Graham. (2004). The Social Impacts of Tourism, A Case Study of Bath UK. *Annals of Tourism Research*. 1-39.
- Nişancı, Z. N. (2012). Toplumsal Kültür-Örgüt Kültürü İlişkisi ve Yönetim Üzerine Yansımaları. *Journal of Life Sciences*, 1, 1279-1293.
- Okuyucu, A. (2011). *Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisan Tezi, Ankara Üniversitesi, Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara.
- Orhunbilge, N. (2000). *Örnekleme Yöntemleri ve Hipotez Testleri*. İstanbul: Avcıol Basım yayın.
- Ortaylı, İ. (2005). Açılış Konferansı. Erbaş, A., Öztürk, L., Bedir, M., Aydın, F. Ve Küçük, S. (Editörler). *Uluslararası İznik Sempozyumu*. İznik: Esen Ofset, 17-30.
- Öter, Z. ve Ünal, E. (2011). Somut Olmayan Kültürel Miras Ve Turizm Etkileşiminin Beypazarı İlçesinde Yerel Ekonomiye Katkıları. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 1-17.
- Özaltın Türker, G., ve Türker A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1), 81-98.
- Özdemir, M., Gürkan, M. İ. ve Kıral, M. (2000). Turizm Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi: Belek, Karpas ve Girne Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 79-84.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 24, 1-25.
- Özmen, M. (2007). *Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri: Akçakoca Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akçakoca.
- Renda, A. I., Mendes, J. C. ve Valle, P. O. (2011). A Structural Model Approach of Resident Perception of Tourism Impacts in Their Own Quality of Life: The Municipality of Loule Algarve. *International Conference on Tourism and Management Studies*, 2, 1088-1091.
- Sarıkaya Levent, Y. (2011). Kültür Mirasına İlişkin Koruma Politikaları ve Uygulamalarında Kamu Yararı İlkesi. *Toplum ve Demokrasi Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(11), 115-132.
- Selvi, M. S. ve Şahin, S. (2012). Yerel Yönetimler Perspektifinden Sürdürülebilir Turizm: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2, 23-36.
- Sheldon, P. J. ve Abenoja, T. (2001). Resident Attitudes in a Mature Destination: The Case of Waikiki. *Tourism Management*, 22, 435-443.
- Silverman, H. ve Ruggles, D. F. (2007). *Cultural Heritage and Human Rights*. H. Silverman ve D.F. Ruggles (Edt.). USA.:Springer, 3-22.

- Spanou, E. (2007). The Impact of Tourism on The Sociocultural Structure of Cyprus. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2(1), 145-162.
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V. (2007). *Biyoistatistik*. Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayım.
- Şahin, A. D. (2013). *Kültürel Miras Alanlarının Dönüşümünde Yeni Bir Yaklaşım: Yel Değirmeni Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, N. (2013). Unesco Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramı Çerçevesinde Nasreddin Hoca Fıkralarının Sürdürülebilirliği. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı Dergisi*, 36, 93-105.
- Türkiye İstatistik Kurumu Balıkesir Şubesi (28 Şubat 2018 tarihinde alınan evrak).
- Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3, 305-314.
- Usta, K.M. (2005). *İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik'in Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Ünsal, D. ve Pulhan, G. (2012). Türkiye'de Kültürel Mirasın Anlamı ve Yönetimi. Aksoy, A. ve Ünsal, D. (Editörler). *Kültürel Miras Yönetimi*. (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 30-65.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm Đliskisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: İhlara Vadisi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 21-36.
- Vatan, A., ve Zengin, B. (2015). Söğüt İlçesi'nde Kültürel Miras ve Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, 634-650.
- Zaei, M. E. and M. E. Zaei. (2013). The Impacts of Tourism Industry on Host Community. *European Journal of Tourism Hospitality And Research*, 1(2), 12-21.

EK 1 İznik Hakkında Bilgiler

İznik hakkındaki bilgiler Netaj Net Ajans (2015), Nixajans (2016) ve Özgören (2011) çalışmalarından derlenmiştir.

İznik'in Coğrafi Özellikleri

İznik, Türkiye'de Marmara Bölgesindeki Bursa ili sınırları içerisinde bulunan bir ilçedir. İznik Gölünün doğu kıyısında bulunan ilçe Bursa iline 1 saat uzaklıktadır. Yeni otoyolun Osmangazi Köprüsüne bağlanması ile İstanbul iline de aynı zaman içerisinde ulaşılabilir. Bursa Yenişehir Havalimanına ise 30 dakika mesafededir. İklimi bakımından ise kış ayları çok soğuk olmamakla birlikte yaz ayları da çok sıcak geçmemektedir. Kıyısında bulunduğu İznik gölünün sera etkisi ilçe sıcaklığında etkilidir. İlçede tarım yerel halkın geçim kaynakları arasında en etkin olan sektördür. Göl suyunun tarım arazilerinde sulama amaçlı kullanılması ise bölge tarımında kolaylık sağlamaktadır.

İznik'in Antik Tarihçesi

Arkeolojik veriler, günümüzün küçük ve mütevazı bir ilçesi konumunda olan İznik kentinin uzak geçmişinin sekiz bin yıl önceye kadar gittiğini ortaya koymaktadır. İznik ve yakın çevresinde mevcut: Üyücek, Çakırca, Karadin ve Köristan gibi höyükler bölgedeki yerleşik hayatın tarih öncesine ait izleridir. Bu höyüklerden İznik merkezinin sınırlarında kalan Üyücek Höyük, prehistorya bilimcileri tarafından Neolitik Çağ'a tarihlendirmektedir. İnsanlar tarafından tarih öncesi çağlardan beri aralıksız olarak iskan gören bu beldeye Tanrı özel bir doğa bahşetmiştir. Mitolojik anlatıma göre de İznik(Nikaia) bir "Tanrı" kentidir. Nikaia, Ana Tanrıça Kybele'nin kızıdır ve bakire kalmaya da yemin etmiştir. Hem güzeldir hem de yaman bir avcı. Attığı ok hedefinden şaşmaz. Ona yaklaşmak imkansızdır. Ancak sarhoş edildiğinde bu mümkün olabilecektir. Bunu ise ancak bir tanrısal güç başarabilecektir. O'da doğa tanrısı Dionysos'tur. Nikaia'nın su içtiği ırmağa şarap karıştıran Dionysos, Nikaia'yı elde eder ve adına şehir kurup ithaf eder ki o şehir bugün ki İznik'tir. Yani antik Nikaia kenti. Bu mitos yalın bir söylemden ibaret değildir. Zira anti,k dönemde Nikaia Halkı, kentin kurucusu olarak tanrı Dionysos'u kabul etmiş, kent adına basılan sikkelerin üzerinde tanrı Dionysos'un betimlerine ve atribülerine yer verilmiş, tanrının adı ise "Ktichc" yani kurucu sıfatı ile birlikte yazılmıştır. Başka bir anlatımda ise kentin adını, İskender'in generallerinden Lysimachos'un karısı Nikaia'dan almıştır. İskender'in (Alexander III) MÖ 323'te ani ölümü sonrası birbirleriyle iktidar mücadelesine girişen generallerden Lysimachos, MÖ 301 yılında İpsos'ta (Afyon/Çay) İskender'in diğer generali Antigonos'u yenerek onun hükümdar olduğu topraklara (Küçük Asya'ya), dolayısıyla İznik'e de egemen olmuş ve şehrin adını karısına izafeten Nikaia olarak isimlendirmiştir. Nikaia adı da arkeolojik belge olarak ilk defa Lysimachos tarafından bastırılan sikkeler üzerinde yazılmaya başlamıştır. Kentin Nikaia'dan hemen önceki adı ise Antigoneia'dır. Zira ken ilk kez MÖ 316'da Antigonos tarafından kurulmuş, adına kurucusundan dolayı Antigoneia denmiştir.

Lysimachos'un MÖ 281 yılında Kurupedion savaşında Seleukos'a yenilmesi sonucu, İznik(Nikaia) kenti, kuzeybatı Anadolu'da bağımsızlığını ilan etmiş olan Bithynia Kralı I.Nikomedes'in (MÖ 278/277) eline geçmiştir. Yaklaşık iki yüzyıl boyunca Bithynia Krallığı'nın hükümdarlık alanında kalan kent, MÖ 74 yılında Bithynia Kralı IV.Nikomedes'in vasiyeti gereği, bu krallığın Roma Cumhuriyeti

Devleti'ne iltihak edilmesiyle birlikte Roma'ya dahil olmuş ve Roma Devleti'nin atadığı proconsul'ler tarafından yönetilmiştir. Roma Cumhuriyeti'nin Augustus'tan itibaren İmparatorluğa dönüştürülmesi sonrasında, özellikle de 2. Yüzyılın başlarında kentin önemi bir hayli artmıştır. Kent İmparator Hadrianus döneminde yaklaşık 100 yıl kadar süren "metropol" unvanını almıştır. Bu unvanın Lefke Kapınının arşitravında Roma senatosunun kararı sonucunda alındığı bildirilmektedir.

Tarihte Hristiyanlık dini için önemli görevler üstlenen İznik bu din açısından önem taşımaktadır. Hristiyanlığın tarihsel gelişimi, temel kavramlarının belirlenmesi, yayılması gibi faaliyetlere ev sahipliği yapmıştır. Hristiyanlığın havarilerinden Petrus'un eylemleri ile Hristiyanlığı tanımaya başlayan bu ilçe aynı zamanda Hristiyanlık için önemli olan I. Konsilin gerçekleşmesine şahit olmuştur. Bu konsilde alınan kararlar sonucu Hz. İsa'nın Tanrının oğlu olduğu teorisi kabul edilmiş, baba, oğul ve kutsal ruh üçlemesi bu konsilde tanınmaya başlamıştır. Aynı konsilde bugün kutlamaları Hristiyan toplumlarınca devam eden paskalya günlerinin tarihi ve maddeleri kabul edilmiştir. İznik'te toplanan VII. Konsilde ise Hristiyanlık dini üzerindeki resim ve heykel yasakları kaldırılmıştır. Türklerin fethi ile İznik adı ile anılan kent Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de başkentlik yapmıştır. Osmanlı ile önemli kültür, sanat ve ticaret merkezi haline gelen kent, dönemin ünlü tasavvuflarına ev sahipliği yapmış, Osmanlı mimarisi açısından da cami, medrese ve imaret yapılarında ilklere şahitlik etmiştir. Bir sonraki sayfada İznik'in kültürel değerler sınıflamasını gösteren bir çizelge verilmiştir.

İznik Kültürel Değerleri ve Sınıflandırılması

Kültürel Durumu	Bölgenin tarihini taşıyarak ünümüze kadar ulaşmış tarihi eserler olarak: dini yapılar, han, hamam, anıtsal ağaçlar, saat kulesi, suyolları sayılabilir.
Kültürel Değer	Sansarak Kanyonu, Tacir Kanyonu, İnikli Evleri, İznik Gölü, İznik Zeytini, Anıtsal Ağaçlar, Elmalı Köyü Cami, Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami), Hagios Tryphonos Kilisesi, Koimesis Kilisesi, Eşrefzade Cami ve Türbesi, Hacı Özbek Cami, Mahmut Çelebi Cami, Orhan Gazi İmaret Cami, Şeyh Kudbeddin Cami ve Türbesi, Yakup Çelebi Cami, Yeşil Cami Berber Kaya Anıtı Mezar Odası, Beştaş (dikilitaş, obelisk), Böcek Ayazması, Su Yolları, Surlar ve Kapılar, Taş Köprü, Teknekaya, II.Murat Hamamı, İsmail Bey Hamamı, Süleyman Paşa Medresesi. Abdolvahab Sancaktari Türbesi, Afyon Dede Türbesi, Alaeddin-i Mısri Türbesi, Kırgızlar Türbesi, Sarı Saltuk Türbesi, Huysuzlar Türbesi, Davud-i Kayseri Türbesi ve Tarihi Çınar Ağacı, Çandarlı Halil Paşa Türbesi, Çandarlı Halil Hayrettin Paşa ve Ali Paşa Türbeleri, Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi, Eşref Baba Türbesi, Musa Baba Türbesi
Kültürel Durumu	Arkeolojik eserler: nekropol, antik kent, tiyatro, hamam gibi arkeolojik çalışmalarla ortaya çıkarılmış eserlerdir.
Kültürel Değer	Üyücek Höyük, Çakırca höyük, Karadin Höyük, Köristan Höyük, Roma Tiyatrosu, Yer Altı Mezar Odası (Hipoje), I.Murat Hamamı, Çini Fırınları, Bazilika.
Kültürel Durumu	Müzeler: taşınabilir kültürel mirasların sergilendiği ya da tarihi ve kültürel değeri olan yapıların sergilendiği yerlerdir.
Kültürel Değer	Nilüfer Hatun İmaret (İznik Müzesi)
Kültürel Durumu	Yörede düzenlenen festivaller: çeşitli tiyatro ve dansların sergilendiği yörenin özelliklerinin tanıtıldığı şölenlerdir

Kültürel Değer	İzник Ultra Maratonu, İzник Triatlon Yarışları, Uluslararası İzник Festivali
Kültürel Durumu	Özel günler, geleneklerden, tarihi bir olaydan, inançtan
Kültürel Değer	İzник'in Kurtuluşu, Hıdırellez Şenlikleri
Kültürel Durumu	El sanatları: çinicilik, ahşap oyma, bakır işleme gibi el uğraşlarıdır.
Kültürel Değer	İzник Çinisi

İzник Gölü

İzник Gölü Türkiye'nin 5. Büyük gölü ve Marmara Bölgesindeki en büyük göldür. İzник gölünün uzunluğu 32 km, eni 12 km, ortalama derinliği 30 m, denizden yüksekliği 85 m civarındadır. İzник gölü Karsak deresi ile yalnızca tek koldan Gemlik Körfezine dökülür ve körfeze 16 km uzaklıktadır. Göl suyu ile gölün çevresindeki belde ve köyler tarımsal sulamayı gölden gerçekleştirmektedir. Gölde aktif balıkçılık sürdürülmesi ile birlikte sazan balığı, yayın balığı başta olmakla birlikte yaklaşık 15-20 tür balık bulunmaktadır. Sulama kolaylığı ile birlikte çevresinde zeytin ve meyve başata olmak üzere çeşitli tarım arazileri bulunmaktadır. İzник'e gelen ziyaretçiler göl manzaralı lokantalarda gölden avlanan sazan ve yayın balığı yiyebilir, sahilinde piknik yaparak doğayla iç içe olabilirler. İzник gölü çeşitli yelken yarışmaları, sörf, kano, kürek, jet ski, su kayağı vb. su sporlarının gerçekleştirilmesine oldukça elverişlidir. Özellikle yüzme yarışmaları her sene İzник gölünde gerçekleştirilmektedir.

İzник gölünde yaşayan canlı çeşitliliği içerisinde; Karabatak, Tepeli Kutan, Küçük Balaban, Gece Balıkçılı, Alaca Balıkçıl, Çeltikçi, Erguvan Balıkçıl, Angıt, Macar Ördeği, Yılan Kartalı, İlik Balığı, Tatlı su levreği, Gümüş Balığı, Gördek, Kızılkant ve tatlı su ıstakozu örnek verilebilir. İzник gölü çeşitli yosun ve bitki çeşitlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Dünya üzerindeki belirli göllerde nadiren görülebilen bu doğa olayı, senede sadece iki kez suyun içine batar gibi bir izlenim veriyor. 14-21 Mart ile 3-10 Ekim tarihleri arasında güneş suya değdiği an suyun içerisinde dağılıyor. İzник gölü bu açıdan da manzarayı izlemek isteyenlerin ve her bölgede bulunmayan bu doğa olayını fotoğraflamak için gelen fotoğrafçılık kulüplerine ev sahipliği yapmaktadır.

Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami)

Şehir merkezinde Kılıçaslan Caddesi ile Atatürk Caddesinin kesiştiği noktada, eski Hükümet Konağının karşısında, dünya tarihi açısından önemli bir tarihi yapı Ayasofya(St. Sophio-H. Sophia) bulunmaktadır. Mabet, günümüze kadar uzanan en eski yapılarıdır. Kaynaklarda genellikle 'Büyük Kilise' olarak adlandırılmaktadır. Mainz Üniversitesinden Urs Perselow'un dediği gibi şehrin 'Peder' kilisesidir.

Ayasofya kurulduğunda 'Hagia Sophia Kilisesi' olarak ibadete açılmıştır. 1331'de Orhan Bey'in İzник'i almasıyla mabet 'Ayasofya Camii' veya 'Orhan Camii' ne dönüştürülmüştür. 1967 yıllarındaki polemik neticesinde Ayasofya 'kilise' ve 'cami' ikilemi arasına sıkışmış ve sonuçta 'müze' olarak kullanılması uygun görülmüştür. Son hali cami olarak hizmet vermektedir. Şehrin caddeleri kilisenin 4m. yüksekliğinde yer almaktadır. Kilise yaklaşık 37x20m. boyutlarında dikdörtgen biçiminde yapıdır.

4. yüzyılda inşa edilen kilise, 11. yüzyılda meydana gelen depremle hasar gören kilise bazilika şeklinde yeniden inşa edilmiş ve kullanılmıştır.. 2 Mart 1331 günü Orhan Gazi komutasındaki Osmanlı Ordusu ile İznik teslim alındıktan sonra Ayasofya Kilisesi'ne minare ve mihrap eklenerek camiye dönüştürülmüştür. İznik'i ziyaret eden Evliya Çelebi İznik'in en Meşhur Camisinin kiliseden camiye çevrilen Orhan Gazi Camisi olduğunu, çatısının kurşun kaplı bulunduğunu, geçirdiği yangın nedeniyle Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Mimar Sinan tarafından onarıldığını yazar. 2008 yılında Koruma Amaçlı Onarım çalışması ardından 6 Kasım 2011 tarihinde yeniden cami olarak ibadete açılmıştır.

Üyücek Höyük

İznik-Yenişehir Kapıya 1 kilometre mesafede, karayolunun 50 m kadar batısında, Üyücek bölgesinde yer almaktadır. Yüksekliği 1,5-2 metre arasında değişmekte, çapı ise 150 m civarındadır.

Çakırca Höyük

İznik-Orhangazi karayolunun kenarında, Çakırca köyüne uzaklığı 1,8 kilometredir. Yaklaşık 8 m yüksekliğe sahip, çapı ise 200 m civarındadır.

Karadin Höyük

Höyük, İznik-mekece yolunun 13. Km'sinde Karatekin Köyünün güneyinde bulunmaktadır. 150x30 boyutlarındadır.

Köristan (Çicekli) Höyük

Köristan Höyük İznik'e 4 kilometre mesafede olup, İznik'in doğu istikametinde yer almaktadır. Höyük takriben 150x150 boyutlarında 8 m yüksekliğindedir.

Berber Kaya Anıtı Mezar Odası

M.Ö. II. Yüzyılda inşa edildiği tahmin edilen anıt, şehrin Lefke Kapı'sının doğusundan abdulvahab Sancaktari türbesine giderken yolun sağ tarafında Berber Kaya diye isimlendirilen bir lahittir. Tek bir kaya kütesinden yontularak yapılmıştır. Araştırmacılar dağdan oyularak getirilmesi esnasında parçalandığını belirtmektedirler. Genişliği 4,38 m. yüksekliği 3,40 m. ve uzunluğu yaklaşık 5 m. olabileceği hesaplanmıştır. Bithynia Kralı II. Pruslas'a ait dev bir lahittir.

Beştaş (dikilitaş, obelisk)

Nişantaşı olarak da anılan bu kaide İznik kapılarını yaptıran Cassius Chestusun kardeşi Philiscus'a aittir. Beştaş ismi ile anılan bu eser, yüksekliği 3, genişliği 2 metre olan bir kesme taş üstüne oturturulmuş 5 adet üçgen prizmadan oluşmaktadır. Adını ise bu 5 adet üçgen prizmadan almıştır. Aslında bu eserin 6 adet prizmadan oluştuğu, en üstte duran bu 6. parçanın zafer tanrıçası ve Zeus kartalı heykelleri ile süslü olduğu bilinmektedir. Ancak yerinden düşerek kaybolmuştur.

Böcek Ayazması

Şehrin içinde binaların arasında kalmış bu yer Hristiyan çocuklarının vaftiz işlerinde kullanılan üstü bir zamanlar kubbe ile örtülü bir mekandır. Tam ortasında

yerde dört köşe bir havuz bulunmaktadır. Koimesis kilisesinin hemen doğusunda bir bahçe içerisindeki bu yapı M.S. VI. Yüzyılda inşa edilmiş olup yapıya Böcek Ayazma(Baptisterium) denilmektedir. Kitabesi yoktur. İçindeki sarnıcın çevresindeki mermer bulaklarda kitabeler görülür. Dış yüzeyinde yedi satırlık baş melek Mikael'in adını içeren Yunanca bir kitabe vardır. Araştırmalara göre yapı orijinalde vaftizhane, 1870'lerde ayınlar için kullanılan bir alan 20. Yüzyıl başlarından itibaren ise ayazmadır.

Hagios Tryphonos Kilisesi

Yenişehir Kapıdan kente girilince Atatürk Caddesi üzerinde bulunan kilise kalıntıları yoldan 25 m. içeridedir. 1964 yılında Semavi Eyice ve Oktay Aslanapa burada kısa süreli kurtarma çalışması yapmıştır. Yıkıntılar ve yoğun bitki dokusu arasında sadece 2.5 m. yüksekliğindeki bazı duvarları görülebilen yapının uzunluğu 22,5 m. genişliği 19,5 m. olarak ölçülmüştür. İmar şekline bakıldığında bu kilisenin Bizans dönemi eseri olduğu anlaşılmaktadır.

Koimesis Kilisesi

İzник'te Bizans sanatının önemli eserlerinden biri sayılan 'Meryem'in Ölümü' anlamına gelen Panagia, Koimezis veya Koimesis kilisesi vardır. Ne zaman yaptırıldığı tam olarak bilinmemektedir. Kurucusunun Piskopos Hyakinthos olduğu içindeki bir kitabeden ve bazı sütun başlarındaki maska monogramlardan öğrenilmiştir. Bu kilise önemli bir manastıra ait idi ve burası Hyakinthos manastırı olarak biliniyordu. Eskiden ihtişamlı süslemelere sahip, tarihe tanıklık etmiş bu yapıdan geri kalanlarda 1922 yılında Türk-Yunan savaşı sırasında yıkılmış, günümüzde harabe halinde bulunmaktadır.

Roma Tiyatrosu

Göl kıyısına yakın kurulmuş şirin bir tiyatro olan İzник Antik Tiyatrosu, Anadolu'da ayakta kalan önemli eserlerden biridir. Kuzeybatı Anadolu'nun en önemli tarihi kalıntıları arasında olan bu tiyatro, İstanbul'a sefer düzenleyen Arapların İzник surlarını tahrip etmesi nedeniyle dönemin hükümdarının emri ile parçalanmış ve sur takviyesinde kullanılmıştır. Araplar surları aşamayınca yenilgiyi kabullenmişlerdir. Geriye kalan bölümler yeni yapılarda kullanılmak ve surların çeşitli yerlerini sağlamlaştırmak üzere çeşitli dönemlerde kullanılmıştır. Tiyatro 13. Yüzyılda toplu mezarlığa dönüştürülmüştür, daha sonrasında seramik fırınları yer almıştır.

Su Yolları

Şehrin Lefke Kapı'sından Abdulvahab Sancaktari Türbesi'ne giderken, şehir mezarlığı boyunca Bizans Su Yolları vardır. Bu yolları Bizans İmparatoru I. Justinien yaptırmıştır. 1949 yıllarına kadar su taşıma işlemini sürdüren kanallar, Lefke Kapı'nın iç bölümünden dökülmekte ve Kılıçaslan Caddesi'nin batısından başlayıp, göle kadar uzanan bölümde iki taraflı olarak akmaktaydı. İzник işgale uğradığında Yunan ordusu büyük bir bölümü tahrip edilmiştir.

Surlar ve Tarihi Kapılar

Binlerce yıla uzanan tarihi ile İzник şehrinin çevresi son derece sağlam surlarla çevrelenmiştir. Helenistik Dönem itibariyle yapılmaya başlandığı belirtilen surlar, geçen süre içerisinde onarımlar görmüş ve günümüze kadar gelmiştir. Kentte inşa

edilen Helenistik dönem surlarından günümüze kadar ulaşan herhangi bir bölüm yoktur. Günümüzde görülmekte olan surlar Roma ve Bizans dönemine ait olan surlardır. Surların yaklaşık uzunluğu 4970 metredir. Surlar M.S. 258,den 1222'ye kadar muhtelif devirlerde inşa edilmiştir. Son onarımlar Türklere aittir. İstanbul surlarında olduğu gibi bir esas duvar, onun önünde ikinci bir duvar, bundan sonrada bir müdafaa hendeği vardır. Esas duvarın yüksekliği 10-13 metredir. Yuvarlak ve planlı 114 kulesi vardır. surlarda yapılan onarımlarda, çevre yapılardan sökülerek getirilen yapı elemanları da destek ve onarım maksatlı kullanılmıştır. Şehir surları, şehre giriş yapılan dört kapıdan da görülebilmektedir. Surlardan şehir içine girmek ve dışarı çıkmak için kullanılan dört ana kapı bulunmaktadır. Bu dört kapıdan içeriye giren yollar, şehir merkezinde bulunan Ayasofya Kilisesi (Orhan Camisi) önünde birleşirler. Bu dört kapının isimleri: Kuzeyde İstanbul Kapı, doğuda Lefke, güneyde Yenişehir, batıda Göl kapıdır. Ayrıca bu dört kapının haricinde 12 adet tali kapısı bulunmaktadır. Surların en güçsüz noktaları özel savunma gerektiren ana kapılardır. En güçlü savunma ise kapıların iki yanında yüksek çıkıntılı iki kule yapılmasıdır. Savaş esnasında askerler iki yandan yükselen kulelerden aşağı ok atarken, olası herhangi bir saldırıyı durduracak kapı kanatları ve asma parmaklık vardır. Bu engeli aşan düşman bir sonraki aşamada kendini kapalı bir avluda buluyordu. Bu korunma sistemi 13. Yüzyıla değin işlevini sürdürmüştür. Bu sistem, İznik kale kapıları girişlerinde de gözümüze çarpmaktadır. Şehrin dört ana kapısı İstanbul Kapı, Lefke Kapı, Yenişehir Kapı, Göl Kapı'larıdır. Şehrin en görkemli kapısı İstanbul Kapı, İstanbul yönünde bulunmasından dolayı bu isimle anılmaktadır. Roma İmparatoru Hadrianus zamanında yapılmıştır. İç içe üç bölümden oluşan kapının en dikkat çekici noktası ikinci kapısı üzerinde bulunan iki adet Medusa başıdır. Bunlar şehri kötü ruhların etkisinden korumak için inşa edilmiştir.

Taş Köprü

İznik'in 3 km batısında Orhangazi karayoluna yakın ve Roma Dönemi eserleri arasında bulunan bulunan Taş köprü aynı zamanda tarihi ipek yolu ticaret hattı üzerindedir. Taş köprü 20 m uzunluğunda ve 2,5 metre genişliğindedir. Kral Justinianus, halkının buradan daha iyi ve rahat geçmeleri için, azgın suları aşmak kolay olsun diye köprü yaptırmıştır. Günümüzde bahçelikler arasında, bakımsız halde bulunmaktadır.

Teknekaya

Teknekaya, bugün İznik Çamdibi Köyü'nün sınırları içerisindedir. Yan yana iki mezar anıttan oluşmaktadır. Mezarlar taş küteden oyularak yapılmış, içi boş ve mezar kapakları yoktur. Roma dönemine ait olduğu tahmin edilen bu anıt, günümüzde ilgisiz ve tanıtımdan uzaktır.

Yer Altı Mezar Odası (Hipoje)

İznik'ten Elbeyli Kasabasına giderken kentin 5km. ilerisinde Elbeyli kasabasının sınırları içerisinde yer alan yeraltı mezar odasının en önemli özelliği freskleridir. Freskleriyle Türkiye'deki en değerli hipojelerinden biridir. Bizans dönemine ait olduğu düşünülen bu mezar varlıklı bir ailenin olduğu düşünülmektedir. Oda içinde güneyde ve doğuda olmak üzere iki oda bulunmaktadır. Kuzeyinde de muhtemelen üçüncü bir mezarın olduğu düşünülmektedir. Girişinde kulplu bir vazodan cennet suyu içen iki tavus kuşu tasvir edilmiş, beyaz zemin üzerine yeşil, kırmızı, gri, mavi, sarı tonlarda çiçek ve ağaç motifleri yapılmıştır. Üstte bir yuvarlak

içerisinde Hz. İsa'yı simgeleyen bir haç çizimi bulunmakta, kapının yanındaki alınlığın yan tarafında haç ve keklik çizilmiştir. Hipojenin bulunduğu alan önemli bir nekropol alanıdır.

Elmalı Köyü Camii

1897-98 yılında Kafkasya'dan göçenler tarafından inşa edilen ve tamamı ağaç aksamından yapılan tarihi Elmalı köyü Cami, ağaç oymacılığının en titiz biçimde işlendiği ve alt ve üst kısımlardan meydana gelmektedir. Caminin iç işçiliğinin yanında dış işçiliği dikkat çekici değildir. Caminin iç kapasitesi 140 kişiliktir.

Eşrefzade Cami Ve Türbesi

İslam tasavvuf edebiyatı ve tarihi açısından önemli bir isim olan Eşrefoğlu Abdullah Rumi, kendi adını taşıyan cami ve türbesiyle İznik'te bulunmaktadır. Dini ve tasavvufi Türk Edebiyatı'nın önemli temsilcilerinden Eşrefoğlu Abdullah-ı Rumi 14. ve 15. Yüzyıllarda Anadolu'nun merkezi yerlerinden olan İznik ve Bursa'da yaşamıştır. "Seyyid ve Şerif" olarak(peygamber sülalesinden gelen) gösterilen ancak yapılan araştırmalarla herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır. Evliya Çelebi, Abdullah Rumi hakkında "din ve dünyanın sultanı, Kafdağı'nın Anka kuşu, tasa evinin sultanı, Allah'ın bilgini, eş-Şeyhu's şehir bi-Eşrefoğlu Rumi: Yetmişbin müridi olan bir aşık" olarak tanımlar. 1485'de inşa edilmiş ancak Yunan işgali ile büyük kısmı yıkılmıştır. II. Beyazıt'ın oğlu Şahin Şah'ın eşi Mükrim Hatun tarafından yaptırılan bu cami ve türbenin duvarları sultan IV. Murat tarafından onarım yapılmış ve minaresi, iç kısmı çinilerle süslenmiştir. Bu çinilerden bir kısmı İznik müzesinde bulunmakla birlikte, 'sır altı tekniği' nin önemli örneklerindedir. İznik çiniciliğinin son dönem örneklerinden olması itibariyle önem taşımaktadır. Yunan işgali sırasında yıkılan ve 1950 yıllarında yeniden inşa edilen cami günümüzde aslına uygun olarak onarılmış kullanıma açıktır.

Hacı Özbek Cami

Osmanlı Camilerinin arasında kitabesi en eski olan camilerdendir. Halk arasında hacı Özbek Cami, Çarşı Mescidi, Çukur Cami olarak da anılmaktadır. Selçuklu Dönemi'nin mimari özelliklerini yansıtan cami, tek kubbeli kare bir plan ile tek kubbeli cami tipinin klasik örneğidir. Cami kitabesi metninde şöyle yazmaktadır: 'Bu mübarek mescidi imar etti. Allah'ın rızasını halis ve temiz bir şekilde isteyerek. Hacı Özbek Bin Muhammed; tarihi, yedi yüz otuz dört senesindedir.' Bazı kaynaklarda Hacı Özbek'in varlıklı biri olduğundan ve onun tarafından yapıldığını belirtilir. Yine kitabeden anlaşıldığı üzere cami 1333-34 yılların da inşa edilmiştir.

Mahmut Çelebi Cami

Yenişehir Kapı istikametinde yol üzerinde bulunan cami, Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami) yakınlarında bulunmaktadır Hacı Özbek cami gibi tek kubbe ve kare plan şeklinde inşa edilen cami, son cemaat yerine sahiptir. 1442 yılında II. Murat'ın yeğeni Mevlevi Mahmut Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Mahmut çelebi cami, sıva üzerine kalem işi tekniği ile yazılmış duvar yazıları yönünden İznik'teki en zengin yapıdır.

Orhan Gazi İmaret Cami

İznik'te Yenişehir Kapı'nın dışında arazi içerisinde yıkılmış yalnızca mihrap kısmının ayakta kaldığı ve son cemaat sütunlarının çevreye dağıldığı yapı, İznik kuşatması sırasında Orhan Gazi tarafından yaptırılmıştır. 1325 tarihinde yapıldığı tahmin edilen cami 't' plan olarak tasarlanmıştır.

Şeyh Kudbeddin Cami Ve Türbesi

Caminin kitabesi günümüze kadar ulaşmamış olduğundan yapılış tarihi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Cami minaresinin yanında bulunan Şeyh Kudbeddin'e ait türbe nedeniyle de Şeyh Kudbeddin Cami olarak isimlendirilmiştir. İznik'in Yunan işgaline uğraması neticesinde cami ve türbe yıkılmış harap hale gelmiştir. Günümüzde ise cami ve türbesi yeniden imar edilmiş ve cami ibadete açıldığı gibi türbede ziyaret edilebilmektedir. Şeyh Kudbeddin-i İzniki Sultan Yıldırım Beyazıt ve I. Mehmet devrinde yaşamış iyi bir öğrenim görmüş, resmi bilimleri Mevlana Hasan Paşa'dan tahsil etmiş alim bir kişidir. Mutasavvuf ve ilim adamıdır. Dini bilimlerde özellikle fıkıh ve tasavvufta ihtisas yapmış, Hanefi Mezhebi temsilcileri arasındadır. Bilim, zeka ve doğruluğu ile isim yapmış, Molla Fenari'nin ders arkadaşı, Hacı Bayram-ı Veli'nin de ders hocası olduğu söylenir.

Yakup Çelebi Cami

Yakup çelebi adını taşıyan zaviye planlı caminin ve avlu içerisindeki makamın kitabesi bulunmamaktadır. Buna rağmen birtakım kaynaklardan yola çıkarak I. Murad'ın oğlu Yakup Çelebi tarafından on dördüncü yüzyılda inşa edildiği tahmin edilmektedir. Avluda bulunan türbes yapısı içerisinde bir mezar bulunmaktadır mezarın kime ait olduğu bilinmemekle beraber Yakup Çelebi'ye ait makam olabileceği tahmin edilmektedir. Günümüzde cami olarak kullanılan yapının önünde bir adet su kuyusu da bulunmaktadır. Sultan Murad2ın oğlu büyük olan oğlu Yakup Çelebi 1385 yılında karesi valisidir. Babası ile Karamanoğullarına karşı savaşmış I. Kosova Muharebesine katılmıştır. 1389 yılında babası şehit düşünce I. Beyazıt tarafından saltanat iddiasına kalkmasın diye otuz yaşındayken boğularak öldürülmüştür. Vefatı sonrasında cenazesi Bursa'ya getirilerek I. Murad Türbesi içerisine defnedilmiştir.

Yeşil Cami

Kentin doğusunda yer alan şaheser İznik Müzesi'nin Kuzeydoğusunda çevre düzenlemesi yapılmış geniş bir parkın içindedir. Tek kubbeli minareli camiler arasında en görkemlilerinden olup fevkalade bir eser olarak kabul edebilecek özellik ve inceliklere sahiptir. Yeşil Cami adını Osmanlı ve Selçuklu dönemi mimarisinin özelliklerini barındıran turkuaz, mavi, yeşil renkte çinilerle süslü minaresinden almıştır. Mermerden inşa edilmiş minare zikzak şeklinde süslü çinilerle işlenmiş, değerli el işçiliğine sahiptir. Minare günümüzde zarar görmemesi adına korumaya alınmıştır. Çandarlı Halil Hayrettin Paşa tarafından 1378-1392 yıllarında inşasına başlanan cami, paşanın ölümünden sonra oğlu Ali Paşa tarafından 1391-1392 yılında tamamlanmıştır. Kuzeyindeki revak kısmı köşelerde gönyeli ayaklar, ortada iki mermer sütun başlıkları önde üç, yanlarda ikişer sivri kemerle birbirine bağlanmıştır. Kapı boşluğunun üzerinde ki tek satırlık kitabede 'bu mescidin yapılmasını ulema ve vüzeranın meliki olan Hayreddin Paşa kabri nurlansın diye 780 senesinde emretmiştir.

Osmanlı mimarisinin ilk örneklerinden olan cami kare planlı tek kubbeli ve üç bölümdür.

Abdülvahab Sancaktari Türbesi

İznik'te en çok ziyaret edilen yerlerden biridir. Konumu itibariyle yüksekçe bir tepede bulunması şehrin kuşbakışı güzel görüntüsünü görmek için ideal bir ortam oluşturmaktadır. Türbede bulunan kişi hakkında çok fazla bilgi bulunmamasına karşın genel kanı olarak burada yatmakta olan zatın Arap Müslümanlar tarafından gerçekleştirilen İznik kuşatmalarında bulunduğu ve bu esnada yiğitçe çarpışırken yaralandığı ve başının kesildiği ama buna rağmen elindeki sancağı bırakmayıp; bir elinde sancak bir koltuğunun altında kendi başı ile şuan bulunduğu tepeye çıktığı ve burada ruhunu Rahman'a teslim ettiği anlatılır. Bu sebeptendir ki halk arasında Abdülvahab Tepesi, Bayraklı Dede diye anılmaktadır.

Afyon Dede Türbesi

İznik'in doğusunda lefke kapı yakınlarındaki Afyon dede Türbesi Osmanlı Devleti'ndeki Ahi Teşkilatının İznik'teki temsilcilerine ait bir türbedir. Osmanlı sanat teşkilatına hakim olan Ahilik'i temsil eden yatrın kitabesi yoktur. Günümüzde çocuk parkı içinde bulunmaktadır.

Alaeddin-i Mısri Türbesi

Alaeddin-i Mısri ilk Osmanlı müderrislerinden olup Süleyman Paşa tarafından İznik'te görevlendirilmiştir. Süleyman Paşa Medresesinde ilk ders veren hocalardandır. Bu türbe onun namına yapılmıştır. Öğrencileri arasında Molla Şemseddin Fenari'de bulunmaktadır. Mısri eğitimini İran'da almış 1397 yılında vefat etmiştir.

Kırgızlar Türbesi

İznik şehrinin Yenişehir kapısı dışında yer almaktadır. Türbe kitabesi bulunmadığı için türbe yapısı ve içeride bulunan mezarlar hakkında çok fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte türbenin önünde bulunan günümüz bilgilendirme panosunda İznik'in fethi sırasında yardımcıları dokunan Kırgızlar adına Orhan Gazi'nin yaptırdığı aktarılmaktadır.

Sarı Saltuk Türbesi

Dört ayak üzerine tek kubbeli olarak inşa edilmiş bir yapıdır. Yapı mimarisinde kesme taş ve tuğla kullanılmış, etrafı ise açık bırakılmıştır. Türbe içerisinde bir adet mezar bulunmaktadır. Türbe, hayatı hakkında bazı bilgilere ve efsanelere dayandırılan Sarı Saltuk'a ait olduğu kabul edilir. Sarı Saltuk, Saltukname'de bahsi geçen Anadolu'nun ve Rumeli'nin fetih sırasında önemli roller üstlenen ve halkın anonim efsanelerinde kahramanlaştırdığı bir evliyadır. Saltukname Destanı onu kerametlerini ve savaşlarını konu edinmektedir.

Huysuzlar Türbesi

Şehir merkezine yakın bir konumda Atatürk Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Türbe hakkında net bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte türbe hakkında anlatılanlara göre, halk arasında Osmanlı Dönemi'nde İznik'te ki çocuk sağlığı üzerinde çalışan, çocukların terbiyesi ve psikolojisi üzerinde çalışan, araştırmalar yapan, bu konuda

başarılı uygulamalar gerçekleştiren ve gerek İznik'ten gerekse çevresinden rahatsız olan, huysuzluk yapan çocukları değişik yöntemlerle tedavi eden devrinin çocuk doktoru sayılan şahsın ölümünden sonra buraya gömüldüğü anlatılmaktadır.

Davud-i Kayseri Türbesi ve Tarihi Çınar Ağacı

Orhan Gazi'nin İznik'i fethinden sonra inşa edilen ilk medresede hoca olarak göreve başlamış olan önemli bir alim ve gönül insanıdır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Xv. Yüzyılda müderrislik yapan Davud-i Kayseri İznik'teki Orhaniye Medresesinde çok sayıda alim yetiştirmiştir. Kayseri'de doğduğu için Kayseri denilmiştir. Vefatı sonrası yaşamış olduğu İznik'e defnedilmiştir. Türbe ile aynı alan üzerinde bulunan tarihi çınar ağacı altı asıra yakın bir süredir burada bulunmaktadır. Bu yönüyle uzun yıllar yaşayan çınar ağaçlarına en güzel örneklerden bir tanesidir. Çınar ağacının önünde Eşref Rumi Hazretlerine şahitlik eden çınar ağacı başlığıyla yazılmış bir yazı bulunmaktadır. Ağacın Eşref Rumi'ye bir davda şahitlik ettiği vurgulanmıştır.

Çandarlı Halil Paşa Türbesi

Türbede gömülü bulunan Çandarlı Halil Paşa olarak bilinen kişi Fatih Sultan Mehmet'in Vezir'i azamlarındandır. II. Murat döneminde de görev yapmış olan önemli bir devlet adamıdır. Ancak İstanbul kuşatmasının bir takım olumsuz sebeplere neden olacağını belirttiği için kuşatmadan sonra idam edilmiştir. Halil Paşa'nın cesedi İznik'e getirildi ve oğlu Yusuf'un bulunduğu türbeye defnedildi. Mezarları 1922 Yunan Askerleri tarafından dağıtılmıştır.

Çandarlı Halil Hayrettin Paşa ve Ali Paşa Türbeleri

Çandarlı aile ve aile efradı Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında başlamak üzere uzun yıllar Osmanlı Devleti'ne hizmet etmiş olan önemli bir Türk ailesi olarak kayıtlardaki yerini almıştır. Türbe içerisinde bulunan Çandarlı Halil Hayrettin Paşa ve Ali Paşa mezar taşları son derece güzel bir işçilik ile yapılmış, döneminin en güzel sanat eserlerindedir. Sırasıyla Bilecik, İznik, Bursa kadılığına getirilmiş ve devlet adına önemli görevler yapmıştır. Osmanlı devletinin ilk düzenli ordusu kabul edilen "yay ve müselleme" adı verilen piyade ve süvari birliğini kurdu muştur. 1362 yılında kazasker tayin edilmiştir. Ayrıca I. Murad ve Beyazıt zamanında pek çok savaşa katılmıştır.

Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi

Şehrin doğusunda, Lefke kapıya giderken yolun solunda Çandarlı İbrahim Paşa türbesi bulunur. Mimari bakımdan önemsizdir. Türbede kızları ve oğulları ile birlikte toplam beş sanduka bulunmaktadır. İbrahim Paşa'nın sandukasının ayak ucunda bulunan taşın dış yüzeyinde 1429 yılında öldüğü belirtilmektedir. Aynı zamanda "halkın eşrafının başı vezirlerin dayanağı, memleketin sulha kavuşturucusu, tehlikeleri bertaraf eden Hayreddin Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa(ikisinin de ahirette toprakları güzel koksun) intikal etmiştir." yazmaktadır.

Eşref Baba Türbesi

Türbe, İznik'in batı istikametinde, şehir mezarlığının az ilerisinde Eşrefoğlu Abdullah Rumi'nin babası Eşref Baba'ya aittir. Türbenin kitabesinde "Seyyid Ahmed Eşref bin Muhammed Mısıri" yazılıdır. Bu kitabe ve kabir mermer kaplıdır. Kare planlı

türbede güney kısmının iç bölümünde ufak bir mescid, güney doğu kısmında abdesthane yer almaktadır.

Musa Baba Türbesi

Dikdörtgen planlı olup çevre duvarları ile sınırlanan yatır kitabesizdir. İçinde muhafaza edilen “el-Merhum Muhammed bin Hamza” kitabeli mezar taşı, muhtemelen başka bir yerden buraya taşınmıştır. Bu türbe İznik’te yaşamış büyük alimlerden Musa Baba (Ebu’l-Fazl Musa İzniki)’nındır. 9. Asrın en büyük mütercimlerinden olan Musa Baba’nın en önemli eseri Uyarıları Uyandırıcı’dır.

I.Murat Hamamı

Orhan Gazi’nin oğlu olan 3. Osmanlı Padişahı I. Murat’ın adını taşıyan hamamın tam olarak kim tarafından ve ne zaman yapıldığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bunun en büyük nedeni ise hamam kitabesinin bulunmamasıdır. Yeşil Cami yakınlarında olduğu söylenen asıl I. Murat Hamamı ise günümüze ulaşmamıştır. Erkekler ve kadınlar için bulunan kısımları ile çifte hamam özelliği göstermektedir. Bu yapıya İzniklilerce Büyük Hamam, Eski Hamam, Meydan Hamam, Sultan Hamamı isimleri verilmiştir. Yapının XV. Dönem eserlerinden olduğu inşa özelliklerinden anlaşılmaktadır. 2006-07 yıllarında tadilat çalışması ile yaklaşık 5 metre kazılan ve etrafını saran kerpiç ev ve topraklardan temizlenip canlandırma çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalar sırasında Roma dönemine ait sütunlu eski Roma yolu gün yüzüne çıkarılmıştır. Hamamın kuzey kısmında bir su kuyusu bulunmakta bu kuyunun İznik Gölü su seviyesini ölçmek ve jeofizik işlemlerinde kullanıldığı rivayet edilmektedir.

II.Murat Hamamı

Günümüzde halen işlevini sürdürmekte olan hamam II.Murat Hamamının yanında Hacı Hamza Hamamı, Belediye Hamamı olarak bilinmektedir. Çifte hamam üslubuyla yapılmıştır. Erkekler bölümü günümüzde aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Kadınlar bölümü ise günümüzde çini atölyesine ev sahipliği yapmaktadır. Caminin kitabesinin bulunmamasından dolayı tam olarak inşa tarihi bilinmemektedir.

İsmail Bey Hamamı

İznik’in kuzeyinde İstanbul kapıya yakın bir yerde bulunan bu hamam halk arasında Mescid Hamamı ve Selçuk Hamamı olarak bilinmektedir. Hamamın kitabesinin günümüze ulaşmaması nedeniyle kim tarafında ne zaman yaptırıldığı konusunda bir bilgi mevcut değildir. Bunun la birlikte 14. Ve 17. Yüzyıllar arasında yapıldığı anlaşılmaktadır. Çandarlı İbrahim Paşa sarayının devamı olabileceğine dair fikirler vardır.

Süleyman Paşa Medresesi

Orhan Gazi’nin oğlu Süleyman Paşa tarafından İznik’te yaptırılmıştır. Osmanlı’nın ilk medresesidir. İznik’te yapılmış olan birden fazla medreseden söz edilmektedir. Bu medreselerden günümüze kadar ulaşan ve halen görülebilen medrese Süleyman Paşa Medresesidir. Medrese plan itibarıyla “U” şeklinde imar edilmiştir. Giriş kısmındaki açık alanı çevreleyen 14 oda mevcuttur. Bu odaların 13 tanesi öğrenci odasıdır bir tane büyük odası ise ders odasıdır. Medrese günümüzde halen ayakta durmaktadır. Günümüzde bu odalar çini atölye ve dükkanları olarak kullanılmaktadır.

Süleyman Paşa, Osmanlı tarihini de Rumeli Fatihi olarak bilinmekte olup geleneğe göre Gelibolu yarımadasına çıkararak fetih hareketini başlatan ilk şehzadedir. Süleyman Paşa'nın ölümü Osmanlı kaynaklarında Bolayır ve Seyitgazi arasında avlanırken atının ayağı bir çukura takılması nedeniyle düşmesi sonucu olarak gösterilir. Ölüm tarihi 1357 ve 1359 olarak verilir. Bunun dışındaki kaynaklarda farklı rivayetlerde bulunur.

Nilüfer Hatun İmaretı

Günümüzde İznik Müzesi olarak kullanılan ve 1388 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Sultan I.Murat tarafından annesi Nilüfer Hatuna yaptırılmış olan bir imarettir. Yapı ters "T" olarak bilinen bir tarzda inşa edilmiştir. İnşa edildiği dönem itibariyle Osmanlı mimarisi içinde yer alan en güzel yapılar arasında bulunmaktadır. Doğuda beş kemerli giriş revakıyla, arka arkaya yerleştirilerek inşa edilmiş iki büyük mekan ve bu mekanlardan ilkinde bitişik, birer kapıyla bağlantısı sağlanmış kuzey ve güneyde bulunan iki yan kanattan oluşmaktadır. Yapının inşasında bir sıra taş ve üç sıra tuğla kullanılmıştır. Yapı Osmanlı döneminde aş evi olarak kullanılmıştır. Zaman içerisinde hasarlara uğramış olan imaret, yapılan tadilatlardan sonra İznik Müzesi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

Çini Fırımları

Osmanlı Dönemi'nde bir çini merkezi haline gelmiş olan İznik'in çini üretim merkezi olarak kabul edilebilecek bir alanıdır. Alan içerisinde çini fırınları görülebilmektedir. Çini fırınlarında duvar çinilerinden başka, seramik, dinsel yapılar için yağ kandilleri, çerağlar ve askı kürleri yanında, ev eşyası olarak tabaklar, kaseler, sofrta takımları, ibrik ve sürahiler kazı çalışmaları boyunca bulunmuştur. İznik çinisi tarih boyunca cami, han, hamam, medrese ve türbelerde kullanılan ve hediyelik eşya olarak verilen en nadide eserlerden oluşur.

İnikli evleri

İlçe merkezine 7 km uzaklıkta bulunan 87 haneli İnikli köyünde ahşap ve eski evler bulunmaktadır. Bu evler genellikle iki katlı olup balkon süsleri, köşe oymaları, kapı tokmakları, ahşap kapıları, mimarisi bakımından kültürel değer taşımaktadırlar. 1995 yılı Ocak ayında koruma altına alınan İnikli evleri bakımsızlık ve ilgisizlikten çürüme tehlikesi altındadır.

Anıtsal Ağaçlar

İznik anıtsal ağaçlar bakımından çok zengin bir kasabadır. Özellikle Kılıçarslan caddesi üzerinde iki taraflı bulunan anıt çınar ağaçları şehre farklı fiziki bir atmosfer katmaktadır. İznik'in tarihi dokusuna oksijen katan çınar ağaçları zamana direnmekte, aralarından bazıları fırtına nedeniyle yıkılmıştır. Anıt olarak başlıca Topkapı Çınarı, Alaeddin-i Mısri Türbesi'nin doğu kısmında bulunan selvi ağacı, Elbeyli yolu üzerindeki yaklaşık 500 yıllık Hespekli çınarı ve birçoğu İznik'te bulunmaktadır.

İznik Çinisi

Fırçanın suyla, suyun boyayla ve boyanın ateşle buluştuğu, geçmişte ve günümüzde tüm dünya saraylarını süsleyen "Ateşte Açan Çiçekler" olarak adlandırılan İznik Çinisi ne kadar tarif edilirse edilsin ve ne kadar anlatılırsa anlatılsın muhakkak eksik bir özelliği kalır. M.Ö. 3000 yılının ilk yarısında mimari ile tanışan çiniler, 13.

Yy'da Selçuklu mimarisinin doruğa ulaştığı döneme gelişmiştir. 17. Yüzyılda İznik'e gelen gezgin Evliya Çelebi, 300'den fazla çini fırınının bulunduğundan söz eder. Öyle ki Evliya Çelebi seyahat namesine şu notu düşer: "Burada insanı hayretler içerisinde bırakan çok renkli nakışlı öyle çiniler işlenir ki, tarifinden dil acizdir." Çini: çok renkli olması, geniş yüzey alanlarını kapsaması ve kalıcılığı ile Türk süsleme sanatının en önemli unsuru ve malzemesi olmuştur. Mescid-i Nebevi duvarlarının çinilerle ilk tanışması Kanuni Sultan Süleyman Han dönemine rastlar. Cihan Padişahı; Alemler Sultanının Mescidine Şam işi denilen çini panoları göndermiştir. Sultan I.Ahmet Han devrinde ise Peygamber Mescidinin her yeri nefis İznik çinileriyle kaplanır. Öyle ki görenlerin adeta gözü kamaşır, gönüller hayrette kalıp kendinden geçer. Beyazın parlak, mavisinin canlı olduğu bu panolar, çini sanatının zirvesi, sayılan 17. Yüzyıla tarihidir. Renkleri ve şekilleri farklı yüzlerce çini, mekanın atmosferini değiştirir. Sultan II.Mahmut Han döneminde ihtiyaç hasıl olmasıyla yeni çini ve panolar gönderilir Peygamber Mescidine. Sultan II. Abdülhamit Han bu kutlu mabede çini gönderen son padişahdır. Sultan Ahmet Han dönemi çinilerinin benzerleridir son gönderilenler. Zira gelmiş geçmiş en ihtişamlı çiniler Sultan Ahmet Han dönemi çinileridir.

Karahanlılar döneminde başlayan Türk çinicilik sanatı, bin senelik bir kökene sahip olduğu gerçeğini ispatlamaktadır. Dönem ve devletler değişip zaman ilerledikçe belli bir düşünüş ve çıkış yaşayan çinicilik, Selçuklular döneminde mimaride kullanılmış, Selçukluların dağılmasından sonra beyliklerde devam ettirilmiş, Osmanlı döneminde ise doruk noktasını yakalamıştır. Beylikler dönemine ait önemli eserler İstanbul'da Çinili Köşk Müzesi'nde ve Berlin Devlet Müzesinde bulunmaktadır. İlk Osmanlı Dönemi adlandırılan döneme ait çiniler, İznik Yeşil Cami minaresinde (1390), Bursa Yeşil Cami ve Türbesinde (1421), Bursa Muradiye Camisinde (1426), Edirne Muradiye Camisinde (1433), İstanbul Mahmut Paşa Türbesinde (1463), Çinili Köşkte (1472), ve Edirne'de Şah Melik Paşa Camilerinde görülmektedir.

Osmanlı döneminde geçiş aşamaları yaşayan çinicilik, Fatih dönemi Nakkaşbaşı olan baba nakkaşın çini seramiğine katkısı büyük olmuştur. Yavuz Sultan Selim döneminde devletin diğer bölgelerinden İstanbul'a getirilen sanatçılar da çiniciliğe katkıda bulunmuştur. İstanbul'da Yavuz Sultan Selim Cami ve Türbesi (1522), Şehzadeler Türbesi(1525), Haseki Medresesi(1539), Şehzade Mehmet Türbesi(1543), Topkapı'da Kara Ahmet Paşa Cami(1551), gibi mimari eserler kullanılan çiniler bu dönemin eserleridir. Bu dönemde gerek kalite gerekse desen üretiminde değişime ve gelişmeler olmuştur. Türkler, mozaik ve kuru kenar tekniklerini terk etmiş, sır altı boya ve sır tekniğini geliştirmişlerdir. "Klasik devir" denilen bu dönem, Silivrikapı'daki İbrahim Paşa Caminin (1551) yapımı ile başlar. Bu gelişmenin bir diğer önemli nedeni de Mimar Sinan dönemi olması ve onun yaptığı pek çok yapıda çiniye büyük bir önem vermesidir. Nitekim o dönemin önemli özelliklerini sıralamak gerekirse Süleymaniye (1560), Sultanahmet Cami ve Kanuni'nin eşi Hürrem Sultan'ın türbeleri dönemin en seçme çinileriyle süslenmiş anıtsal yapılarıdır.

Bazilika

Bursa Büyükşehir Belediyesi hava tarama işlemleri sırasında tesadüfen İznik gölü içerisinde bulunan Bazilika, Ameri Arkeoloji Enstitüsü'nün 2014 yılı en önemli 10 keşfi sıralamasında kendine yer bulmuştur. İznik gölü doğu kısmında kıyının 20 metre açığı, 2 metre derinlikte bulunan bu eserin Hristiyanlığın erken dönemleri izleri

taşıdığı, Aziz Neophytos'un adına inşa edildiği tespit edilmiştir. Bazilikanın tarihi 4. Yüzyıla uzanmaktadır. Hristiyanlık dininin yasak olduğu dönemde Romalı asker tarafından öldürülen Aziz Neophytos adına öldürüldüğü yerde yaptırılmıştır. Bazilika içinde bulunan mezarı 740 yılında ki büyük depremle birlikte İznik içinde ki Komesis Kilisesine taşındı. İznik'teki bu keşif dünyada büyük yankı buldu. Su içerisindeki bazilikanın ayağa kaldırılması durumunda mozaik kaplamalı zemin döşemesi dahil tüm birimleri su altında görebilme imkanına ulaşabiliriz. Bu kilise günümüzde 1. Derece Arkeolojik sit alanı olarak ilan edilip tescili yapılmıştır.

İznik Zeytini

İnsanlık tarihi kadar eskiye dayanan ve Akdeniz'de kurulan tüm medeniyetlerin bir parçası olan zeytin ağacı Akdeniz'den tüm dünyaya yayılan 1300 yıllık bir bitkidir. Uzun ve zahmetli yetiştirilmesinin yanında ömrü 500-1000 yıllar arasında değişmektedir. İnsanlığın 800 yıllık mutfak kültüründeki vazgeçilmez önemini koruyan Zeytin İznik'te oldukça bol yetişmektedir. Anavatanı Türkiye olan zeytin üretiminde İznik, Marmara Bölgesinin en büyük üretim merkezidir. İznik Zeytini sofralık olarak da yetiştirilir. Binlerce yıllık şifa ve lezzet kaynağı zeytin, kutsal kitaplarda dahi övülmüştür. Marmara Bölgesi'nin en zengin zeytin bahçeleri İznik'te sıralanıyor. İznik'te sofralık zeytin ve zeytinyağının en saf hali geleneksel yöntemlerle İznik'te üretiliyor.

Sansarak Kanyonu

İznik'te en güzel kanyonların başında gelmektedir. Hafta sonunu doğayla baş başa geçirmek isteyenler için önemli bir uğrak noktası haline gelmiştir. Orta kolaylıkta ve zor parkurlarıyla yeşillik içerisinde, kayalı yollarıyla, suyun serinliğiyle, patikalarıyla, yoğun bitki örtüsüyle Sansarak kanyonu; farklı bir gün geçirmek isteyenler için bir odak noktası olmuştur. Kanyon İznik Gölü'nü besleyen Kara Dere'nin içindedir. Kanyon yaklaşık 8 km uzunluğunda olup pınarları ve piknik alanları kanyon çevresinde bulunmaktadır.

Tacir Kanyonu

Tacir kanyonu İznik merkeze 17 km uzaklıkta. Kanyon uzunluğu 12 km içerisinde 2 m ile 40 m arasında değişen 268 adet büyüklü küçüklü şelale ve 63 adet gölet bulunuyor. Tacir kanyonu muhteşem doğasıyla hafta sonu kamp veya kanyon gezisi yapmak isteyenlerin uğrak noktaları arasında yer alıyor. Kanyon muhteşem doğası, zorlu parkurlarıyla maceraperestler için bir varış noktası.

İznik Ultra Maratonu

130, 80, 42 ve 10 kilometrelik etaplarıyla Türkiye'nin en büyük uluslararası ultra maraton unvanını taşıyan İznik Ultra farklı ülkelerden çok sayıda başarılı sporcular katılıyor. 3 gün süren yarışların son günü yoğun katılımın olduğu halk günü koşusu yapılmaktadır.

İznik Kurtuluş Günü Etkinlikleri

İznik, Osmanlı Devleti hükümdarı Osmangazi'nin oğlu Orhangazi tarafından 1 Mart 1331 yılında fethedilmiştir. İznik'in fethi Osmanlı Devleti'ni bir beylik olmaktan çıkartarak Anadolu'nun müstakbel hükümdarı olarak anılmaya başlanmasına vesile olmuştur. İznik'in fethi Bizans'ı fazlasıyla ürkütmüştür. Zira

Bizans, İznik'te yalnızca toprak ve nüfuz kaybetmemiş, Bizanslı köylülerin hüsnü kabul ile topyekûn Orhan Gazi'ye biat etmesine ve Müslüman olmaya başlamalarına tanıklık etmiştir. Orhan Gazi'nin adaleti ve Osmanlı Devleti'nin gayrimüslim politikası kuşattığı her hisarın kolaylıkla teslim olmasına yol açar hale gelmiştir.

İznik Triatlon Yarışları

Türkiye'nin beşinci büyük gölü olan İznik Gölü'nde Türkiye Triatlon Federasyonu tarafından düzenlenen ve Türkiye Şampiyonasının bir ayağı olan Triatlon yarışları, İznik Belediyesi ve Türkiye Triatlon Federasyonu'nun ortaklaşa çalışması ile gerçekleştirilmektedir. İznik'in tanıtımı için büyük öneme sahip olan bu faaliyet oldukça disiplin gerektiren bir spor dalıdır. Sporcular koşunun yanında, bisiklet ve yüzme ile oldukça kondisyon gerektiren zorlu bir yarışma geçiriyorlar.

Uluslararası İznik Festivali

Doğası, tarihi, kültürel değerleri, dini ve tarihi yönden tarihe yön veren anlara şahitlik etmiş yapıların varlığıyla oldukça önemli bir turizm potansiyeline sahip İznik'in uluslararası alanda tanıtılması önemlidir. Festival süresince ülkelerden gelen misafirlerin halk oyunları topluluklarının gerçekleştirdiği gösterilerle, herkese açık olan konserler çeşitli faaliyetlerin yanında, fotoğraf ve resim sergileri, şiir dinletileri, el sanatları faaliyetleri düzenlenmektedir.

Kaynak;

Netaj Net Ajans, (2015). Medeniyetler Şehri İznik, T.C. İznik Belediye Başkanlığı.

Nixajans, (2016). Milattan Önce Milattan Sonra İznik, T.C. İznik Belediye Başkanlığı.

Özgören, İ. (2011). Dört Kapı Dört Medeniyet İznik, Bursa İl Özel İdaresi.

EK 2 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI SÖZLEŞMESİ (*)

Paris, 17 Ekim 2003 MISC/2003/CLT/CH/14

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi

Aşağıda kısaca UNESCO olarak anılacak olan, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatının Paris'te Yirmidokuz Eylül-Onyeddi Ekim İkibinüç tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı,

İnsan hakları alanında mevcut uluslararası belgelere, özellikle 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine, 1966

Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine, 1966 Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası

Sözleşmesine atıfta bulunarak,

1989 UNESCO Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararında, 2001 UNESCO Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesinde ve Kültür Bakanları Üçüncü Yuvarlak Masa Toplantısında kabul olunan 2002 İstanbul Bildirgesinde vurgulandığı gibi, somut olmayan kültürel mirasın, kültürel çeşitliliğin potası ve sürdürülebilir kalkınmanın güvencesi olarak önemini göz önünde tutarak, Somut olmayan kültürel miras ile somut kültürel ve doğal miras arasındaki köklü karşılıklı bağıllığı göz önünde bulundurarak, Küreselleşme ve sosyal değişim süreçlerinin, topluluklar arasında diyalogu yenileme koşullarını oluşturmakla birlikte, hoşgörüsüzlük olgusunun yaptığı gibi, özellikle korumaya yönelik kaynakların yetersizliğinden dolayı, somut olmayan kültürel mirasla ilgili bozulma, yok olma veya yıkılma gibi ciddi tehditleri arttırdığını kabul ederek, İnsanlığın somut olmayan kültürel mirasının korunması konusunda evrensel istenç ile bir ortak kaygının varlığının farkında olarak, Toplulukların, özellikle yerli toplulukların, grupların ve bazı durumlarda bireylerin somut olmayan kültürel mirasın üretimi, korunması, bakımı ve yeniden yaratılması konusunda önemli rol oynadıklarını, böylece kültürel çeşitliliği ve insan yaratıcılığını zenginleştirdiklerini kabul ederek, UNESCO'nun, başta 1972 tarihli Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesi olmak üzere kültürel mirasın korunması konusunda norm oluşturucu belgeler hazırlama yolundaki çalışmalarının geniş etkileri bulunduğunu not ederek, Somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda henüz, bağlayıcılığı olan hiçbir çok taraflı metin bulunmadığını ayrıca not ederek, Kültür ve doğa mirasıyla ilgili mevcut uluslararası anlaşmaların, tavsiyelerin ve kararların, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin yeni hükümlerle etkili bir şekilde zenginleştirilmesi ve tamamlanması gerektiğini düşünerek, Somut olmayan kültürel mirasın önemi ve korunması konusunda, özellikle yeni kuşakların daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini göz önünde bulundurarak, Uluslararası topluluğun, Sözleşmeye Taraf Devletlerle birlikte işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ruhu içinde bu mirasın korunmasına katkıda bulunması gerektiğini göz önünde bulundurarak,

UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasla ilgili programlarını, özellikle İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirasının Başyapıtları Bildirgesini hatırlayarak, Somut olmayan kültürel mirasın, insanları birbirlerine yakınlaştırmaya ve onlar arasında değiş tokuşu ve anlayışı sağlayıcı, paha biçilmez rolünü göz önünde bulundurarak, 2003 Ekim'inin on yedinci gününde işbu Sözleşmeyi kabul etmiştir.

I. Genel Hükümler

Madde 1: Sözleşmenin Amaçları

İşbu Sözleşmenin amaçları şunlardır:

- a) somut olmayan kültürel mirası korumak;
- b) ilgili toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek;
- c) somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerliliği sağlamak;
- d) uluslararası iş birliği ve yardımlaşmayı sağlamak.

Madde 2: Tanımlar

Bu Sözleşmenin amaçları bağlamında,

1. "Somut olmayan kültürel miras" toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar- anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur. İşbu Sözleşme bağlamında, sadece, uluslararası insan hakları belgeleri esaslarına uyan ve toplulukların, grupların ve bireylerin karşılıklı saygı gereklerine ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olan somut olmayan kültürel miras göz önünde tutulacaktır.

2. Yukarıda 1. fıkrada tanımlanan "somut olmayan kültürel miras", özellikle aşağıdaki alanlarda belirir:

- a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- b) Gösteri sanatları;
- c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler;
- d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- e) El sanatları geleneği

3. “Koruma” terimi, somut olmayan kültürel mirasın yaşayabilirliğini güvence altına alma anlamına gelir; buna kimlik saptaması, belgeleme, araştırma, muhafaza, koruma, geliştirme, güçlendirme ve özellikle okul içi ya da okul dışı eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarma olduğu kadar, bu kültürel mirasın değişik yanlarının canlandırılması dahildir.

4. “Taraf Devletler” Sözleşmeyle bağlı olan ve Sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Devletlerdir.

5. Sözleşme 33. maddede gönderme yapılan ve işbu Sözleşmeye o maddede belirtilen koşullara uygun biçimde Taraf olan topraklara aynen uygulanır. Bu bağlamda “Taraf Devletler” terimi mezkur topraklara da atıfta bulunmaktadır.

Madde 3: Başka Uluslar Arası Belgelerle İlişki

Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü,

a) 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına ilişkin Sözleşme gereğince dünya mirasına dahil oldukları ilan olunan ve somut olmayan bir kültürel miras biriminin doğrudan bağlı bulunduğu malların statüsünü değiştirecek veya koruma düzeyini azaltacak biçimde ; ya da

b) Taraf Devletlerin telif haklarına veya ekolojik ve biyolojik kaynaklarının kullanımına ilişkin uluslararası belgelerden doğan haklarını ve yükümlülüklerini etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

II. Sözleşmenin Organları

Madde 4: Taraf Devletler Genel Kurulu

1. İşbu Sözleşme ile bir Taraf Devletler Genel Kurulu oluşturulmuştur; buna aşağıda “Genel Kurul” denilecektir. Genel Kurul, işbu Sözleşmenin egemen organıdır.

2. Genel Kurul, iki yılda bir olağan olarak toplanır. Genel Kurulun karar alması veya Hükümetler arası Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Komitesinin veya Taraf Devletlerin üçte birinin çağrısı üzerine olağanüstü toplantı yapılabilir.

3. Genel Kurul, kendi İç Tüzüğünü kabul eder.

Madde 5: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hükümetlerarası Komitesi

1. UNESCO nezdinde bir somut olmayan kültürel mirasın korunması hükümetler arası Komitesi kurulmuştur; buna aşağıda “Komite” denilecektir. Komite, bu Sözleşme 34. madde uyarınca yürürlüğe girdikten sonra, Taraf Devletler Genel Kurulunca seçilecek 18 Taraf Devletin temsilcilerinden kurulu olacaktır

2. Sözleşmeye Taraf Devlet sayısı 50 olunca Komite üye sayısı 24’e yükseltilecektir.

Madde 6: Komite Üyelerinin Seçimi ve Görev Süreleri

1. Komite üyesi Devletlerin seçimi hakça coğrafi dağılım ve dönüşüm ilkelerine göre yapılır.
2. Komiteye üye Devletler, 4 yıllık bir görev süresi için, Genel Kurul olarak toplanacak Sözleşmeye Taraf Devletler tarafından seçilir.
3. Bununla birlikte, birinci seçim döneminde seçilen Komite üyesi Devletlerin yarısının görev süresi iki yıl ile sınırlıdır. Bu Devletler birinci seçimde kurayla belirlenir.
4. Komiteye üye Devletlerin yarısı, her iki yılda bir Genel Kurul tarafından yenilenir.
5. Genel Kurul, boş üyelikleri doldurmak için gerekli sayıda Devleti üyeliğe seçer.
6. Komite üyesi bir Devlet, art arda iki görev süresi için seçilemez.

7. Komitesi üyesi Devletler, kendilerini temsil etmek için, somut olmayan kültürel mirasın çeşitli alanlarında nitelikli kişileri seçerler.

Madde 7: Komitenin Görevleri

İşbu Sözleşme tarafından verilmiş başka yetkilere zarar vermemek koşuluyla Komitenin görevleri şunlardır:

- a) Sözleşmenin amaçlarını desteklemek, bu amaçların uygulamaya geçirilmesini özendirmek ve izlemek;
- b) İyi örnek uygulamalar konusunda rehberlik etmek ve somut olmayan kültürel mirasın korunması önlemleri konusunda tavsiyelerde bulunmak;
- c) 25. Maddeye uygun olarak Fon kaynaklarının kullanımı konusunda bir taslak hazırlamak ve Genel Kurulun onayına sunmak;
- d) 25. Maddeye uygun olarak kaynaklarını arttırma yollarını aramak ve bu amaçla gerekli önlemleri almak;
- e) Sözleşmenin hayata geçirilmesi için uygulama yönergeleri hazırlamak ve bunları Genel Kurul'un onayına sunmak;
- f) 29. Maddeye uygun olarak Taraf Devletler tarafından sunulan raporları incelemek ve Genel Kurul için bunları özetlemek;
- g) Taraf Devletlerin sunduğu talepleri incelemek ve Komite tarafından saptanarak Genel Kurul tarafından onaylanacak ölçütlere göre:
 - i) 16, 17 ve 18. maddelerde kayıtlı listeye yazım ve teklifler hakkında karar vermek;
 - ii) 22. madde uyarınca uluslararası yardım tahsisi konusunda karar vermek.

Madde 8: Komitenin Çalışma Yöntemleri

1. Komite, Genel Kurula karşı sorumludur. Bütün uygulamaları ve kararları hakkında Genel Kurula rapor verir.
2. Komite, kendi iç tüzüğünü üyelerinin üçte iki çoğunluğu ile belirler.
3. Komite, görevlerini yerine getirmek için geçici süre ile uygun gördüğü göreve özel danışma organlarını kurabilir.
4. Komite, belirli konularda danışmak amacıyla, toplantılarına somut olmayan kültürel mirasın çeşitli alanlarında yetkili olan herhangi bir özel ya da resmi kuruluşu veya özel kişiyi davet edebilir.

Madde 9: Danışsal Örgütlerin Akreditasyonu

1. Komite, somut olmayan kültürel miras alanında yetkileri kabul edilmiş olan hükümet dışı kuruluşların Komiteye akredite edilmesini Genel Kurul'a önerir. Bu örgütlerin danışsal görevleri bulunacaktır.
2. Komite, aynı zamanda bu akreditasyona ilişkin ölçüt ve usulleri de Genel Kurul'a önerir.

Madde 10: Sekreteryaya

1. UNESCO Sekreteryası Komiteye destek sağlayacaktır.
2. Sekreteryaya, Komite ve Genel Kurul'un belgelerini ve Komite toplantılarının gündem taslağını hazırlar, alınan kararların yürürlüğe koyulmasını sağlar.

III. Ulusal Düzeyde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması

Madde 11: Taraf Devletlerin Rolü

Her Taraf Devlet,

- a. Kendi toprağı üzerinde bulunan somut olmayan kültürel mirasın korunmasını güvence altına almak için gerekli önlemleri alacaktır;
- b. 2. maddenin 3. fıkrasında belirtilen koruma önlemleri arasından, kendi toprağı üzerinde bulunan somut olmayan kültürel mirasın çeşitli öğelerini grupların, toplulukların ve ilgili Hükümet dışı kuruluşların katılımıyla, belirleyecek ve tanımlayacaktır.

Madde 12: Envanterler

1. Her Taraf Devlet, korumak için tesbit amacıyla kendi toprağı üzerindeki somut olmayan kültürel mirasın bir veya daha fazla envanterini, kendi durumuna uygun olacak biçimde hazırlar. Bu envanterler düzenli olarak güncelleştirilir.
2. Her Taraf Devlet 29. Madde gereğince devresel raporunu Komite'ye sunduğunda, bu envanterlerle ilgili bilgileri de verir.

Madde 13: Diğer Koruma Önlemleri

Her Taraf Devlet kendi toprağı üzerindeki somut olmayan kültürel mirasın korunmasını, gelişmesini ve değer kazanmasını güvence altına almak amacıyla aşağıdaki hususları gerçekleştirmeğe gayret eder :

a) Toplum içinde somut olmayan kültürel mirasın işlevinin değer kazanması yönünde bir genel politika benimsemek ve planlama programlarına bu mirasın korunmasını dahil etmek;

b) kendi toprağı üzerindeki somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda bir veya daha fazla yetkili kurum belirlemek ya da kurmak;

c) özellikle tehlike altındaki somut olmayan kültürel miras konusunda, somut olmayan kültürel mirasın etkili bir şekilde korunması için bilimsel, teknik ve sanatsal incelemeleri ve araştırmaya ilişkin yöntembilimini özendirmek;

d) Aşağıdaki hususları amaçlayan uygun yasal, teknik, idari ve mali önlemler almak:

(i) Somut olmayan mirasın eğitimi ve idaresi ile ilgili kurumların oluşturulmasını özendirmek ve bu mirasın sunum ve anlatımına ayrılmış yerlerde geleceğe iletilmesini sağlamak;

(ii) bu mirasa ulaşılmasını düzenleyen, mirasın kendine özgü geleneksel uygulamalarına saygı göstererek, somut olmayan kültürel mirasa ulaşılmasını güvence altına almak;

(iii) somut olmayan kültürel miras konusunda dokümantasyon merkezleri kurmak ve buralara ulaşılmasını kolaylaştırmak.

Madde 14: Eğitim, Duyarlılığın ve Kapasitenin Güçlendirilmesi

Her Taraf Devlet, uygun tedbirlerle şu hususları gerçekleştirmeye gayret eder:

a) somut olmayan kültürel mirasın tanınmasını, buna saygı duyulmasını ve geliştirilmesini özellikle aşağıda belirtilen önlemlerle sağlamak:

(i) toplumun genelini ve özellikle gençleri hedefleyen eğitici, duyarlılığı arttırıcı ve bilgilendirici programlar düzenlemek;

(ii) ilgili topluluklar ve gruplar içinde belirli eğitim ve yetiştirme programları düzenlemek;

(iii) somut olmayan kültürel mirasın korunması için özellikle yönetim ve bilimsel araştırma gibi alanlarda kapasite güçlendirici etkinlikler düzenlemek;

(iv) bilginin kuşaktan kuşağa geçişini okul dışı olanaklarla sağlamak;

b) kamuoyunu bu mirasa yönelik tehditler ve işbu Sözleşme gereğince yapılan etkinlikler konusunda bilgilendirmek;

c) somut olmayan kültürel mirasın anlatımı için gerekli olan doğal alanların ve belleğe ilişkin mekanların korunması için eğitim verilmesini teşvik etmek.

Madde 15: Topluluk, Grup ve Kişilerin Katılımı

Her Taraf Devlet, somut olmayan kültürel mirasın korunması etkinlikleri çerçevesine, toplulukların, grupların ve gerekli durumlarda bu mirası yaratan, sürdüren ve nakleden bireylerin, mümkün olan en geniş biçimde katılımlarını sağlamaya ve bunların yönetime etkin olarak iştiraklerini gerçekleştirmeye gayret eder.

IV. Uluslar Arası Düzeyde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Madde 16: İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi

1. Komite, somut olmayan kültürel mirası daha gözle görülür kılmak, önemi konusunda bilinçlenmeyi sağlamak ve kültürel çeşitliliğe saygı içinde diyalogu desteklemek için, ilgili Taraf Devletlerin teklifi üzerine, insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temsili bir listesini hazırlar, güncelleştirir ve yayımlar.
2. Komite, bu listenin oluşturulması, güncelleştirilmesi ve yayımı ile ilgili ölçütleri hazırlar ve Genel Kurulun onayına sunar.

Madde 17: Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi

1. Komite, uygun koruma önlemlerini almak amacıyla, bir Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi hazırlar, güncelleştirir ve yayımlar ve ilgili Taraf Devletin talebi üzerine bu mirası listeye kaydeder.
2. Komite, bu listenin oluşturulması, güncelleştirilmesi ve yayımı ile ilgili ölçütlerini hazırlar ve Genel Kurula sunar.
3. Çok acil durumlara ilişkin nesnel ölçütlerin Komite'nin talebi üzerine Genel Kurul tarafından onaylanması koşuluyla, Komite, ilgili Taraf Devlete danışmak suretiyle bir miras kalemini, 1. fıkrada belirtilen listeye kaydedebilir.

Madde 18: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Programları, Projeleri ve Etkinlikleri

1. Komite, gelişmekte olan ülkelerin özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, Taraf Devletlerce sunulan öneriler temelinde, Komite tarafından tanımlanıp Genel Kurul tarafından onaylanan ölçütlere uygun biçimde, periyodik olarak, mirasın korunmasına yönelik ulusal, bölgesel veya yerel karakterli, Sözleşmenin hedef ve ilkelerini en iyi şekilde yansıtan program, proje ve etkinlikleri seçer ve destekler.
2. Komite, bu amaçla, Taraf Devletlerin önerilerin hazırlanması için uluslar arası yardım taleplerini alır, inceler ve onaylar.
3. Komite, kendisi tarafından saptanacak yöntemlerle iyi örnek uygulamalarına ilişkin bilgileri yaymak suretiyle anılan projelerin, programların ve etkinliklerin hayata geçirilmesine eşlik eder.

V. Uluslar Arası İşbirliği ve Yardım

Madde 19- İşbirliği

1. İşbu Sözleşme bağlamında, uluslararası işbirliği; diğerleri yanında bilgi ve tecrübe değiş tokuşunu, ortak girişimleri, ve somut olmayan kültürel mirası koruma çabalarında Taraf Devletlere yardımcı olacak bir yardım mekanizmasını kurmayı içerir.

2. Taraf Devletler, kendi ulusal mevzuatlarına, örf ve adet hukukuna ve uygulamalarına halel gelmeden, somut olmayan kültürel mirasın korunmasının insanlığın genel çıkarı olduğunu kabul ederler ve bu amaçla birbirleriyle ikili, alt bölgesel, bölgesel ve uluslararası çerçevede işbirliği yapmayı üstlenirler. Madde 20- Uluslar Arası Yardımın Amaçları Uluslararası yardım şu amaçlarla sağlanabilir:

(a) Acil koruma gerektiren somut olmayan kültürel miras Listesine kayıtlı mirasın korunması;

(b) 11 ve 12. Maddeler bağlamında envanterler hazırlanması;

(c) Somut olmayan kültürel mirasın korunması amacına yönelik, yöresel, bölgesel ve ulusal düzeyde sürdürülen programların, projelerin ve etkinliklerin desteklenmesi;

(d) Komitenin gerekli görebileceği herhangi bir başka amaç.

Madde 21- Uluslar Arası Yardımın Biçimleri

Komite tarafından Taraf Devlete verilen yardım, 7. Maddede öngörülen uygulama yönergelerine ve 24. Maddede sözü edilen anlaşmaya göre yapılır ve şu biçimlerde olabilir:

(a) korumanın çeşitli yönlerine ilişkin incelemeler;

(b) uzman ve uygulayıcı sağlanması;

(c) gerekli tüm personelin eğitimi;

(d) norm oluşturucu metinlerin ya da başka önlemlerin düzenlenmesi;

(e) altyapı oluşturulması ve işletilmesi;

(f) donatım ve beceri sağlanması;

(g) gerektiğinde, düşük faizli borç ve bağış dahil olmak üzere başka mali ve teknik yardım biçimleri.

Madde 22- Uluslar Arası Yardımın Koşulları

1. Komite uluslararası yardım taleplerini inceleme usulünü tespit edecek ve taleplerin, alınması öngörülen önlemler, gereken müdahaleler ve bunların maliyetinin hesaplanması gibi hangi unsurları içermesi gerektiğini belirleyecektir.

2. Acil durumlarda, yardım talepleri Komite tarafından öncelikli olarak incelenecektir.

3. Komite karar verebilmek için gerekli gördüğü inceleme ve danışmaları yapar.

Madde 23- Uluslar Arası Yardım Talepleri

1. Her Taraf Devlet topraklarındaki somut olmayan kültürel mirasın korunması için Komiteden uluslar arası yardım

talebinde bulunabilir.

2. İki ya da daha fazla Taraf Devlet böyle bir talebi ortaklaşa sunabilir. 3. Talepler 22. Maddenin 1. fıkrasında yazılı bilgileri ve gerekli belgeleri içerir. Madde 24- Yardımdan Yararlanan Taraf Devletlerin Rolü

1. Sözleşmenin hükümleri gereğince, tahsis olunan uluslararası yardım, yardımdan yararlanan Taraf Devlet ile Komite arasında yapılacak bir anlaşmaya göre yürütülür.

3. Genel kural olarak, yardımdan yararlanan Taraf Devlet, kendi kaynaklarının müsaadesi nisbetinde, uluslar arası yardım sağlanan koruma önlemlerinin maliyetini paylaşır.
4. Yardımdan yararlanan Taraf Devlet, somut olmayan kültürel mirasın korunması için sağlanan yardımın kullanımı hakkında Komiteye bir rapor sunar.

VI. Somut Olmayan Kültürel Miras Fonu

Madde 25- Fonun Niteliği ve Kaynakları

1. Aşağıda “Fon” olarak adlandırılacak olan bir “Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Fonu” oluşturulmuştur.

2. “Fon” UNESCO’nun Finans Yönetmeliğine uygun biçimde emanet fonlarından oluşur 3. Fon’un kaynakları şunları içerir:

- (a) Taraf Devletler tarafından yapılan katkılar;
- (b) UNESCO Genel Konferansı tarafından bu amaçla tahsis edilen fonlar;
- (c) aşağıda belirtilenler tarafından yapılabilecek bağışlar, hediyeler, vasiyetler:
 - (i) diğer devletler;
 - (ii) Birleşmiş Milletler sisteminin örgütleri ve programları, özellikle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve diğer uluslararası örgütler;
 - (iii) Özel ya da kamu kurumları ya da bireyler.
- (d) Fon kaynaklarına ödenen faizler;
- (e) Fon için toplanan paralar ve Fon yararına düzenlenen etkinliklerden sağlanan girdiler;

(f) Komite tarafından hazırlanacak Fon yönetmeliklerinin müsaade ettiği diğer kaynaklar.

4. Komite bu kaynakları Genel Kurul tarafından belirlenmiş rehber esaslarına uygun olarak harcar.

5. Komite, genel amaçlar için veya kendisi tarafından onaylanmış proje olması koşuluyla belli projelere ilişkin özel amaçlı katkıları veya başka yardımları kabul edebilir.

6. Fon'a yapılan katkılar, işbu Sözleşmenin amaçlarıyla uyuşmayan hiçbir politik, ekonomik veya başka koşulla ilişkilendirilemez.

Madde 26- Taraf Devletlerin Fona Katkıları

1. Sözleşmeye Taraf Devletler, herhangi bir ek gönüllü katkıyı olumsuz yönde etkilememek koşuluyla, Fon'a en az her iki yılda bir ödeme yapmayı üstlenirler. Katkı, tüm Devletlere uygulanabilir eşit oran biçiminde Genel Kurul tarafından belirlenecektir. Genel Kurul'un bu kararı bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen beyanı yapmamış olan, toplantıya katılan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından alınır. Taraf Devletlerin katkı payı hiç bir şekilde UNESCO'nun normal bütçesine yaptığı katkının %1'ni aşamaz.
2. Bununla birlikte, Sözleşmenin 32. ya da 33. Maddesinde belirtilen her Devlet, onay, kabul, uygun görme ya da katılma belgelerinin tevdi sırasında işbu Maddenin 1. fıkrasının kendisini bağlamayacağını beyan edebilir.
3. Bu Maddenin 2. fıkrasında sözü edilen beyanı yapmış olan Taraf Devlet, anılan beyanı UNESCO Genel Müdürüne yapacağı bir bildirimle geri çekmeye gayret edecektir. Bununla birlikte, beyanın geri çekilmesi, Devletin ödeyeceği katkı payını, Genel Kurulun bir sonraki oturumunun açıldığı tarihe kadar etkilemez.
4. Komitenin çalışmalarını etkili bir biçimde planlayabilmesi için, işbu Maddenin 2. fıkrasında kayıtlı bildirimde bulunmuş olan işbu Sözleşmeye Taraf Devletlerin katkıları en az iki yılda bir düzenli bir biçimde ödenmeli ve bu Maddenin 1.fıkrası ile bağlı bulunmuş olsalar da, ödemeleri gereken katkıya mümkün olduğu ölçüde yakın olmalıdır.
5. O yılın ve hemen bir önceki takvim yılının zorunlu ya da gönüllü katkısını vaktinde ödemiş olan Sözleşmeye Taraf her Devlet, Komite üyesi seçilemez; bu koşul birinci seçimde uygulanmaz. O sırada Komite üyesi olan böyle bir Devletin görev süresi Sözleşmenin 6. Maddesinde kayıtlı seçimlerle sona erer.

Madde 27-Fona Ek Gönüllü Katkılar

26. Maddede öngörülenlere ek olarak Fona gönüllü katkı yapmak isteyen Taraf Devletler, Komitenin çalışmalarını buna göre planlayabilmesi için, en kısa zamanda bu konuda Komiteye bilgi verirler.

Madde 28- Uluslar Arası Bağış Toplama Kampanyaları

Taraf Devletler UNESCO'nun himayesinde Fon yararına düzenlenen uluslar arası bağış toplama kampanyalarına mümkün olduğu ölçüde destek olmalıdırlar.

VII. Raporlar

Madde 29: Taraf Devletin Raporları

Taraf Devletler Komite tarafından belirlenen biçimlerde ve zaman dilimlerinde Sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanması için gereken yasa, tüzük ve yönetmelik düzenlemelerini içeren raporlarını Komiteye sunarlar.

Madde 30: Komite'nin Raporları

1. Komite, Taraf Devletlerin 29. maddede sözü edilen etkinliklerini ve raporlarını esas alan bir raporu her oturumunda Genel Kurula sunar.
2. Bu rapor UNESCO Genel Konferansı'nın bilgisine sunulur.

VIII. Geçici Hükümler

Madde 31: İnsanlığın Somut Olmayan ve Sözel Kültürel Mirasının Başyapıtları İlanı ile İlişki

1. Komite, işbu Sözleşme yürürlüğe girmeden ilan edilmiş olan "İnsanlığın Somut Olmayan ve Sözel Kültürel Mirasının Başyapıtları"nı İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne dahil eder.
2. Bu kalemlerin İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne dahil edilmesi, 16. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmiş olan, daha sonraki yazılımların ölçütlerini hiçbir şekilde etkilemez.
3. İşbu Sözleşme yürürlüğe girdikten sonra hiçbir İlan yapılamaz.

XI. Son Hükümler

Madde 32- Onay, Kabul ya da Uygun Görme

1. Bu Sözleşme, UNESCO'ya Üye Devletlerin kendi anayasal usulleri doğrultusunda onaylanır kabul edilir ya da uygun görülür,
2. Onay, kabul ya da uygun görme belgeleri UNESCO Genel Müdürü nezdine tevdi olunur.

Madde 33: Katılma

1. Bu Sözleşme, UNESCO üyesi olmayan, UNESCO Genel Konferansı tarafından katılmaya davet edilmiş olan devletlerin katılımına açıktır.
2. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler tarafından içişlerinde kendilerini tam olarak yönetebilecekleri tanınmış, ancak Genel Kurul'un 1514 (XV) kararı uyarınca tam bağımsızlığını kazanmamış, işbu Sözleşmenin belirlediği konularda antlaşma yapma dahil, bu konularda yetkisi tanınmış toprakların katılmasına da açıktır.
3. Katılma belgeleri UNESCO Genel Müdürü nezdine tevdi edilir.

Madde 34: Yürürlük

Bu Sözleşme, sadece onay, kabul, uygun görme ya da katılım belgelerini o tarihte ya da o tarihten önce tevdi etmiş Devletler bakımından, otuzuncu onay, kabul, uygun görme ya da katılım belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer. Herhangi bir başka Taraf Devlet bakımından onay, kabul, uygun görme ya da katılma belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 35: Üniter Olmayan ya da Federatif Anayasalı Sistemler

Aşağıdaki şartlar üniter olmayan ya da federatif anayasa sistemlerine sahip Taraf Devletlere uygulanır:

(a) Bu Sözleşme hükümlerinin federal ya da merkezi yasama gücünün yasal yetki alanının içinde bulunanlar tarafından uygulanması bakımından, federal ya da merkezi hükümetin yükümlülükleri, federal olmayan Taraf Devletlerinki ile aynı olacaktır.

(b) Bu Sözleşme hükümlerini uygulayacak olan, ancak federasyonun anayasal sistemi bakımından yasal önlemler almak zorunda bulunmayan bireysel kurucu Devletler, ülkeler, eyaletler ya da kantonlar bakımından, federal hükümet, bu Devletlerin, ülkelerin, eyaletlerin ya da kantonların yetkili makamlarını anılan hükümlerden haberdar eder ve bunların kabulü yönünde tavsiyede bulunur.

Madde 36: Fesih

1. Her Taraf Devlet, Sözleşmeyi feshettiğini bildirme yetkisine sahiptir.
2. Fesih UNESCO Genel Müdürüne tevdi edilecek yazılı bir bildirimle yapılır.
3. Fesih, fesih belgesinin teslim alınmasından on iki ay sonra yürürlüğe girer. Bu durum ayrılan Taraf Devletin parasal yükümlülüklerini ayrılışının yürürlüğe girdiği tarihe kadar hiçbir şekilde etkilemez.

Madde 37: Sözleşmenin Tevdi Edildiği Makamın Görevleri

UNESCO Genel Müdürü bu Sözleşmenin tevdi edildiği makam olarak, Örgütün Üye Devletlerine, 33. maddede belirtilen Örgüte üye olmayan Devletlere, Birleşmiş Milletlere 32. ve 33. maddelerde sözü edilen her onay, kabul, uygun görme ya da katılma belgesinin ve

36. Maddede değinilen fesih belgesinin tevdiini bildirir.

Madde 38: Değişiklikler

1. Her Taraf Devlet, Genel Müdüre yapacağı yazılı bir bildirim ile Sözleşmenin değiştirilmesini önerebilir. Genel Müdür bu bildirim bütünü Taraf Devletlere duyurur. Bu bildirim duyurulmasından sonraki altı ay içerisinde Taraf Devletlerin en az yarısından fazlası talep lehinde cevap verirse, Genel Müdür bu öneriyi bir sonraki Genel Kurul oturumuna görüşülmek ve mümkünse kabul edilmek üzere sunar.

2. Değişiklikler toplantıya katılan ve oy veren Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğuyla kabul edilir.

3. Değişiklikler kabul edildikten sonra Taraf Devletlerin onay, kabul, uygun görme ya da katılımına sunulur.

4. Değişiklikler, sadece bunu onaylayan, kabul eden, uygun gören veya katılan Taraf Devletler bakımından, bu maddenin 3. fıkrasında sözü edilen belgelerin Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından tevdiinden üç ay sonra yürürlüğe girer. Bundan sonra, sözü edilen değişiklik, bu değişikliği onaylayan, kabul eden, uygun gören veya katılan her Taraf Devlet bakımından, onay, kabul uygun görme veya katılma belgelerinin tevdiinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

5. 3. ve 4. fıkrada ortaya konan bu yöntem, Komitenin Taraf Devletlerin sayısı ile ilgili 5. Madde konusundaki değişikliklere uygulanmaz. Bu değişiklik önerileri kabul edildikleri anda yürürlüğe girer.

6. Bu maddenin 4. fıkrası gereğince değişikliklerin yürürlüğe girmesinden sonra bu Sözleşmeye Taraf olan bir Devlet farklı bir bildirimde bulunmadığı takdirde,

(a) Sözleşmenin değiştirilmiş haline Taraf kabul edilir;

(b) Değişikliklerle yükümlü olmayan herhangi bir Taraf Devlet bakımından ise, Sözleşmenin değiştirilmemiş haline Taraf kabul edilir.

Madde 39: Geçerli Sözleşme Metinleri

İşbu Sözleşme; Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca hazırlanmıştır. Altı metin de aynı derecede geçerlidir.

Madde 40: Sözleşmenin Tescili

İşbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Senedinin 102. Maddesi gereğince UNESCO Genel Müdürü'nün talebiyle Birleşmiş Milletler Sekreteryasına tescil olunur.

(*) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Fransızca'dan çevirisi, sözleşme görüşmelerine

“hükümetler arası uzman” olarak katılan Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, İngilizce'den çevirisi ise, Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Yüksek Lisans Programından Yeliz Özyay tarafından yapılmış, daha sonra iki metin karşılaştırılarak Türkçe metin oluşturulmuş, bu metin ise, Türkiye'nin UNESCO'daki önceki Daimi Temsilcilerinden E. Büyükelçi Pulat Tacar tarafından yeniden gözden geçirilerek önerilen çeviri metin elde edilmiştir.

EK 3 Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, yüksek lisans programı çerçevesinde yürütülen bir tez çalışmasının uygulama kısmıdır. Araştırmanın amacı, İznik yerel halkının, kültürel mirasları turizme kazandırmada, algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Tüm soruları dikkatle cevaplamanız çalışmanın başarısı açısından önem taşımaktadır. Yardımlarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi

Kaan UYSAL

Kültürel miras kavramı; sur, kale, kazı alanları, arkeolojik eserler, tarihi anıtsal yapılar gibi eserlerle birlikte; dil, tören, gelenek ve görenek, dans, müzik, el sanatları, festivaller gibi unsurları da içinde barındırmaktadır.

- Cinsiyet:** Kadın () Erkek ()
- Yaşınız:** 15-20 () 21-29 () 30-39 () 40-49 () 50 ve üzeri ()
- Medeni Durumu:** Evli () Bekar ()
- Eğitim Durumu:** Okur-Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Önlisans () Lisans () Lisansüstü (Master/Doktora) ()
- Mesleğiniz:** İşçi () Memur () Çiftçi () Serbest Meslek ()
Öğrenci () Çalışmıyor () Emekli () Diğer ()
- Gelir Durumu:** 1800 TL ve altı () 1801-2500 TL () 2501-3000 TL ()
3001-3500 TL () 3501 TL ve üzeri ()

Kaç yıldır İznik'te Yaşıyorsunuz: Doğduğumdan Beri () 5 yıl ve altı () 6-10 yıl ()
11-15 yıl () 16-20 yıl () 21-25 yıl () 26-30 yıl () 31 yıl ve üstü ()

Turizm sektörü hakkında genel görüşünüz nedir?

Turizme karşıyım () Ne Karşıyım Ne Destekliyorum () Turizmi Destekliyorum ()

Turizm sektöründe çalışıyor musunuz?

Doğrudan çalışıyorum(otel, restoran, yeme-içme ve eğlence mekanı). ()

Dolaylı çalışıyorum(hediyelik eşya satan yerler, alışveriş işletmeleri). ()

Turizm sektöründe çalışmıyorum. ()

Şuan çalışmıyorum. ()

Gelirinizin ne kadarı turizmden gelmektedir?

Tümü () Bir kısmı () Gelirlerim turizmden değil ()

İznik’ te turistlerin yoğunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Azaltılmalı () Değişmemeli () Yükselmeli ()

İznik’te ki kültürel miraslar, kavramı neleri kapsamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Tarihi eserler () El sanatları () Yöresel yemekler ()

Zeytin ve zeytinyağı kültürü () Geleneksel Şenlikler () Diğer ()

Aşağıda İznik’te turizm amaçlı öne çıkarılması önemli olan kültürel mirasları önem derecesine göre; “Çok Önemsiz” için (1)’i; “Çok Önemli” için (5)’i; temsil edecek şekilde işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5
Önem derecesine ilişkin açıklamalar; “Çok Önemsiz” için (1)’i; “Önemsiz” için (2)’yi; “Ne Önemli Ne Önemsiz” için (3)’ü; “Önemli” için (4)’ü; “Çok Önemli” için (5)’i “X” ile işaretleyerek belirtiniz.	Çok Önemsiz	Önemsiz	Ne Önemli Ne Önemsiz	Önemli	Çok Önemli
Ayasofya Kilisesi (Orhan Cami)					
İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmaret)					
Yeşil Cami					
Eşrefzade Cami ve Türbesi					
Hacı Özbek Cami					
Mahmut Çelebi Cami					
Koimesis Kilisesi					
Hagios Tryphonos Kilisesi					
Aziz Neophytos Bazilikası					
Abdolvahab Sancaktari Türbesi					
Çandarlı Halil Hayreddin Paşa Türbesi					
Kırgızlar Türbesi					
Böcek Ayazması (Vaftizhane)					
Roma Tiyatrosu					
Surlar ve Tarihi Kapılar					
Süleyman Paşa Medresesi					
I.Murat Hamamı (Sultan Hamamı)					
II. Murat Hamamı					
İsmail Bey Hamamı					
Berber Kaya Anıtı					
Dikilitaş (Beştaş, Obelisk)					
	1	2	3	4	5

Önem derecesine ilişkin açıklamalar; “Çok Önemsiz” için (1)’i; “Önemsiz” için (2)’yi; “Ne Önemli Ne Önemsiz” için (3)’ü; “Önemli” için (4)’ü; “Çok Önemli” için (5)’i “X” ile işaretleyerek belirtiniz.	Çok Önemsiz	Önemsiz	Ne Önemli Ne Önemsiz	Önemli	Çok Önemli
Dörttepeliler Tümülüsü (Hypoge, Yer altı mezarı)					
İznik Gölü					
İznik Çinisi					
Çini Fırınları ve Kazı Alanı					
İznik Zeytin ve Zeytin Yağı					
Yöresel Yemekler					
Tabiat Varlıkları (Yayla, Kanyon vb.)					
İznik Panayırı					
Uluslararası İznik Festivali					
Hıdırellez Şenlikleri					
İznik Kurtuluş Günü Etkinlikleri					
İznik Ultra Maratonu					
Diğer Kültürel Değerler					

Aşağıda İznik yerel halkının kültürel miras hakkında ki düşüncelerini belirlemek amacıyla sorular verilmiştir.

	1	2	3	4	5
Aşağıda, İznik ve Kültürel Mirasları İle İlgili Verilen İfadelere, Ne Derecede Katılıp Katılmadığınızı, Size Uygun Tek Seçeneği “Kesinlikle Katılmıyorum” için (1)’i; “Katılmıyorum” için (2)’yi; “Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum” için (3)’ü; “Katılıyorum” için (4)’ü; “Kesinlikle Katılıyorum” için (5)’i “X” ile işaretleyerek Belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.					
Bölgedeki kültürel miraslar yerel halkın övünç kaynağıdır.					
Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.					
Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.					
Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.					
	1	2	3	4	5

Aşağıda, İznik ve Kültürel Mirasları İle İlgili Verilen İfadelere, Ne Derecede Katılıp Katılmadığınızı, Size Uygun Tek Seçeneği “Kesinlikle Katılmıyorum” için (1)’i; “Katılmıyorum” için (2)’yi; “Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum” için (3)’ü; “Katılıyorum” için (4)’ü; “Kesinlikle Katılıyorum” için (5)’i “X” ile İşaretleyerek Belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.					
Kültürel miraslar bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunur.					
Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.					
Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras varlığı ön plandadır.					
Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.					
Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.					
Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.					
Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi, kültürel dokuyu korur.					
Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.					
Kültürel mirasların korunmasında yalnızca yerel yönetim sorumludur.					
Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.					
Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.					
Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yönetim işbirliği içindedir.					
Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.					
Bölgede kültürel mirası koruma amaçlı çalışmalar yeterlidir.					
Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma, tespit çalışmaları yeterlidir.					
Bölgedeki kültürel mirasları tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.					
Yerel halka kültürel mirasları koruması, tanıtması için fırsat verilmektedir.					
	1	2	3	4	5

Aşağıda, İznik ve Kültürel Mirasları İle İlgili Verilen İfadelere, Ne Derecede Katılıp Katılmadığınızı, Size Uygun Tek Seçeneği “Kesinlikle Katılmıyorum” için (1)’i; “Katılmıyorum” için (2)’yi; “Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum” için (3)’ü; “Katılıyorum” için (4)’ü; “Kesinlikle Katılıyorum” için (5)’i “X” ile İşaretleyerek Belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.					
Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılırım.					
Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.					
Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtırma katkı sağlarım.					
Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.					
Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.					
Bölgede yapılan sergi, spor, festival gibi kültürel etkinliklerde görev alarak, turizmi destekliyorum.					
Bölgesel nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı olurum.					

Konu ile ilgili görüş ve önerileriniz var ise lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

Ankete Katılımınız İçin Teşekkür Ederiz.

